

NEWCASTLE-BETEGSÉG

ORSZÁGOS KÉSZENLÉTI

TERV

2024.

verziószám: 3.0.

**Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Állategészségügyi és Állatvédelmi
Igazgatóság**

Tartalomjegyzék

Newcastle-betegség Országos Készenléti Terv.....	8
1. fejezet Jogszabályi felhatalmazás.....	9
1.1. Jogszabályok	9
1.1.1 Uniós jogszabályok:	9
1.1.2. Magyar jogszabályok.....	10
1.2. A jogszabályi felhatalmazás magában foglalja többek között	11
1.2.1. A Newcastle-betegség gyanújának bejelentési kötelezettsége	11
1.2.2. Az állami kártalanítás a leölt állatok és megsemmisített fertőzést közvetítő anyagok, eszközök, valamint tárgyak után	11
1.2.3. A kitörés helye körüli területre vonatkozó korlátozó intézkedések.....	12
1.2.4. A fertőtlenítés	13
1.2.5. Jogi személy vagy természetes személy aktív közreműködésre kötelezés.....	13
1.2.6. Földterület, jármű, épület, berendezés, eszköz és anyag igénybevételét, használata	13
1.3. Különleges intézkedések rendkívüli élelmiszerlánc-eseménykor.....	13
2. fejezet Pénzügyi rendelkezések	14
3. fejezet Irányítási láncolat	15
3.1. Járványmentes időszak.....	15
3.2. Járványkitörést követően.....	15
4. fejezet Országos Járványvédelmi Központ (OJK)	18
4.1. Az OJK feladatai.....	18
4.2. OJK elérhetőségei	19
4.3. Az OJK részére az alábbiakat kell biztosítani.....	19
4.4. Az OJK személyi állománya.....	19
5. fejezet Területi járványvédelmi intézmények	20
5.1. A vármegyei kormányhivatal élelmiszerlánc-biztonságért felelős főosztálya (továbbiakban: vármegyei főosztály).....	20
5.2. Helyi Járványvédelmi Központ (HJK).....	20
5.3. A HJK feladatai.....	21
5.4. A HJK személyzete.....	22

6. fejezet Nemzeti Szakértői Csoport	22
7. fejezet A Newcastle-betegség leküzdésére vonatkozó utasítások, a betegség gyanújának megállapítása és a járványügyi nyomozás.....	24
8. fejezet A Newcastle-betegség Referencia Laboratóriuma	25
8.1. Nemzeti Referencia Laboratórium.....	25
8.2. Európai Unió Referencia Laboratórium.....	25
9. fejezet Humán erőforrás	25
10. fejezet Anyagok és eszközök	26
11. fejezet Képzés és betegségekkel kapcsolatos készenlét	27
12. fejezet A közvélemény tájékoztatása	28
13. fejezet A Newcastle-betegség leírása/ismertetése	28
13.1. Kóroktan	28
13.2. Ellenállóképesség.....	29
13.3. Előfordulás	29
13.4. Gazdafajok	29
13.5. Terjedés	30
13.6. Kórfejlődés.....	30
13.7. Lappangási idő	30
13.8. Tünetek	30
13.9. Kórbonctan.....	31
13.10. Elkülönítő kórjelzés	31
13.11. Laboratóriumi kórjelzés	32
13.12. Mintavétel	32
13.13. Védekezés, megelőzés	32
14. fejezet A Newcastle-betegség megelőzése és korai felismerése	32
14.1. A Newcastle-betegség megelőzése	32
14.2. A Newcastle-betegséggel kapcsolatos kockázatelemzés	33
14.3. A Newcastle-betegség korai felismerése	34
15. fejezet Adatbázis	34
15.1. OJK:	34
15.2. HJK	35
16. fejezet Szankciók.....	35

MELLÉKLETEK	36
I. MELLÉKLET Helyi Járványvédelmi Központok	36
1. Magyarország vármegyéi (térkép)	36
2. A Vármegyei Kormányhivatalok Élelmiszerlánc-biztonságért felelős Főosztályainak és Osztályainak listája	36
II. MELLÉKLET Intézkedési útmutató a Newcastle-betegség leküzdésére.....	40
1. BEVEZETÉS	40
1.1. Az intézkedések jogszabályi alapja	40
2. ELŐZETES CSELEKVÉS	40
2.1. A betegség gyanújának bejelentése	40
2.2. A gyanú bejelentését követő intézkedések	41
3. Az állategészségügyi vizsgálatok és az azokat követő intézkedések.....	41
3.1. Az állategészségügyi vizsgálatok végrehajtásnak menete.....	41
3.2. Megfigyelési zárlat elrendelése	42
3.3. A kezdeti járványügyi nyomozás	44
3.4. A megfigyelési zárlat kiterjesztése	44
3.5. A klinikai vizsgálat.....	44
3.6. A kórbonctani vizsgálat	45
3.7. Diagnosztikai leölés.....	46
3.8. Mintavétel.....	46
3.8.1. Mintavétel virológiai vizsgálatához	47
3.8.2. Mintavétel szerológiai vizsgálatokhoz	48
3.9. A mintaküldés.....	48
3.10. A jelentéstétel rendje	48
3.11. A laboratóriumi eredmények megszületéséig teendő intézkedések	49
3.12. Negatív diagnózis	49
3.13. A Newcastle-betegség hatósági megállapítása	50
4. A Newcastle-betegség jelenlétének megerősítését követő intézkedések.....	50
4.1. Jelentési kötelezettség.....	50
4.2. Helyi Járványvédelmi Központ létesítése.....	50
4.3. Korlátozó intézkedések elrendelése.....	51
4.4. Helyi zárlat	51

4.5. A fertőzött telepen lévő állatok értékebecslése	52
4.6. A fertőzött telepen lévő állatok leölése	52
4.7. Az állati hullák ártalmatlanná tétele	53
4.7.1. Ártalmatlanítás engedélyezett állati melléktermék feldolgozó üzemben	54
4.7.2. Ártalmatlanná tétel elföldelés útján.....	54
4.8. Az anyagok ártalmatlanná tétele.....	56
4.8.1. A fertőzött takarmány, alom, trágya és hígtrágya ártalmatlanítása	56
4.9. További járványügyi nyomozás.....	57
4.10. Takarítás, fertőtlenítés, rovarirtás	57
4.10.1. Általános elvek	57
4.10.2. Fertőzött gazdaságok takarításának és fertőtlenítésének speciális kérdései	59
4.10.3. A fertőzött alom, trágya és hígtrágya fertőtlenítése.....	60
4.10.4. Szabadtartású telepek fertőtlenítése.....	61
4.11. Megelőző leölés	61
4.12. A korlátozások külön termelési egységekre vonatkozó enyhítése	61
4.13. A járvánnyal kapcsolatos további jelentések	62
5. Védőkörzet és megfigyelési (felügyeleti) körzet létesítése.....	62
5.1. Általános tudnivalók.....	62
5.2. A védőkörzetben fogatosítandó intézkedések.....	63
5.3. A korlátozó intézkedések érvényben tartásának időtartama a védőkörzetben	65
5.4. Korlátozó intézkedések a megfigyelési (felügyeleti) körzetben.....	65
5.5. A korlátozó intézkedések érvényben tartásának időtartama a megfigyelési (felügyeleti) körzetben	66
5.6. A védőkörzetből és megfigyelési (felügyeleti) körzetből származó állatok húsa	67
5.7. A védőkörzetből és megfigyelési (felügyeleti) körzetből származó emberi fogyasztásra szánt tojások	68
5.8. A korlátozó intézkedések kiterjesztése	68
5.9. Sürgősségi vakcinázás	68
5.9.1. Sürgősségi vakcinázási stratégiák	69
5.9.2. Jelentések.....	71
5.9.3. Sürgősségi védővakcinázást követő helyreállítási időszak.....	71
6. A fertőzött telep újratelepítése	72
6.1. Az újratelepítés ideje	72

6.2. Az újraterleplítés módja	72
7. Newcastle-betegség előfordulása vágóhídon	73
7.1. A betegség gyanúja	73
7.2. A Newcastle-betegség megállapítása	74
8. A Newcastle-betegség előfordulása állatvásáron, állatkiállításon	74
8.1. A betegség gyanúja	74
8.2. A betegség megállapítása	75
9. A Newcastle-betegség előfordulása szállított állatokban	75
9.1. A betegség gyanúja	75
9.2. A betegség megállapítása	76
10. Newcastle-betegség vadon élő fajokban	76
11. Newcastle betegség megállapítása versenyalambokban	76
11.1. Járványügyi nyomozás	76
11.2 Newcastle-betegség fertőzöttségének gyanúja	76
11.3. Newcastle-betegség megállapítása	77
11.4. Megelőző immunizálás	78
11.5. Egyéb	78
12. Newcastle betegség megállapítása más, fogságban tartott madarakban	78
12.1. Járványügyi nyomozás	78
12.2. Newcastle-betegség gyanúja	78
12.3 Newcastle-betegség megállapítása	79
13. Végrehajtás	80
14. Megelőző immunizálás	80
14.1. Megelőző immunizálás	80
14.2. A megelőző immunizálás hatékonyságának ellenőrzése	81
III. MELLÉKLET Útmutató a szolgáltató állatorvosok számára a Newcastle-betegség gyanújának megállapításához	83
Mi a teendő, ha az állattartó megbetegedést jelentett a szolgáltató állatorvosnak?	83
Milyen esetben értesítse a hatósági állatorvost a Newcastle-betegség gyanújáról?	83
Melyek az elsődleges feladatok, amelyeket a szolgáltató állatorvosnak meg kell tennie Newcastle-betegség gyanúja esetén?	84
Melléklet az Útmutatóhoz	84

IV. MELLÉKLET Útmutató a hatósági állatorvosok számára a Newcastle-betegség gyanújának megállapításához	88
1. A járási főállatorvos és az általa megbízott hatósági állatorvos feladatai.....	88
2. A betegség hatósági megállapítása, illetve laboratóriumi vizsgálatok eredményeinek értékelése.....	89
3. Az útmutató alapjául szolgáló jogszabályok.....	90
V. MELLÉKLET A minimális mintaszám meghatározása különböző gyakorisági, illetve szeroprevalencia szintek esetén, a betegség, illetve a szeropozitivitás 95 %-os biztonsággal történő kimutatásához	91
VI. MELLÉKLET Diagnosztikai laboratóriumok	92
VII. MELLÉKLET Személyi források.....	93
VIII. MELLÉKLET Adatfelvételi lap bejelentendő állatbetegség gyanúja esetén.....	94
IX. MELLÉKLET Döntési fa megelőző célú leöléshez	100
X. MELLÉKLET Tájékoztató fertőzött állatok leölésében, rakodásában résztvevő személyek számára.....	101

Newcastle-betegség Országos Készenléti Terv

Az országos készenléti terv a Newcastle-betegség (Newcastle disease, más néven: baromfipestis) elleni védekezés részletes szabályairól szóló 163/2009. (XI. 27.) FVM rendelet alapján készült dokumentum.

A terv elkészítésénél figyelembe vettük a fertőző állatbetegségekről és egyes állategészségügyi jogi aktusok módosításáról és hatályon kívül helyezéséről („Állategészségügyi rendelet”) szóló Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/429 rendeletének és végrehajtási, valamint felhatalmazáson alapuló jogi aktusainak előírásait.

Az országos készenléti terv alapján minden vármegyének vármegyei készenléti tervet kell összeállítania, illetve a meglévő vármegyei készenléti tervét módosítania!

1.1. Jogszabályok

Az Newcastle-betegség megelőzésére és leküzdésére vonatkozó felhatalmazást, illetve a készenléti terv végrehajtásához szükséges jogi alapokat a következő jogszabályok tartalmazzák:

1.1.1 Uniós jogszabályok:

- 1) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) **2016/429 rendele**te (2016. március 9.) a fertőző állatbetegségekről és egyes állategészségügyi jogi aktusok módosításáról és hatályon kívül helyezéséről („**Állategészségügyi rendelet**”) *(a továbbiakban: AHL)*;
- 2) A Bizottság (EU) **2018/1882 végrehajtási rendele**te (2018. december 3.) egyes betegségmegelőzési és járványvédelmi szabályoknak a jegyzékbe foglalt betegségek kategóriáira történő alkalmazásáról, valamint a jegyzékbe foglalt betegségek terjedésére nézve számottevő kockázatot jelentő fajok és fajcsoportok jegyzékének megállapításáról;
- 3) A Bizottság (EU) **2020/687 felhatalmazáson alapuló rendele**te (2019. december 17.) az (EU) 2016/429 európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a bizonyos jegyzékbe foglalt betegségek megelőzésére és az e betegségekkel szembeni védekezésre vonatkozó szabályok tekintetében történő kiegészítéséről *(a továbbiakban: 2020/687 EU rendelet)*;
- 4) A Bizottság (EU) **2020/689 felhatalmazáson alapuló rendele**te (2019. december 17.) az (EU) 2016/429 európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a bizonyos jegyzékbe foglalt és új betegségekre vonatkozó felügyeletre, mentesítési programokra és betegségtől mentes minősítésre vonatkozó szabályok tekintetében történő kiegészítéséről;
- 5) A Bizottság (EU) **2023/361 felhatalmazáson alapuló rendele**te (2022. november 28.) az (EU) 2016/429 európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az egyes állatgyógyászati készítmények bizonyos jegyzékbe foglalt betegségek megelőzése és az e betegségekkel szembeni védekezés céljából történő alkalmazására vonatkozó szabályok tekintetében történő kiegészítéséről *(a továbbiakban: 2023/361 EU rendelet)*;
- 6) A Tanács **1099/2009/EK rendele**te (2009. szeptember 24.) az állatok leölésük során való védelméről;
- 7) Az Európai Parlament és a Tanács **1069/2009/EK rendele**te (2009. október 21.) a nem emberi fogyasztásra szánt állati melléktermékek és a belőlük származó termékekre vonatkozó egészségügyi szabályok megállapításáról és az 1774/2002/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (állati melléktermékekre vonatkozó rendelet);
- 8) A Bizottság **142/2011/EU rendele**te (2011. február 25.) a nem emberi fogyasztásra szánt állati melléktermékekre és a belőlük származó termékekre vonatkozó egészségügyi szabályok megállapításáról szóló 1069/2009/EK európai parlamenti és

tanácsi rendelet végrehajtásáról, valamint a 97/78/EK tanácsi irányelvnek az egyes minták és tételek határon történő állat-egészségügyi ellenőrzése alóli, az irányelv szerinti mentesítése tekintetében történő végrehajtásáról;

- 9) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) **2017/625 rendelete** (2017. március 15.) az élelmiszer- és takarmányjog, valamint az állategészségügyi és állatjóléti szabályok, a növényegészségügyi szabályok, és a növényvédő szerekre vonatkozó szabályok alkalmazásának biztosítása céljából végzett hatósági ellenőrzésekről és más hatósági tevékenységekről, továbbá a 999/2001/EK, a 396/2005/EK, az 1069/2009/EK, az 1107/2009/EK, az 1151/2012/EU, a 652/2014/EU, az (EU) 2016/429 és az (EU) 2016/2031 európai parlamenti és tanácsi rendelet, az 1/2005/EK és az 1099/2009/EK tanácsi rendelet, valamint a 98/58/EK, az 1999/74/EK, a 2007/43/EK, a 2008/119/EK és a 2008/120/EK tanácsi irányelv módosításáról, és a 854/2004/EK és a 882/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet, a 89/608/EGK, a 89/662/EGK, a 90/425/EGK, a 91/496/EGK, a 96/23/EK, a 96/93/EK és a 97/78/EK tanácsi irányelv és a 92/438/EGK tanácsi határozat hatályon kívül helyezéséről (**a hatósági ellenőrzésekről szóló rendelet**).

1.1.2. Magyar jogszabályok

- 1) **2008. évi XLVI. törvény** (a továbbiakban: *Éltv.*) az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről, továbbá végrehajtási rendeletei;
- 2) **22/2012. (II. 29.) Kormány rendelet** a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalról;
- 3) **568/2022. (XII. 23.) Kormány rendelet** a fővárosi és vármegyei kormányhivatalokról, valamint a járási (fővárosi kerületi) hivatalokról;
- 4) **383/2016. (XII.2.) Kormány rendelet** a földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről;
- 5) **163/2009. (IX. 27.) FVM rendelet** a Newcastle-betegség elleni védekezés szabályairól (a továbbiakban: *ND rendelet*);
- 6) **113/2008. (VIII. 30.) FVM rendelet** az állatbetegség bejelentésének rendjéről;
- 7) **74/2013. (VIII. 30.) VM rendelet** az egyes állat-járványügyi intézkedésekről és az azokkal összefüggő állami kártalanításról;
- 8) **41/1997. (V. 28.) FM rendelet** (a továbbiakban: *Állategészségügyi Szabályzat*) az Állategészségügyi Szabályzat kiadásáról;
- 9) **1998. évi XXVIII. törvény** az állatok védelméről és kíméletéről;
- 10) **140/2012. (XII. 22.) VM rendelet** a vágóállatok leölésének és levágásának állatvédelmi szabályairól;
- 11) **45/2012. (V. 8.) VM rendelet** a nem emberi fogyasztásra szánt állati eredetű melléktermékekre vonatkozó állategészségügyi szabályok megállapításáról;

12) **19/2005. (III. 22.) FVM rendelet** az emberi fogyasztásra szánt állati eredetű termékek termelésére, feldolgozására, forgalmazására és behozatalára vonatkozó állategészségügyi követelmények megállapításáról *(a továbbiakban: 19/2005 FVM rendelet)*.

Az Éltv. a bejelentési kötelezettség alá tartozó állatbetegségek megelőzésének és leküzdésének keretét szolgáltatja. A Magyarországon bejelentési kötelezettség alá tartozó állatbetegségeket az állatbetegség bejelentésének rendjéről szóló 113/2008. (VIII.30.) FVM rendelet sorolja fel. Az eljáró hatóságokat és azok szintjeit a kormányrendeletek határozzák meg. Az ND rendelet a Newcastle-betegség leküzdésére vonatkozó részletes rendelkezéseket tartalmazza.

1.2. A jogszabályi felhatalmazás magában foglalja többek között:

1.2.1. A Newcastle-betegség gyanújának bejelentési kötelezettsége

Az állat tulajdonosa, tartója, gondozója, valamint bárki, aki a betegséget vagy a betegség gyanúját észleli, vagy arról tudomást szerez, haladéktalanul köteles erről értesíteni az állományt ellátó szolgáltató állatorvost vagy a hatósági állatorvost. Bejelentést lehet tenni közvetlenül a járási hivatalban a járási főállatorvosnak vagy a vármegyei főállatorvosnak.

Ha az állományt ellátó szolgáltató állatorvos a betegség gyanújáról értesül, köteles haladéktalanul az érintett állatot/állatokat megvizsgálni, és ha a betegség gyanúját nem tudja kizárni értesíteni a járási főállatorvost. A szolgáltató állatorvosnak a betegség helyhez kötése érdekében utasítani kell az állattartót, hogy a tüneteket mutató állatokat különítse el, illetve az állományból fogékony állatot ne vigyen ki. Az állattartó köteles ezeket az utasításokat betartani az Éltv. vonatkozó rendelkezése értelmében.

A hatósági állatorvos - ha a betegség gyanúját nem tudja egyértelműen kizárni - a gyanút jelenti a járási főállatorvosnak. Ezzel egyidejűleg a szolgáltató állatorvos által a betegség helyhez kötése érdekében elrendelt intézkedéseket felülvizsgálja, szükség esetén kiegészíti azokat, illetve ilyen rendelkezések hiányban haladéktalanul elrendeli azokat. A fentieken túl minden feltehetően kórokozóval szennyeződött anyagot és hulladékot (pl. takarmányt, almot, hígtrágyát stb.) hatósági állatorvos felügyelete mellett olyan kezelésnek kell alávetni, amely biztosítja annak elpusztítását. A kórokozóval szennyeződött tárgyakat, eszközöket - ha fertőtlenítésük nem lehetséges - meg kell semmisíteni.

1.2.2. Az állami kártalanítás a leölt állatok és megsemmisített fertőzést közvetítő anyagok, eszközök, valamint tárgyak után

A Newcastle-betegség gyanújának bejelentést követően vagy járványügyi intézkedés következtében elhullott, illetve a járványügyi intézkedésként leölt állatok, az ártalmatlanításra került, illetve megsemmisített termékek, anyagok, eszközök és tárgyak tulajdonosát állami kártalanítás illeti meg. Ezen kívül állami kártalanítás jár a járványügyi intézkedések eredményes végrehajtása érdekében határozattal aktív közreműködésre kötelezett természetes személynek vagy jogi személynek, illetve a határozattal igénybe vet földterület, jármű, épület, berendezés, eszköz vagy anyag tulajdonosának. A leölt állatok és ártalmatlanításra került, illetve megsemmisített anyagok, eszközök vagy tárgyak esetében

a kártalanítás alapja az állat, anyag, eszköz vagy tárgy forgalmi értéke. Az aktív közreműködésre kötelezés és a földterület, jármű, épület, berendezés, eszköz vagy anyag határozattal történő igénybevétele esetében a kártalanítás mértéke az elvégzett feladathoz, illetve az igénybevétel idejéhez és mértékéhez, valamint a közreműködéssel okozott kárhoz – ide nem értve az elmaradt hasznót – igazodik. Az állami kártalanításhoz - ideértve az állati eredetű melléktermékek ártalmatlanná tételéhez szükséges pénzügyi fedezetet is - évente a központi költségvetésben az Agrárminisztérium fejezetben külön alcímként kell tervezni és biztosítani.

Nem jár kártalanítás:

- a) az országba tilalom ellenére vagy szabálytalanul behozott állatokért, valamint a tartásukkal kapcsolatos anyagokért, eszközökért és tárgyakért,
- b) ha az állat betegsége gyanús állapotát az állattartó vagy az élelmiszer-vállalkozó nem jelentette, illetve az előírt kötelezettségeket megszegte,
- c) ha tulajdonátruházással szerzett állat betegségéről, fertőzöttségéről a tulajdonosnak az állat megszerzésekor tudomása volt,
- d) ha a járványügyi intézkedésre az állattartó vagy élelmiszer-vállalkozás egyéb felróható magatartása miatt került sor,
- e) a vadon élő állatokért, kivéve az engedéllyel befogott, legalább hat hónapja zárt körülmények között (vadasparkban, vadaskertben, vadfarmon) tartott vagy tenyésztett, továbbá a járványügyi intézkedésként diagnosztikai célból kilőtt vadat, és a védett állatokat;
- f) trágyáért, alomért,
- g) az állategészségügyi jogszabályok megsértésével tartott szállított, forgalmazott állatért és termékért.

A kártalanítási összeget a járási hivatal határozatban állapítja meg. A határozatban megállapított összeget a határozat jogerőre emelkedését követő 60 napon belül ki kell fizetni.

1.2.3. A kitörés helye körüli területre vonatkozó korlátozó intézkedések

Védőkörzet: a betegség hatósági megállapítását követően a vármegyei főállatorvos védőkörzetet rendel el, amely nem lehet kisebb, mint a kitörés helye körüli 3 km-es sugarú terület.

Megfigyelési (felügyeleti) körzet: a betegség hatósági megállapítást követően a vármegyei főállatorvos megfigyelési (felügyeleti) körzetet rendel el, amely nem lehet kisebb, mint a kitörés helye körüli 10 km-es sugarú terület, beleértve a védőkörzet területét.

A zárlati intézkedésekről a járási főállatorvos és a vármegyei főállatorvos az érintett önkormányzatokat, állattartókat, az állattenyésztéssel, állattartással kapcsolatban lévő vállalkozókat a helyben kialakult módon (hangos híradó, média stb.) értesíti.

Az állatok és állati termékek közúti forgalomban történő ellenőrzésére a rendőrhatalóság segítségét kell kérni.

1.2.4. A fertőtlenítés

A takarítási és fertőtlenítési munkálatokat a Nébih Állategészségügyi és Állatvédelmi Igazgatóság által kiadott, [Gyakorlati útmutató az állatok kiméletes leölésének, az állati tetemek és a fertőzött anyagok ártalmatlanításának, valamint az ártalmatlanítást követő takarítás-fertőtlenítés végrehajtásához 2023](#) elnevezésű útmutató alapján, a hatósági állatorvos utasítása szerint és felügyelete mellett kell végrehajtani, a végrehajtását dokumentálni kell. Csak olyan törzskönyvezett és az adott kórokozó ellen hatékony fertőtlenítő anyagok használhatók fel, amelyeknek állategészségügyi biocid terméként (fertőtlenítőszerként) történő forgalomba hozatalát engedélyezték.

1.2.5. Jogi személy vagy természetes személy aktív közreműködésre kötelezés

A törvényi rendelkezés értelmében az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv állatbetegség megelőzése, megállapítása, továbbterjedésének megakadályozása, kártételének csökkentése, felszámolása érdekében, továbbá a betegség természetéhez és elterjedtségéhez mérten a járványügyi intézkedés eredményes végrehajtása érdekében természetes személy vagy jogi személy aktív közreműködésre kötelezését rendelheti el. Ennek megfelelően szolgáltató állatorvosok, vadászok vagy egyéb természetes személyek aktív közreműködésére is lehetőség van. A törvény értelmében az államtól kártalanításra jogosult az aktív közreműködésre kötelezett természetes személy vagy jogi személy, amennyiben a kötelezésre kifejezetten az erre irányuló határozat alapján került sor.

1.2.6. Földterület, jármű, épület, berendezés, eszköz és anyag igénybevételét, használata

A törvényi rendelkezés értelmében az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv állatbetegség megelőzése, megállapítása, továbbterjedésének megakadályozása, kártételének csökkentése, felszámolása érdekében, továbbá a betegség természetéhez és elterjedtségéhez mérten a járványügyi intézkedés eredményes végrehajtása érdekében földterület, jármű, épület, berendezés, eszköz és anyag igénybevételét, illetve használatát rendelheti el.

1.3. Különleges intézkedések rendkívüli élelmiszerlánc-eseménykor

- Az Éltv. 28. § d) pontja alapján a miniszter az élelmiszerlánc-felügyelet területén nagy nemzetgazdasági kárral fenyegető vagy közegészségügyi szempontból veszélyes állatbetegségek felszámolására állami pénzeszközökkel támogatott, az állatállományoknak a betegségtől való mentesítésére országos programot, valamint a betegség előfordulásának felmérésére ellenőrző, illetve monitoring-vizsgálati programot rendelhet el.
- Az Éltv. 52. § (3) bekezdésében foglaltak szerint nagy gazdasági kárral fenyegető, illetve nemzetközi kereskedelmet akadályozó fertőző állatbetegség kitörésekor - amennyiben azt a fertőző állatbetegség rendkívüli veszélye indokolja - a miniszter megtilthatja az élő állat, állati eredetű termék és élelmiszer, takarmány, továbbá járványos állatbetegség terjesztésére alkalmas egyéb áru Magyarország területéről történő kiszállítását, behozatalát, illetve a betegség terjedésének megállításához,

valamint a betegség felszámolásához szükséges állat-járványügyi intézkedéseket foganatosíthat.

- A miniszter az Éltv. 28. § c) pontja alapján a járványügyi helyzet függvényében kezdeményezheti a térítés ellenében történő közcélú munkavégzés, a létesítmény, a szállító-, növényvédő és más eszközök, valamint anyagok igénybevételének, továbbá a rendvédelmi szervek közreműködésének elrendelését.
- A földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 383/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet 16. § (2) bekezdésében foglaltak értelmében a miniszternek az Éltv. 28. § a)-d) pontjában, 52. § (3) bekezdésében, valamint 71. § (1) bekezdésében leírt feladatait átruházott hatáskörben az országos főállatorvos gyakorolja.
- Az Éltv. 42. § (4) bekezdése szerint az országos főállatorvos rendkívüli élelmiszerlánc-eseményre vonatkozóan állatjárványügyi intézkedést tartalmazó határozatot hozhat, amely határozatot a minisztérium hivatalos lapjában, honlapján, valamint a nemzeti hírügynökségen keresztül kell közzétenni.
- Járványveszély esetén a vármegyei főállatorvos elrendelheti szolgáltató állatorvosok közcélú igénybevételét.

2. fejezet Pénzügyi rendelkezések

Az Newcastle-betegség kitörésével kapcsolatban felmerült és igazolt költségeket az állam – a vonatkozó jogszabályokban meghatározott részletes szabályok szerint – fedezi, illetve megtéríti.

A kormány a költségek fedezetét az éves költségvetésben, az Agrárminisztérium fejezetében elkülönített célelőirányzattal - illetve szükség esetén külön intézkedéssel - biztosítja.

A kiadások főbb területei:

- Rendes működésen kívüli, a Newcastle-betegség kitörése miatt felmerült bérköltség és dologi költség;
- Vásárolt berendezések és fogyóeszközök költségei;
- A leölés, az ártalmatlanítás, fertőtlenítés költségei;
- Az elhullott és leölt állatok, illetve megsemmisített tárgyak és eszközök után fizetett állami kártalanítási költségei;
- Igénybe vett földterület, jármű, épület, berendezés, eszköz és anyag költsége;
- Jogi személyek és természetes személyek aktív közreműködésre kötelezésének költségei;
- Közcélú munkavégzés költségei;
- Fegyveres erők és rendvédelmi szervek költségei.

Az Newcastle-betegség megelőzését és leküzdését az Agrárminiszter az Országos Főállatorvos (a továbbiakban: OFÁ) útján irányítja.

3.1. Járványmentes időszak

Az OFÁ járványmentes időszakban a Newcastle-betegség megelőzésére irányuló tevékenységét a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalon (a továbbiakban: NÉBIH) keresztül végzi. A NÉBIH-en belül a Newcastle-betegség megelőzésével kapcsolatos tevékenység az Állategészségügyi és Állatvédelmi Igazgatóság (a továbbiakban: ÁÁI) feladatkörébe tartozik. A feladat ellátása során az ÁÁI együtt működik a NÉBIH-en belül az Állategészségügyi Diagnosztikai Laboratórium Igazgatósággal (a továbbiakban: ÁDI), az Élelmiszer- és Takarmánybiztonsági Igazgatósággal (a továbbiakban: ÉTbI), a Termékpálya Ellenőrzési Igazgatósággal (a továbbiakban: TEI), az Állatgyógyászati Termékek Igazgatóságával (a továbbiakban: ÁTI) és a Kockázatkommunikációs Igazgatósággal (a továbbiakban: KKI).

A helyi (vármegyei) járványvédelmi feladatokat járványmentes időszakban a vármegyei kormányhivatalok élelmiszerlánc-biztonságért felelős főosztályai látják el. Ezek elnevezése országosan nem egységes, a pontos elnevezéseket az I. MELLÉKLET tartalmazza.

A betegség hatósági megállapítását megalapozó laboratóriumi vizsgálatok elvégzése az ÁDI feladata. Az adott területen történő első megállapításhoz a Nemzeti Referencia Laboratórium, azaz az ÁDI budapesti laboratóriumának megerősítő vizsgálata szükséges.

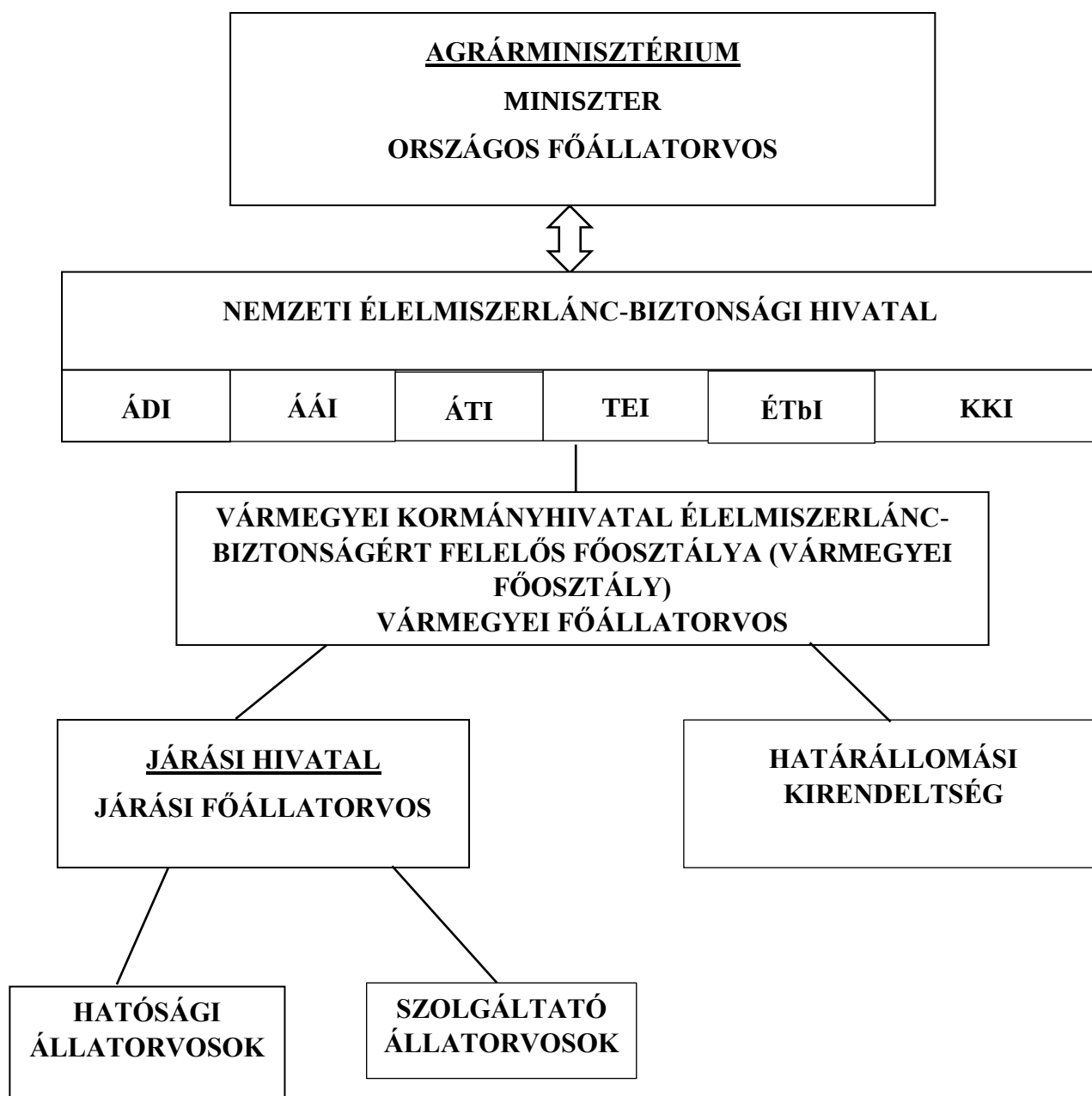
A betegség hatósági megállapítása a járási főállatorvos feladata.

3.2. Járványkitörést követően

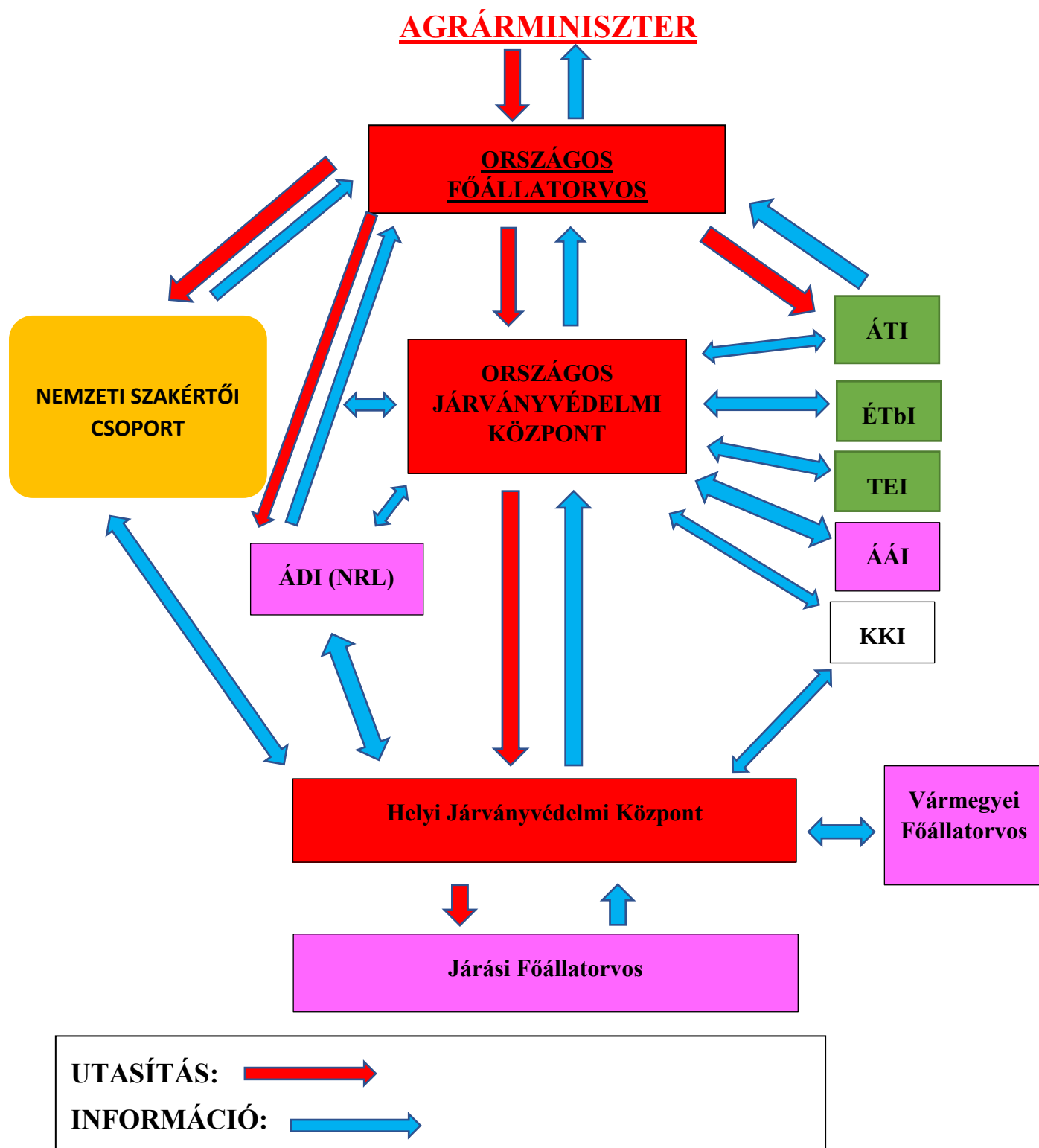
Járványkitörést követően a Newcastle-betegség felszámolását az OFÁ az Országos Járványvédelmi Központ (a továbbiakban: OJK) útján irányítja (lásd 4. fejezet). Az OJK a helyi járványvédelmi központok munkáját közvetlenül irányítja. Azonban azokban az esetekben, amikor az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) szerint határozatot vagy végzést kell hozni, akkor azt az OJK vezetője az OFÁ nevében kiadmányozza.

A betegség kitörését követően a betegség felszámolását a helyi járványvédelmi központ (a továbbiakban: HJK) irányítja (lásd 5. fejezet). Azokban az esetekben, amikor az Ákr. szerint határozatot vagy végzést kell hozni, akkor azt a HJK vezetője az élelmiszerlánc-biztonságért felelős főosztály vezetője nevében kiadmányozza.

A betegség felszámolását a Nemzeti Szakértői Csoport (a továbbiakban: szakértői csoport) segíti. (lásd 6. fejezet)

UTASÍTÁSI ÉS INFORMÁCIÓS LÁNCOLAT A NEWCASTLE-BETEGSÉG KITÖRÉST KÖVETŐEN

4. fejezet Országos Járványvédelmi Központ (OJK)

Az OFÁ a betegség leküzdését az OJK működtetésével biztosítja. Az OJK működéséhez szükséges helyet és eszközöket a NÉBIH biztosítja. Az Országos Járványvédelmi Központ illetékessége az ország teljes területére kiterjed.

4.1. Az OJK feladatai:

- A járványkitörést követően irányítja a járványvédelmi stratégiát, összehangolja és irányítja a járványfelszámolási munkát.
- Irányítja és koordinálja a helyi járványvédelmi központok munkáját.
- A járványügyi helyzetről és a megtett intézkedésekről, valamint a felmerülő költségekről folyamatosan tájékoztatja az országos főállatorvost.
- Kapcsolatot tart a Nemzeti Referencia Laboratórium szerepét betöltő ÁDI-val, az ÁÁI-val, az ÁTI-val, az ÉTbI-val, a TEI-val és a KKI-val, továbbá az élelmiszerlánc-felügyeleti szervekkel és a szakértői csoporttal.
- Naprakész nyilvántartást vezet az egyes Newcastle-betegség körzetekhez tartozó településekről.
- A helyi járványvédelmi központok részére – kérésükre – kirendelés útján szakembereket biztosít.
- Az egész országban felügyeli a Newcastle-betegség megelőzésével és felderítésével kapcsolatos intézkedések végrehajtását, az egyes kockázati kategóriákra vonatkozó előírásoknak megfelelően.
- Intézkedik a fogékony állatok mozgásának, szállításának fokozott ellenőrzéséről, szükség esetén korlátozásáról, előterjesztést tehet harmadik országokból fogékony állatok behozatalának tilalmára, illetve állati termékek behozatalának korlátozására, illetve tilalmára.
- Jelentést készít az Európai Unió Bizottságának és a Nemzetközi Állategészségügyi Hivatalnak (WOAH).
- Kapcsolatot tart a rendészeti és katasztrófavédelmi szervezetekkel.
- Tájékoztatja az elektronikus és írott sajtót.
- Munkaidőn kívüli időszakra és munkaszüneti napokra ügyeletet szervez.
- Eseménynaplót vezet.
- A járványelfojtási intézkedések kiegészítéseként sürgősségi vakcinázást rendelhet el az ND rendelet 21. §-ban foglaltak szerint.

4.2. OJK elérhetőségei:

Cím: 1024 Budapest, Keleti Károly utca 24.

Központi telefon: 06-1/336-9415, fax: 06-1/336-9018

E-mail: ojk@nebih.gov.hu

4.3. Az OJK részére az alábbiakat kell biztosítani:

- Megfelelő helyiséget a személyzet elhelyezésére.
- A távközlési eszközöket, beleértve telefonokat (mobil), fénymásolókat, számítástechnikai eszközöket, számítógép hálózatot.
- Országos és vármegyei térképeket, elsősorban elektronikus formában.
- A baromfiállományokra, keltetőkre, vágóhidakra, húsfeldolgozókra, hűtőházakra takarmánykeverőkre és állati eredetű melléktermékeket feldolgozó üzemekre vonatkozó adatbázist.
- Azon hatóságok és egyéb szervezetek címjegyzékét, melyeket a járványkitörésekről értesíteni kell.
- Országos médiák címlistáját.
- Azon személyek (állatorvosok) címlistáját, akik „A” kategóriás betegségek leküzdésében gyakorlati tapasztalatot szereztek (feltüntetve nyelvismeretüket és továbbképzésen való részvételüket), akik igénybe vehetők a szakértői csoportban vagy a HJK-hoz kirendelhetők.

4.4. Az OJK személyi állománya:

- Vezetője a járványügyi igazgatás területén kiemelkedő gyakorlattal rendelkező állatorvos
- 2-4 fő megfelelő igazgatási gyakorlattal rendelkező állatorvos
- Egyéb - vadgazdálkodási, élelmiszerhigiéniai, térképész, informatikus – szakemberek (szükség esetén)
- Technikai segéderő (szükség esetén)
- Adminisztrátorok (szükség esetén)

5. fejezet Területi járványvédelmi intézmények

5.1. A vármegyei kormányhivatal élelmiszerlánc-biztonságért felelős főosztálya (továbbiakban: vármegyei főosztály)

A vármegyei főosztály gondoskodik járványmentes időszakban a járványvédelem magas szinten tartásáról. Feladatai:

- A vármegyei főosztály elkészíti, szükség esetén felülvizsgálja a vármegye készenléti tervét.
- A vármegyei főosztály gondoskodik az állattartók tájékoztatásáról, képzéséről, az állatorvosok betegséggel kapcsolatos továbbképzéséről.
- A vármegyei főosztály megszervezi a vármegyei szimulációs gyakorlatokat.
- A vármegyei főosztály gondoskodik a járványvédelemhez szükséges eszközök, anyagok tartalékolásáról.
- A vármegyei főosztály feladata a járási főállatorvosoknak és a hatósági állatorvosoknak a járványvédelemhez szükséges alapvető eszközökkel, anyagokkal való ellátása.
- A vármegyei főosztály gondoskodik a járási főállatorvosok és a hatósági állatorvosok mintavételi eszközökkel és bonceszközökkel való ellátásáról.
- A vármegyei főosztály megszervezi az állatorvosok kommunikációs rendszerét, biztosítja az ehhez szükséges eszközöket.
- A vármegyei főosztály gondoskodik megfelelő fertőtlenítő kapacitásról, fertőtlenítő anyagot készletez.
- A vármegyei főosztály a munkaidőn kívüli időszakra és munkaszüneti napokra ügyeletet szervez.

A vármegyei főosztályok listáját az I. MELLÉKLET tartalmazza.

5.2. Helyi Járványvédelmi Központ (HJK)

A Newcastle-betegség megállapítását követően az OFÁ rendeli el a HJK létrehozását, azon vármegye/vármegyék esetében, ahol a Newcastle-betegséget megállapították. AZ OFÁ akkor is elrendelheti a HJK felállítást, ha a vármegye területét a szomszédos vármegyében vagy tagországban elrendelt területi korlátozó intézkedések érintik.

A HJK személyi és tárgyi feltételeit a vármegyei kormányhivatal köteles biztosítani.

A HJK vezetőjét a vármegyei főállatorvos javaslatára a főispán nevezi ki. A feladatra alkalmas vármegyei szakemberek névsorát a vármegyei készenléti tervnek tartalmaznia kell. A szakemberek felkészültségüknek olyannak kell lenni, hogy a járványkitörést követően a HJK az 5.3. pontban foglalt feladatait el tudja látni.

A vármegyei készenléti tervnek tartalmaznia kell a HJK helységeit, eszközeit, kommunikációs eszközeit, járműveit, fogyóeszközeit.

A helyi készenléti tervben rögzíteni kell, mely tevékenységet kivel kívánják szerződéses szolgáltatás keretében rendezni.

A HJK részére biztosítania kell:

- a fogékony állattartó telepek listáját és naprakész adatokat a fogékony állatlétszámról,
- vágóhidak, húsüzemek, keltetők, tojáscsomagolók, tojásterméket előállító létesítmények listáját,
- állati eredetű melléktermék feldolgozók, illetve saját hulladékégetővel rendelkező telepek listáját,
- baromfikereskedők listáját,
- a szállító eszközökkel, földmunka gépekkel rendelkezők listáját,
- a vármegye és a települések térképét, elsősorban elektronikus formában,
- a szükséges nyomtatványokat.

A HJK részére a fentieket a vármegyei kormányhivatal biztosítja.

5.3. A HJK feladatai

A HJK-t az OJK irányítja és ellenőrzi.

A HJK feladatait a vármegyei főosztály és a járás apparátusával, valamint kirendelt állatorvosokkal hajtja végre.

A HJK feladatai:

- irányítja a járványügyi nyomozást,
- meghatározza a felszámoláshoz szükséges lépéseket, ezek prioritási sorrendjét, és meghatározza az egyes feladatokért felelős személyeket
- irányítja és koordinálja a járvány felszámolásában érintett élelmiszerlánc-felügyeleti szervek munkáját
- felügyeli az állatok leölését és ártalmatlanítását, jóváhagyja a takarítási és fertőtlenítési tervet,
- az elásási helyszíneket egyezteti a környezetvédelmi hatósággal,
- javaslatot tesz a védőkörzet és a megfigyelési (felügyeleti) körzet területére,
- irányítja a védőkörzet és a megfigyelési (felügyeleti) körzet területén az állományok szűrését, ellenőrzi a zárlati intézkedések betartását,
- megszervezi a zárlat alatti területeken található gazdaságok ellenőrzését és a szükséges mintavételek elvégzését,
- kidolgozza a zártvágás rendszerét,
- együttműködik a szakértői csoporttal,

- eseménynaplót vezet,
- folyamatosan jelent az OJK-nak és a vármegyei főállatorvosnak,
- kapcsolatot tart a helyi médiával,
- kapcsolatot tart a vármegyei rendőrfőkapitánysággal, illetve a helyi katasztrófavédelmi szervekkel
- folyamatos szolgálatot szervez (ügyelet, készenlét)
- kidolgozza a telepek újratervezési stratégiáját.

5.4. A HJK személyzete

- Vezetője a járványügyi igazgatás területén nagy gyakorlattal rendelkező állatorvos (a vármegyei készenléti tervben meg kell nevezni az e feladatra javasolt személyt vagy személyeket).
- Állatorvos tagok (2-3 fő, a vármegyei készenléti tervben meg kell nevezni az e feladatra javasolt személyt vagy személyeket)
- Kísérő személyzet (gépkocsi vezető, adminisztrátor: a vármegyei készenléti tervben meg kell nevezni az e feladatra javasolt személyt vagy személyeket)

6. fejezet Nemzeti Szakértői Csoport

Az OFÁ a fertőző betegségek megelőzésében és leküzdésében jártas igazgatási és laboratóriumi szakembereiből, továbbá szükség esetén oktatással vagy kutatással foglalkozó állatorvosokból, virológusokból vagy biológusokból, vadgazdálkodási illetve egyéb szakemberekből folyamatosan működő Nemzeti Szakértői Csoportot hoz létre. A szakértői csoport feladata, hogy szakmai háttérrel biztosítson a Newcastle-betegség megelőzéséhez, szükség esetén leküzdéséhez, különös tekintettel a leküzdés során alkalmazandó eljárások tökéletesítésére és továbbfejlesztésére.

Járványmentes időszakban a szakértői csoport az országos főállatorvos felkérésére köteles összeülni.

Newcastle-betegség gyanúja, ill. a betegség megerősítése esetén a szakértői csoport az országos főállatorvos értesítése alapján, az OJK vezetésével azonnal köteles összeülni. Az OJK felkérése esetén a szakértői csoport kijelölt tagjai az érintett területre kiszállnak.

A szakértői csoportot az OFÁ összehívja azért, hogy az a járványügyi helyzet ismeretében elemezze a meghozott intézkedéseket és szükség esetén javaslatot tegyen azok módosításra vagy kiegészítésére. A szakértői csoport a munkát egy – vagy szükség esetén több - ülésen végzi el. A szakértői csoport a hatékony munkavégzés érdekében néhány fős akciócsoportokat, illetve munkacsoportokat is létrehozhat, amelyek két szakértői csoport ülés között szakértői támogatást nyújtanak OFÁ-nak, az OJK-nak és a HJK-nak.

A szakértői csoport az ülésen kialakított véleményéről – szavazást követően - határozati javaslatokat hoz, amelyet a szakértői csoport ülésen kijelölt tagok aláírásával hitelesítenek. Az akciócsoportok, illetve munkacsoportok ülésein hozott megállapításokat a szakértői csoport

vezetője foglalja írásba. Az akciócsoporthoz, illetve munkacsoportok a szakértői csoporthoz hasonlóan határozati javaslatot is hozhatnak.

A szakértői csoport részére az alábbi adatokat kell eljuttatni:

- a fertőzött telep(ek) helye és a közvetlen környezet baromfiállománya,
- a fertőzött telep(ek) állatlétszáma, korcsoport és hasznosítási irány szerinti bontásban,
- a telep(ek)en alkalmazott tartástechnológia,
- a telep(ek)en található nem fogékony állatok faja és száma,
- a fertőzött telep(ek)ről mennyi és milyen mintát küldtek már az ÁDI-ba beleértve a vizsgálatok eredményét is,
- elhullott állatok száma,
- a járványügyi nyomozás eredménye

A kapott adatok elemzése alapján kialakított szakmai véleménynek ki kell térnie, így különösen:

- a fertőzés valószínű eredetére,
- a fertőzés behurcolásának feltételezhető időpontjára,
- a fertőzés veszélyének leginkább kitett telepekre (figyelembe véve a helyi meteorológiai viszonyokat is),
- a járványtani nyomozás eddigi állására,
- a további mintavétel szükségességére, illetve módjára (a szükséges mintavételekre terület, faj, és hasznosítási irány szerinti bontásban kell javaslatot tenni, meghatározva az ideális időkeretet is),
- a betegség tovaterjedésének megakadályozására teendő legsürgősebb intézkedésekre,
- állati hullák ártalmatlanításának módjára,
- a telepen lehetséges állatleölési lehetőségek összehasonlítására,
- az egyes korlátozó intézkedések enyhítésének lehetőségeire (így kiemelten a naposbaromfi, a keltetőtojás zárlat alatt álló területről való kiszállítását, letelepítését illetően, illetve a hús, darált hús, előkészített hús, MSM és húskészítmény, az árutojás és tojás készítmény, valamint az állati melléktermékek forgalmazására vonatkozóan),
- valamint a sürgősségi vakcinázás szükségességéről és kivitelezésének lehetőségéről.

A szakértői csoport véleményét a jegyzőkönyv alapján öt napon belül meg kell fogalmazni, majd elektronikus úton a szakértői csoport tagjainak rendelkezésére kell bocsátani kiegészítés és javítás céljából. A szakértői csoport a véleményt az országos főállatorvos és az OJK részére a lehető leghamarabb, de nyolc napon belül megküldi.

A szakértői csoport összetétele:

Vezetője az OFÁ által kijelölt - kiemelkedő szakmai ismeretekkel és járványügyi igazgatási gyakorlattal rendelkező - állatorvos.

Tagjai:*Állandó tagok:*

- AM élelmiszerlánc-felügyeletért felelős főosztálya
- az OJK képviselői,
- a NÉBIH ÁDI képviselői,
- a NÉBIH KKI képviselője,
- a NÉBIH ÁAI képviselője,
- a NÉBIH ÁTI képviselője,
- a NÉBIH ÉTbI képviselője,
- a NÉBIH TEI képviselője
- az érintett vármegyei főállatorvosok és HJK vezetők,

Az aktuális igények szerint meghívott tagok:

- állattartással foglalkozó érdekképviselők képviselői,
- kiemelkedő szakmai ismeretekkel és járványügyi igazgatási ismeretekkel rendelkező állatorvosok,
- oktatással vagy kutatással foglalkozó állatorvosok, biológusok, vadbiológusok vagy egyéb szakemberek.

A szakértői meghívás lehet intézményi szakértői meghívás, illetve egyéni szakértői meghívás. Mindkét szakértői meghívás esetén személyes részvétel szükséges, az állandó szakértő eseti helyettesítésére csak annak akadályoztatása (pl. betegség, távollét) esetén és az Országos Járványvédelmi Központ, valamint a szakértői csoport vezetőjének előzetes írásbeli tájékoztatását követően kerülhet sor.

A szakértői csoport - valamint a szakértői csoporton belül létrehozott akciócsoportok, munkacsoportok – üléseinek megszervezése és az ülések vezetése, illetve koordinálása a szakértői csoport vezetőjének a feladata. A szakértői csoport vezetőjének feladataihoz tartozik továbbá a szakértői csoport képviselője két ülés közötti időszakban.

Az ülések helyszínét és szükséges technikai feltételeket az Agrárminisztérium biztosítja.

Szükség esetén a szakértői csoport tagjai az OFÁ megbízásából továbbképző értekezleteket és tanfolyamokat tarthatnak.

7. fejezet A Newcastle-betegség leküzdésére vonatkozó utasítások, a betegség gyanújának megállapítása és a járványügyi nyomozás

A Newcastle -betegség járvány leküzdésére érvényben lévő utasítások teljes köre megtalálható a II. MELLÉKLETKÉNT csatolt intézkedési útmutatóban.

A Newcastle-betegség gyanújának megállapításához, a szolgáltató és hatósági állatorvosok számára összeállított útmutatót a III. és a IV. MELLÉKLET tartalmazza.

A különböző gyakorisági, illetve szeroprevalencia szintek esetén a minimális mintaszám meghatározása szolgáló táblázatot az V. MELLÉKLET tartalmazza.

8. fejezet A Newcastle-betegség Referencia Laboratóriuma

8.1. Nemzeti Referencia Laboratórium

A Newcastle-betegség Nemzeti Referencia Laboratórium a NÉBIH Állategészségügyi Diagnosztikai Laboratórium Igazgatóság központi (budapesti) laboratóriuma (NÉBIH ÁDI, 1143 Budapest, Tábornok u. 2.). A diagnosztikai laboratóriumok listáját a VI. MELLÉKLET tartalmazza.

A Newcastle-betegség megállapítása az ÁDI lelete alapján a járási főállatorvos feladata. Az adott területen való első megállapításhoz az NRL megerősítő vizsgálata szükséges.

Az ÁDI ügyeleti és készenléti szolgálata lehetővé teszi a minták folyamatos fogadását és feldolgozását. A vizsgálatokat az WOAH Szárazföldi állatokra vonatkozó Diagnosztikai Módszerek és Oltóanyagok Kézikönyvében leírt módszerekkel végzi.

A Newcastle-betegség gyanúja esetén a NÉBIH ÁDI kaposvári/debreceni regionális laboratóriuma a vizsgálati anyagot a NÉBIH ÁDI központi laboratóriumába küldi.

Az ÁDI területi laboratóriumai részt vesznek a Newcastle-betegség felderítésére irányuló szerológiai vizsgálatok végzésében.

A Nemzeti Referencia Laboratórium a vizsgálatok eredményéről (megerősítésre/kizárásra érkezett minták vizsgálati eredményéről, ill. a pozitív eredményekről) haladéktalanul értesíti:

- az Országos Főállatorvost,
- az Országos Járványvédelmi Központot,
- a NÉBIH ÁAI igazgatóját és Járványügyi Osztályának vezetőjét
- a beküldés helye szerint illetékes vármegyei főállatorvost, illetve HJK-t,
- a beküldő állatorvost.

8.2. Európai Unió Referencia Laboratórium

Istituto Zooprofilattico Sperimentale delle Venezie (IZSve)

EU Madárinfluenza és Newcastle-betegség Referencia Laboratórium (EURL):

Viale dell'Università 10, 35020 Legnaro (PD)

Italy

Tel: +39 049 8084211

E-mail: comunicazione@izsvenezie.it

PEC: izsvenezie@legalmail.it

9. fejezet Humán erőforrás

A vármegyei főosztály nyilvántartja azokat a vármegyében dolgozó állatorvosokat, akik a Newcastle-betegség leküzdésében igénybe vehetők. E nyilvántartást a vármegyei főállatorvos az OJK-nak elektronikus úton megküldi.

Járványveszély esetén a szolgáltató állatorvosokat elsősorban az Éltv. 51. § (3) bekezdésének q) pontja alapján aktív közreműködésre vonatkozó határozattal kell kirendelni. Ezen felül

lehetőség van még az illetékes vármegyei főállatorvos által elrendelt közcélú munkavégzésre is, az Éltv. 53. § (3) bekezdés szerint – a Magyar Állatorvosi Kamarával kötött - megállapodás alapján, díjfizetés és költségtérítés ellenében igénybe vehető. A szolgáltató állatorvos a közcélú igénybevételnek köteles eleget tenni, amelynek végrehajtása során közfeladatot lát el, és a hatósági állatorvost megillető védelemben részesül.

Segéderőt is elsősorban az Éltv. 51. § (3) bekezdésének q) pontja alapján aktív közreműködésre vonatkozó határozattal kell kirendelni. Ezen felül a HJK javaslatára a vármegyei kormányhivatal vagy a járási hivatal a munkaügyi szabályok betartása mellett közvetlenül alkalmazhat, vagy munkaerő közvetítéssel foglalkozó szervezettől igényelhet ilyen személyeket, ha ennek fedezete biztosított.

A kirendelt szakemberek és az alkalmazott segéderő költségeinek elszámolását a vármegyei kormányhivatal illetékes részlege végzi. Az aktív közreműködés esetén, az Éltv. 55. § (1) bekezdése c) pontja értelmében az államtól kártalanításra jogosult az 51. § (3) bekezdés q) pontjában meghatározott jogi személy, illetve természetes személy, amennyiben a kötelezésre kifejezetten az erre irányuló határozat alapján került sor.

Az állatok leölésében, egyéb járvány felszámolására irányuló tevékenységben csak olyan személyzet (tulajdonos) vehet részt, aki a betegséggel és leküzdésével kapcsolatos ismeretekről hatósági állatorvos által ki lett oktatva és ezek tudomásul vételét aláírásával is igazolta.

10. fejezet Anyagok és eszközök

A hatósági állatorvosokat a vármegyei főosztály ellátja:

- személyi védőfelszereléssel (gumicsizma, vízhatlan ruha, gumikesztyű),
- személyi fertőtlenítéshez szükséges anyagokkal és eszközökkel,
- diagnosztikai eszközökkel, bonceszközökkel,
- mintavételhez szükséges eszközökkel.

A felsorolt anyagokat és eszközöket a vármegyei főosztály készletezi olyan mennyiségben, hogy az járványkitörés esetén az első 2 héten a kirendelt szakemberek hatékony és biztonságos munkavégzését biztosítani tudja. Célszerű ezeket a készleteket elkülönítetten kezelni, hogy szükség esetén a HJK részére könnyen átadható legyen.

A járványkitörést követően a szükséges fertőtlenítő szereket és eszközöket a vármegyei Főosztály a HJK rendelkezésére bocsátja. Hiány esetén – a HJK jelzése alapján – az OJK intézkedhet a hiányzó eszközök és fertőtlenítőszeres más vármegyéből való átcsoportosításáról is.

Szükség esetén további anyagok és eszközök az OJK-tól igényelhetők.

Az állatok leöléséhez szükséges eszközöket és berendezéseket a vármegyei főosztály biztosítja az OJK közreműködésével. Hiány esetén - a HJK jelzése alapján - az OJK intézkedhet a hiányzó eszközök más vármegyéből való átcsoportosításáról is.

A szükséges anyagok és eszközök beszerzésére – különös tekintettel a Newcastle-betegség megállapítást követő időszakot - szükség esetén alkalmazható az Éltv. 51. § (3) bekezdésének

p) pontja alapján történő igénybevétel. Ebben az esetben az igénybevételért az államtól kártalanításra jogosult a földterület, jármű, épület, berendezés, eszköz és anyag tulajdonosa, használója, amennyiben az igénybevételre, illetve használatra kifejezetten az erre irányuló határozat alapján került sor.

11. fejezet Képzés és betegségekkel kapcsolatos készenlét

A betegséggel kapcsolatos ismeretek felelevenítését és a betegségre vonatkozó esetleges újabb tudományos eredmények közzétételét szolgáló képzés nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a Newcastle-betegség kitörése esetén a betegség a lehetséges legrövidebb időn belül megállapításra kerüljön és így a leküzdést szolgáló intézkedések meghozzák a várt eredményt.

A betegséggel kapcsolatos képzésen kívül szükség van a betegség leküzdést szolgáló intézkedések begyakorlására szolgáló szimulációs gyakorlatokra. A szimulációs gyakorlat során a betegség egy vagy több kitörés feltételezését követően a - csoportokba osztott - résztvevőknek az a feladatuk, hogy megtegyék a betegség leküzdést szolgáló intézkedéseket. A gyakorlat általában több napig tart és általában magában foglalja a feltételezett kitörés helyszínének meglátogatását, illetve egyes intézkedések gyakorlati végrehajtását is. A résztvevőknek a helyszínen szerzett tapasztalatok figyelembevételével kell megtenniük a további intézkedéseket. A szervezők végül elemzik a csoportok munkáját, majd a résztvevőkkel együtt kiértékelik azt.

A fentiek gyakorlati végrehajtása érdekében a következő intézkedéseket kell megtenni:

- Öt évente kétszer kell tartani országos Newcastle-betegség szimulációs gyakorlatot, de a második gyakorlat helyett madárinfluenza szimulációs gyakorlat is tartható. Az országos szimulációs gyakorlatot olyan időtartamra kell szervezni, amely lehetővé teszi helyszíni intézkedések (pl. klinikai vizsgálat, kórbonctani vizsgálat, mintavétel, mintaküldés, helyi zárlat, leölés, kártalanítás, ártalmatlanítás és fertőtlenítés) végrehajtását vagy modellezését, továbbá a betegség leküzdésére vonatkozó intézkedések (védőkörzet, megfigyelési (felügyeleti) körzet, járványügyi nyomozás, jelentések és kommunikáció) kidolgozását. Az országos szimulációs gyakorlat – az Országos Főállatorvos döntése alapján - az EU valamely szomszédos tagországával vagy más szomszédos országgal közösen is tartható. Az országos szimulációs gyakorlat évében (vagy az azt követő 12 hónapon belül) kell megtartani a Newcastle-betegségre vonatkozó – ötévente legalább egyszer esedékes - országos továbbképzést is, amely szükség esetén a szimulációs gyakorlattal együtt is tartható.
- Minden vármegyében öt évente kétszer kell tartani vármegyei Newcastle-betegség szimulációs gyakorlatot, de a második gyakorlat helyett ebben az esetben is tartható madárinfluenza szimulációs gyakorlat. A legcélravezetőbb az, ha a vármegyei gyakorlatot az országos gyakorlatot követő egy éven belül tartják meg. Ha lehetőség van rá a vármegyei szimulációs gyakorlat is legyen több napos, de ha ez nem oldható meg, akkor elfogadható az egy napos gyakorlat is.
- Minden vármegyében a vármegyei szimulációs gyakorlatokon túl még öt évente legalább egy Newcastle-betegséggel kapcsolatos továbbképzést kell tartani, ezek során

a betegséggel kapcsolatos ismeretek összefoglalása mellett röviden ki kell térni az igazgatási kérdésekre is, különös tekintettel az alábbiakra:

- a Newcastle-betegség kórjelzése,
 - gyanús és fertőzött telepen végzett eljárások (mintaküldés, leölés, ártalmatlanítás, fertőtlenítés),
 - a védő körzet és a megfigyelési (felügyeleti) körzet területén végzett eljárások,
 - a betegséggel kapcsolatban végzett tevékenységek dokumentálása,
 - a közvélemény tájékoztatásának módszerei.
- Valamennyi szimulációs gyakorlatot és továbbképzést dokumentálni kell.

12. fejezet A közvélemény tájékoztatása

A Newcastle-betegség megelőzésének, illetve fellépése esetén eredményes leküzdésének alapvető feltétele az állattartók és a lakosság együttműködése a betegség megelőzéséért, illetve leküzdéséért felelős szakmai szervezetekkel. El kell érni, hogy az állattartók ismerjék az egyes fertőző betegségek legfontosabb tüneteit (szaksajtó, vármegyei média, gazdaképzés, stb.), illetve minden állattartó az állatállományának állategészségügyi ellátásáról folyamatosan gondoskodjon.

A betegséggel kapcsolatos ismereteket a [NÉBIH honlapján](#) bárki számára elérhetően szerepeltetni kell.

Járványhelyzetben a közvéleményt a fertőző betegségek kitörésének kockázatáról rendszeresen tájékoztatni kell. Tájékoztatni kell a közvéleményt a korlátozó intézkedések szükségességéről, várható időtartamáról, a betegség közegészségügyi vonatkozásairól.

Szóbeli nyilatkozatot az OFÁ és helyettese tehet, illetve az, akit az OFÁ megbíz a feladattal. Az írott sajtó megkereséseire a NÉBIH közvetítésével kell válaszolni.

13. fejezet A Newcastle-betegség leírása/ismertetése

13.1. Kóroktan:

A Newcastle-betegséget a Paramyxoviridae családba tartozó madár-paramyxovírusok 1-es szerotípusának virulens törzsei okozzák (APMV-1). Virulencia szempontjából három változatot különítünk el:

- teljes virulenciájú **velogén** változatok idézik elő a betegség **heveny, vérfertőző** formáit:
 - *velogén-viscerotrop forma*: napjainkban szinte csak ez a forma fordul elő, erősen patogén forma, amelyben gyakori a bélcsatorna vérzéses gyulladása
 - *velogén-neurotrop forma*: rendkívül ritka napjainkban, főleg légző- és idegrendszeri tünetekben mutatkozó, pneumoencephalitis, magas mortalitással

- mérsékelt virulens **mezogén** változatok: fiatal csirkékben, fürjekben okoznak légző- és olykor idegrendszeri tüneteket; jellemzően **enyhébb tünetek és kevesebb elhullás**
- csekély virulenciájú **lentogén** változatok még fogékony csirkékben is csak többnyire enyhe vagy tünetmentes légzőszervi elváltozásokat idéznek elő. E változat számos törzse (B1, LaSota) használatos a fiatal csirkék immunizálására.

13.2. Ellenállóképesség:

A vírus ellenállóképessége a külvilágon közepes, de ez nem zárja ki a vírus ragályfogó tárgyakkal, főleg a szállítóeszközökkel, ketrecekkel, tojástartályokkal stb. való elhurcolását. Környezeti hőmérsékleten, különösen a bélsárban hosszú ideig túlél. Testszövetekben, váladékokban 1-2 hétig, fagyasztott húsban fél évig túlél.

Hőmérséklet: 56°C-on 3 óra alatt, 60°C 30 perc inaktiválható

pH: pH ≤ 2 savak inaktiválják

Fertőtlenítőszer: inaktiválható formalinnal (15 °C felett), fenolokkal és oxidáló szerekkel (pl. Virkon®), klórhexidinnel, 6%-os nátrium-hipoklorittal

13.3. Előfordulás

Világszerte.

A Newcastle-betegség számos országban endémiás (különösen Dél- és Közép-Amerikában, Ázsiában, a Közel-Keleten és Afrikában), de világszerte rendszeresen előfordulnak szórványos járványkitörések. Európában, valamint az USA-ban időszakosan fordul elő.

13.4. Gazdafajok

A Newcastle-betegség vírus gazdaspektruma igen széles. A vírusra szinte minden házi- és vadon élő madárfaj fogékony. A házi baromfifajok közül a legfogékonyabb a házi tyúk. A pulykák fogékonyasága mérsékelt, a vízibaromfi fogékony, ám a libák, de főleg a kacsák csak kivételesen erős fertőzésre, főleg fiatal korban betegednek meg. A galamb is fogékony.

A tenyésztett vadmadarak (beleértve a fácánt, a foglyot és a gyöngytyúkot) fogékonyak a betegségre, a vírus különösen patogén a fürjben.

A vadon élő madarak, főleg a vízimadarak ellenálló képessége szintén nagy, de szerepük a vírus terjesztésében jelentős, mert tünetmentes fertőződésük esetén is hosszú ideig üríthetik a vírust.

A díszmadarak (pl. papagájfélék) is megbetegedhetnek.

A baromfiból származó egyes magas virulenciájú törzsektől megbetegedhet a galamb is.

A vírus az embert is megfertőzheti. Az emberben a virulens törzsek leggyakrabban enyhe vagy mérsékelt kötőhártyagyulladás és ritkán influenza-szerű tüneteket okoznak, a fertőzés után 24 órán belül.

13.5. Terjedés

Elsősorban fertőzött élő állatokkal, nyers baromfihússal, vágási melléktermékekkel, ragályfogó tárgyakkal (ruhák, eszközök, szállítójárművek, takarmány és víz) terjed. Bélsárral szájon át, aerogén úton cseppfertőzéssel, és kötőhártyán át is fertőzhet. Mechanikus úton a rácsálók, rovarok és az ember is átviheti a betegséget.

Nagy szerepük van a terjesztésben a korábban vakcinázott, de mérsékelt immunitással rendelkező, tünetmentes állatoknak.

A vírust a környezetben vadon élő madarak tartják fenn, amelyek közül néhányan a lentogén vírustörzsek rezervoárjai lehetnek, amelyek virulenssé válhatnak a házi baromfiban történő mutációját követően.

13.6. Kórfejlődés

A vírus a bélhámsejtekben és a légzőszervek hámsejtjeiben szaporodik el.

A mezogén és velogén törzseknél ezt követően a makrofágokban történő szaporodás következtében viraemia alakul ki, majd a szervekben gyulladást, ödémát, vérzéseket, necrosist okoz.

Az ellenanyagok a vérből 6-10. naptól kezdődően 1 évig is kimutathatók.

Az átvészelt tojók utódainak szikimmunitása 3-4 hétig tart.

13.7. Lappangási idő

Általában 3-6 nap. Legrövidebb lappangási idő 2 nap, leghosszabb: 21 nap.

A vírusürítés már a lappangási idő alatt lehetséges, tetőfokát az 5-10. napon éri el.

13.8. Tünetek

Velogén:

- *velogén-viscerotrop*: bágyadtság, étvágytalanság, a bélcsatorna és a légutak vérzéses gyulladása miatt vércsíkos, zöldes hasmenés, kötőhártya-gyulladás, orrfolyás, fej-nyak ödéma, cyanosis – majd néhány nap múlva megjelennek az idegrendszeri tünetek (torticollis, opisthotonus, bénulás),
- *velogén-neurotrop*: pneumoencephalitis, puha héjú, szabálytalan tojások.

Morbiditás és mortalitás 50-90%, tojáscsökkenés 20-60 %.

Vizimadarak: többnyire tünetmentesek, de a fiatalok légúti és idegrendszeri tüneteket, hasmenést mutathatnak, és elhullhatnak.

Mezogén: főként légúti tünetek jellemzik, de részben az idegrendszeri tünetek is megjelennek. Mortalitás maximum 50%.

Lentogén: enyhe légúti tünetek, enyhe súly-és tojáscsökkenés.

13.9. Kórbonctan

A legszignifikánsabb kórbonctani elváltozások a *velogén* vírustörzsekkel történt fertőződés esetén figyelhető meg.

Az elváltozások a következők lehetnek:

- *velogén-viscerotrop*: az első hullákban kevés, jellegtelen elváltozás (apró vérzések a szívkoszorúér mentén, a mellcsont belső felületén a savóshártya alatt és esetleg az emésztő-és légcsőben). Később gyűrű alakú vérzések a mirigyes gyomor mirigyeinek kivezető nyílása körül, zúzógyomor nyálkahártyája alatt. A bélcsatorna nyálkahártyája duzzadt, nyálkás, alatta vérzések. A bél nyiroktüszői vérzéses-elhalásosak, helyükön diphtheroid pörkökkel fedett fekélyek. Savó felhalmozódás lehet a testüregekben és a szívburokban. A petetüszők vérzéses-elhalásosak. A fej-és nyaktájék kocsonyásan beivódott. A légutak nyálkahártyája vérzéses, fibrines álhártyával borított, a járatokat hurutos váladék tölti ki.
- *velogén-neurotrop*: az elváltozások hiányozhatnak. A légutak és a bél nyálkahártyája duzzadt, vérzések maximum a vakbél beszájadásánál lévő nyiroktüszőkben észlelhetők.

Kórszövettan: az agyvelő szürke-és fehérállományában nem gennyes lympho-histiocytás gyulladás. Idegsejt necrosis és degeneratio. A vérerek mediájában hydropicus elfajulás, a kapillárisokban hyalinos lefajulás, erekben thrombosis, az endothelben elhalás. Az ágyéki gerincvelő ventrális szarvaiban idegsejt-pusztulás és erek körüli gócos gyulladás. A lymphoid szervekben vérzések és elhalások, a légutakban ödéma, vérzések és lymphocytás beszűrődés.

Képek a tünetekről és kórbonctani elváltozásokról [itt](#) találhatóak.

13.10. Elkülönítő kórjelzés

A klinikai, járványtani, kórbonctani alapon történő elkülönítés szinte lehetetlen, ezért alapvető fontosságú az intézeti diagnosztika. Az egyes betegségek néhány, diagnosztikai szempontból fontos sajátossága:

Baromfikolera: Kelésgyengeség, növedékeknél ízületgyulladás következtében sántaság, „fehér hasmenés”, 4 hetes kor felett idült, elhalásos gócos forma.

Madárinfluenza: a magas patogenitású törzsek okozta megbetegedés tünetei olyannyira hasonlóak, hogy kizárólag laboratóriumi vizsgálattal különíthető el.

Fertőző laryngotracheitis: főleg házityúkban fordul elő. Tünetek: súlyos nehézlégzés, prüszkölés közben vércafatokkal tarkított nyálka, elhúzódó esetekben fibrindugók kilökődése. Magas morbiditás, alacsony mortalitás.

Haemophilus nátha: robbanásszerű megbetegedések, háztyúkokban a szemhéjak, a taraj és az áll-lebenyek vizenyős beszűrődése dominál. Szulfonamidokra gyors gyógyulást mutatnak.

Fertőző bronchitis: légzőszervi tünetek, előbb száraz, majd később nedves „köhögés”. Tojáshozam csökkenése, deformált héjú („bronchitises”) tojások.

Csirkék fertőző agy- és gerincvelőgyulladása: főként a fiatal 1-3 hetes csirkék betegsége. Jellemző tünet a bizonytalan járást követő egyre súlyosbodó ataxia, illetve a fej-nyak gyors remegése.

Marek-féle betegség idült idegrendszeri formája: 6-12 hónapos korban jelentkezik, lassan alakul ki, láb-szétesés, fej-oldaltartás, végül bénulás. Idősebb tyúkokban szemelváltozások alakulnak ki.

Fertőző bursitis: csak 6 hetes korig bekövetkezett fertőzés okoz tüneteket. A vízszerű bélsár a kloáka környékén gipsz-szerű bevonatot képez. Kórbonctanilag jellemző a bursa Fabricii gyulladása.

A leírt tünetek kezdetben nem kórjelző értékűek, ezért a legkisebb gyanú esetén is haladéktalanul intézeti vizsgálatot kell kérni!

13.11. Laboratóriumi kórjelzés

Kórokozó kimutatás: vírusizolálás

Kórokozó genetikai anyagának (nukleinsav) kimutatása: RT-PCR

Ellenanyag-kimutatás: HAG, ELISA

13.12. Mintavétel

Élő állatból:

- váladékminta a légcsőből (orofaringeális), kloakából, ill. friss bélsárminta a vírus kimutatására;
- szérum ellenanyag-kimutatásra.

Hullából: egész madár (kivéve strucc), illetve fej orr-toroküreggel, trachea, belső szervek (tüdő, vesék, lép, máj, agyvelő, bél).

13.13. Védekezés, megelőzés

Nincs gyógykezelés. Szigorú igazgatási intézkedések - megfigyelési és helyi zárlat, leölés, védő-és megfigyelési (felügyeleti) körzet - foganatosítása.

A megelőző vakcinázás tyúk, pulyka, gyöngytyúk, valamint tenyésztett fácán, fűrj, fogoly esetében kötelező a II. MELLÉKLET 14. pontjában részletezettek szerint.

Kötelező továbbá a versenygalambok vakcinázása is, ha azokat tréning, verseny, kiállítás, vásár vagy egyéb rendezvény céljából a galambdúcból kiszállítják.

A megelőzést szolgálja továbbá az állattartó telepekre vonatkozó általános járványvédelmi követelmények következtetés, technológiába épített betartása.

14. fejezet A Newcastle-betegség megelőzése és korai felismerése

14.1. A Newcastle-betegség megelőzése

A Newcastle -betegség a baromfik súlyos, bejelentési kötelezettség alá tartozó betegsége, amely nagy veszteségeket okozhat a nem vakcinázott baromfi, különösen a házityúk állományokban.

A Newcastle-betegség számos országban endémiásan jelen van, Dél- és Közép-Amerikában, Ázsiában, a Közel-Keleten és Afrikában állandósult járványok formájában jelentkezik. Európában és az USA-ban időszakosan fordul elő. Mivel a vadon élő madarak klinikai tünetek nélkül is hordozhatják a vírust, a megbetegedés bárhol megjelenhet, ahol baromfit tartanak. A szabadban tartott baromfiállományok különösen kitettek a vándorló vadmadaraktól származó fertőzésnek.

A vírus a fertőzött madarak váladékával, különösen ürülékével való közvetlen érintkezés útján, vagy közvetett módon, szennyezett takarmány, víz, felszerelés, járművek, emberek, ragályfogó tárgyak stb. révén terjed.

A Newcastle-betegség megelőzéséhez megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a járványvédelmi intézkedések betartására, hogy a vírus behurcolását megakadályozzuk. Figyelni kell a díszmadarak behozatala során az előírások betartására, a szigorú karanténra és a karantén alatti vizsgálatok elvégzésére.

A betegség elleni védekezéshez megelőző immunizálás és járványkitörés esetén sürgősségi oltás alkalmazása megengedett. A preventív vakcinázást széles körben alkalmazzák a világ számos részén.

Az EU-ban Svédország, Finnország és Észtország kivételével valamennyi tagállam alkalmaz preventív immunizálást. A sürgősségi vakcinázás alkalmazására eddig csak egyszer Olaszországban, a 2001-es járvány kitörésekor került sor.

A baromfipestis elleni védekezés alapvetően az igazgatási rendszabályokon nyugszik, a betegség behurcolásának megelőzése, illetve járvány kitörés esetén a betegség mielőbbi felismerésére és a góc gyors felszámolása, az összes fertőzött és fertőzöttségre gyanús állat leölése és ártalmatlanítása útján.

A betegség megelőzésének eszközei:

- államközi szerződések és EU rendelkezések biztosítják, hogy fertőzött területről állat, állati termék, ragályközvetítő anyag nem hozható be,
- vásárolt állatok karanténoszási kötelezettsége,
- állattartó telepek általános járványvédelme,
- állattartó telepek folyamatos állatorvosi felügyelete,
- az állományok megelőző immunizálása
- forgalomba hozott állatoknál szállítólevél kötelezettség,
- vágóhidak, vásárterek, gyűjtőtelepek állatorvosi felügyelete,
- a teljes élelmiszerlánc hatósági felügyelete (Éltv.).

14.2. A Newcastle-betegséggel kapcsolatos kockázatelemzés

A Newcastle betegség megelőzésre és korai felismerésére vonatkozó intézkedéseket a Newcastle-betegség jelentette kockázat mértékéhez szükséges igazítani, annak érdekében, hogy azok a lehetőségekhez képest a legjobb eredményt hozzák, valamint költséghatékonyak is legyenek.

Az ország egyes területein a Newcastle-betegség jelentette kockázat mértékéről akkor tudunk a legreálisabb képet alkotni, ha a véletlen események folytán esetleg bekövetkező nagyobb

ugrásokat nem vesszük figyelembe. Ugyanis ezek bekövetkezésének valószínűsége és az, hogy bekövetkezésük esetén azok pontosan hol történnek a jelenleg rendelkezésre álló adatok alapján még közelítő pontossággal sem becsülhető meg. Ugyanakkor a járványügyi helyzet minden jelentős változása esetén újabb kockázatelemzést kell készíteni.

14.3. A Newcastle-betegség korai felismerése

A Newcastle-betegség korai felismerése rendkívül fontos a betegség felügyelete, a terjedésének mérséklése, az állományok védelme és a betegség felszámolása szempontjából is.

A Newcastle-betegség esetén a klinikai tünetek változékonysága, és más betegségekkel összetéveszthetősége miatt az alábbi esetekben laboratóriumi vizsgálatokat kell végezteni a betegség megerősítésére vagy kizárására:

- az állományban hirtelen jelentkező nagymértékű elhullás
- tojástermelés problémái (csökkenés, lágy héjú tojások stb.)
- légzőszervi tünetek
- egyéb a Newcastle-betegségre jellemző klinikai tünetek vagy kórbonctani elváltozások
- a baromfiállományban megjelenő minden olyan betegség kitörése esetén, amely a más betegségekkel szembeni megelőző vagy gyógyító kezelések ellenére is fennáll.

15. fejezet Adatbázis

15.1. OJK:

- A vármegyei főosztályok létszámadatai
- Járási hivatalok nyilvántartása
- Nemzeti Szakértői Csoport tagjai
- HJK tagjai
- Nagylétszámú állattartó telepek listája
- Települések állattartó udvarainak száma
- Települések állatlétszáma
- Keltetők listája
- Vágóhidak, húsfeldolgozók, tojás és tojásterméket előállító létesítmények listája
- Állati eredetű melléktermékeket feldolgozó üzemek listája
- Környezetvédelmi hatóság címlistája
- Médiák címlistája (országos)
- ORFK címlistája
- Állategészségügyi határállomások listája, elérhetősége
- Értesítendő hatóságok és szakmai érdekvédelmi szervezetek listája, elérhetősége
- Térképek, elektronikus vagy az alábbi léptékű papír alapú:
 - o Országterkép 1:150.000
 - o Vármegyetérkép 1:150.000
 - o Települések térképei 1:15000

15.2. HJK:

- A főosztály felügyelete alá tartozó állatorvosok
- A főosztály felügyelete alá tartozó segéderők
- Nagylétszámú állattartó telepek és állatlétszámuk
- Települések kislétszámú állattartó udvarainak száma és állatlétszáma
- A vármegye keltelőinek listája
- A vármegye vágóhídjainak, húsfeldolgozóinak, tojás és tojásterméket előállító létesítményeinek, állatkereskedőinek, állati eredetű melléktermékeket gyűjtő és feldolgozó üzemeinek listája
- Címjegyzék:
 - Vármegyei Rendőrfőkapitányság
 - Városi Rendőrkapitányságok
 - Vármegyei Kormányhivatal munkavédelmi és munkaügyi szervezeti egysége
 - Vármegyei Kormányhivatal környezetvédelmi, természetvédelmi szervezeti egysége
 - Vízügyi Felügyelőség
 - Települési önkormányzatok
 - Vármegyei önkormányzat
 - Szomszédos vármegyék élelmiszerlánc-biztonságért felelős főosztályai
 - Amennyiben gázzal való leöléshez rendelkeznek eszközzel, a Dissous gáztelepek listája a nyitvatartási időikkel
 - Földmunkagépek és szállítójárművek listája
- Térképek, elektronikus vagy az alábbi léptékű papír alapú:
 - Települések térképe (1:15.000)
 - Vármegyetérkép (1:150.000)

16. fejezet Szankciók

Az élelmiszerlánc felügyeleti bírság az Éltv. 63. § (1) bekezdésének megfelelően.

A Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 361. §-a szerint

„Aki

a) a zárlati kötelezettség alá tartozó fertőző betegség behurcolásának vagy terjedésének megakadályozása végett elrendelt járványügyi elkülönítés, megfigyelés, zárlat vagy ellenőrzés szabályait megszegi,

b) járvány idején az elrendelt járványügyi elkülönítés, megfigyelés, zárlat vagy ellenőrzés szabályait megszegi,

c) a fertőző állatbetegségek vagy növényi zárlati károsítók be- és kihurcolásának, valamint terjedésének megakadályozása vagy előfordulásának felszámolása végett elrendelt növény-egészségügyi vagy állatjárványügyi intézkedés szabályait megszegi,

vétség miatt elzárással büntetendő.”

MELLÉKLETEK

36

I. MELLÉKLET Helyi Járványvédelmi Központok

1. Magyarország vármegyéi (térkép)

2. A Vármegyei Kormányhivatalok Élelmiszerlánc-biztonságért felelős Főosztályainak és Osztályainak listája

1. Baranya Vármegyei Kormányhivatal
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
7634 Pécs, Kodó dűlő 1.
Tel.: (72) 795-957
E-mail: allategeszsegugy@baranya.gov.hu

2. Bács-Kiskun Vármegyei Kormányhivatal
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
6000 Kecskemét, Halasi út 34.
Tel.: (76) 896-341
E-mail: bacs-elelmiszer@bacs.gov.hu
3. Békés Vármegyei Kormányhivatal
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
5600 Békéscsaba, Szerdahelyi út 2.
Tel.: (66) 540-230
E-mail: elelmiszer@bekes.gov.hu
4. Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Kormányhivatal
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
3525 Miskolc, Vologda u. 1.
Tel.: (46) 795-888
E-mail: elelmiszer@borsod.gov.hu
5. Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály
6724 Szeged, Vasas Szent Péter u. 9.
Tel.: (62) 680-800
E-mail: elelmiszer@csongrad.gov.hu
6. Fejér Vármegyei Kormányhivatal
Agrárügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
8000 Székesfehérvár, Csíkvári út 15-17.
Tel.: (22) 511-160
E-mail: elelmiszerlanc@fejer.gov.hu
7. Győr-Moson-Sopron Vármegyei Kormányhivatal
Agrárügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági Osztály
Járványvédelmi Osztály
9028 Győr, Régi Veszprémi út 10.
Tel.: (96) 795-099
E-mail: elelmiszerlanc@gyor.gov.hu

8. Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal
Agrárügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
4002 Debrecen, Diószegi út 30.
Tel.: (52) 550-777
E-mail: agrarugy@hajdu.gov.hu; hajdu-elbao@hajdu.gov.hu
9. Heves Vármegyei Kormányhivatal
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
3300 Eger, Szövetkezet út 4.
Tel.: (36) 510-430
E-mail: elelmiszer@heves.gov.hu
10. Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Kormányhivatal
Agrárügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
5000 Szolnok, Verseggy út 9.
Tel.: (56) 795-935
E-mail: jasz.agrarugy@jasz.gov.hu
11. Komárom-Esztergom Vármegyei Kormányhivatal
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
2890 Tata, Új út 17.
Tel.: (34) 795-125
E-mail: elba@komarom.gov.hu
12. Nógrád Vármegyei Kormányhivatal
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
Járványügyi és Állatvédelmi Osztály
3100 Salgótarján, Baglyasi út 2.
Tel.: (32) 521-525
E-mail: elelmiszerlanc@nograd.gov.hu
13. Pest Vármegyei Kormányhivatal
Élelmiszerlánc-biztonsági, Állategészségügyi, Növény- és Talajvédelmi Főosztály
Állategészségügyi Osztály
1135 Budapest, Lehel út 43-47.
Tel.: (1) 236-4108
E-mail: elelmiszer@pest.gov.hu; allateu@pest.gov.hu

14. Somogy Vármegyei Kormányhivatal
Agrárügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
7400 Kaposvár, Cseri major/ Tinódi L. S. u. 2.
Tel.: (82) 311-311
E-mail: af@somogy.gov.hu; elelmiszer@somogy.gov.hu
15. Szabolcs-Szatmár Vármegyei Kormányhivatal
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági Osztály
Állategészségügyi Osztály
4401 Nyíregyháza, Keleti Márton u. 1.
Tel.: (42) 451-220
E-mail: elelmiszerlanc@szabolcs.gov.hu
16. Tolna Vármegyei Kormányhivatal
Agrárügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
7100 Szekszárd, Tormay Béla u. 18.
Tel.: (74) 529-081
E-mail: elelmiszerlanc@tolna.gov.hu
17. Vas Vármegyei Kormányhivatal
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági Osztály
Állategészségügyi Osztály
9700 Szombathely, Zanati út 3
Tel.: (94) 513-830
E-mail: ebaf@vas.gov.hu
18. Veszprém Vármegyei Kormányhivatal
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály
8200 Veszprém, Dózsa Gy. u. 33.
Tel.: (88) 550-039
E-mail: yemkh.elelmiszer@veszprem.gov.hu
19. Zala Vármegyei Kormányhivatal
Agrárügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
8900 Zalaegerszeg, Göcseji út 18.
Tel.: (92) 549-280
E-mail: elelmiszer@zala.gov.hu

II. MELLÉKLET Intézkedési útmutató a Newcastle-betegség leküzdésére

1. BEVEZETÉS

1.1. Az intézkedések jogszabályi alapja

A jogi felhatalmazást az 2008. évi XLVI. törvény, valamint a Newcastle-betegség elleni védekezés szabályairól szóló 163/2009. (IX. 27.) FVM rendelet, illetve az AHL és annak végrehajtási és felhatalmazáson alapuló jogi aktusainak tartalmazzák.

2. ELŐZETES CSELEKVÉS

2.1. A betegség gyanújának bejelentése

A Newcastle-betegség gyanúját haladéktalanul be kell jelenteni az állományt ellátó szolgáltató állatorvosnak vagy hatósági állatorvosnak. Bejelentést lehet tenni a járási főállatorvosnak vagy a vármegyei kormányhivatal élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró főosztálynak is.

Ha az állományt ellátó szolgáltató állatorvos a betegség gyanújáról értesül, köteles haladéktalanul megvizsgálni az érintett állatot/állatokat, felvenni a gyanú kivizsgálásáról készült jegyzőkönyvet és értesíteni a járási főállatorvost. A szolgáltató állatorvos köteles a helyszínen megvárni a hatósági állatorvost, addig is a betegség helyhez kötése érdekében utasítania kell az állattartót, hogy a tüneteket mutató állatokat, ha lehetséges, különítse el, illetve az állományból fogékony állatot ne vigyen ki.

A bejelentésről értesülő személynek az alábbi adatokat kell felvennie:

- az állattartó, és ha van, az integrátor nevét és székhelyét / lakcímét,
- az állattartás helyét (postai cím ÉS helyrajzi szám ÉS helyben ismert megnevezés (xy major/telep stb.) ÉS GPS-koordináta
- a teljes betelepített létszámot korcsoportonként,
- az elhullott, levágott, leölt, betegségre, vagy fertőzöttségre gyanús állatok állományonkénti számát, korát és hasznosítását,
- az észlelés időpontját,
- a bejelentésig észlelt tünetek leírását,
- mindazon egyéb körülményeket, amelyek a betegség vagy fertőzöttség gyanúját megerősíthetik, vagy kizárhatják.

A bejelentést fogadó személy köteles felhívni az állattartó / bejelentő figyelmét arra, hogy a helyszínt nem hagyhatja el, amíg a kiérkező állatorvos a kérdéses állatok vizsgálatát el nem végezte és a betegség gyanújának kizárására vagy megerősítésére mintát nem vett. Az állattartónak a betegség kizárásig vagy megerősítésig gondoskodnia kell az elrendelt intézkedések betartatásáról.

A hatósági állatorvos megérkezéséig az állattartó köteles megtenni az alábbi intézkedéseket:

a) a telepen lévő összes, a betegsége fogékony fajhoz tartozó egyedét saját helyén, vagy a telepen belül más helyen izolálva tartani;

b) megtiltani és megakadályozni:

- a betegsége fogékony fajok egyedeinek telepre történő befelé és kifelé irányuló mozgását;
- a személyek, az egyéb, betegsége nem fogékony állatfajok egyedeinek, valamint a járműveknek telepre történő befelé és kifelé irányuló mozgását,
- a hús, tojás, az állati tetemek, a takarmány, a különböző felszerelések, a hulladék és állati ürülék, a szemét, a trágya vagy egyéb bármilyen, a kérdéses betegséget továbbítható anyag mozgását.

c) a fertőtlenítéshez szükséges (elégéses) kéz-, lábbeli- és kerékfertőtlenítő eszközöket ellenőrizni a betegsége fogékony fajok épületeinek, valamint magának a telepnek a ki- és bejáratainál;

d) a betegsége fogékony és nem fogékony állatfajok minden csoportjáról összeírást készíteni, csoportonként feljegyezve az elhullott vagy tüneteket mutató állatok számát.

2.2. A gyanú bejelentését követő intézkedések

A Newcastle-betegség bármely helyen való előfordulásának gyanújáról szóló bejelentés kézhezvételét követően az illetékes járási főállatorvos köteles haladéktalanul hatósági állatorvost küldeni a helyszínre, aki megkezdi a betegség megállapítására vagy kizárására irányuló vizsgálatokat. A hatósági állatorvosnak a gazdaságban ellenőriznie kell az állomány-nyilvántartást.

Ha a hatósági állatorvos a gyanút kizárni nem tudja, akkor a járási főállatorvos haladéktalanul értesíti a vármegyei főállatorvost és megkezdi a járványügyi nyomozást. A vármegyei főállatorvos a gyanúról tájékoztatja az OJK-t és a NÉBIH ÁÁI-t, hogy a betegség leküzdésére való előkészületeket megtehessek arra az esetre, ha az megállapítást nyer, beleértve a szakértői csoport mozgósítását.

A vizsgálatokat végző hatósági állatorvosnak a telepre történő kiszállásakor magával kell vinnie a szükséges védőöltözetet, bonceszközöket, mintavételi eszközöket és a személyi fertőtlenítéshez szükséges felszerelést.

Nagy állattartó telepek esetében a vizsgálatok végzésére szükség lehet egynél több hatósági állatorvosra és technikai segédszemélyzetre.

3. Az állategészségügyi vizsgálatok és az azokat követő intézkedések

3.1. Az állategészségügyi vizsgálatok végrehajtásnak menete

A hatósági állatorvos a gyanú alatt álló telepre való megérkezését követően elvégzi az állomány klinikai vizsgálatát a 3.5. pontnak megfelelően, illetve, ha volt elhullás kórbonctani vizsgálatot is végez a 3.6. pont figyelembevételével. Ha a klinikai vizsgálat azt indokolja, akkor a hatósági állatorvos diagnosztikai leolást végez a 3.7. pont alapján.

Mielőtt az állatállomány klinikai vizsgálata elkezdődne, a hatósági állatorvos teljes védőfelszerelést ölt magára és alapos személyi fertőtlenítést végez.

A vizsgálat végzése során a hatósági állatorvosnak nyilvántartásba kell vennie a telepen található különböző kategóriájú (faj, fajta, életkor, hasznosítás) állatokat. Vázlatos rajzot kell készíteni a telepen lévő istállókról, az azokban található különböző kategóriájú állatok számának feltüntetésével.

A telepen található valamennyi állományt gondos vizsgálatnak kell alávetni, és fel kell jegyezni bármilyen betegségre utaló tünetet, az állatok korcsoportjának és a telepen belül való elhelyezkedésüknek feltüntetésével. Az állomány vizsgálatát a telep azon részein kell kezdeni, ahol a tulajdonos vagy képviselője szerint az állatok egészségesek, utoljára hagyva a gyanús állatokat. Nagy állomány esetén, különösen, ha segítség korlátozottan áll rendelkezésre, ez nem mindig lehetséges. Ilyenkor a vizsgálat a betegségre gyanús állatokon is kezdhető. A gyanús állatokat és a velük közvetlen érintkezésben lévő egyedeket mindenképpen meg kell vizsgálni.

Szükség esetén a vizsgálat mesterséges fényben is elvégezhető (például zseblámpa vagy fényszóró segítségével). Strucc vizsgálata esetén az állattartó gondoskodik az állat megfelelő rögzítéséről. Ha a gyanús állat olyan szabad területen van, amely nincs kellő biztonsággal elkerítve, karámot kell állítani, hogy a vizsgálat idejére az állatok beteretelhetők legyenek. Minden olyan mozgatót, ami másik állatcsoport fertőződésének veszélyével jár, kerülni kell.

Ha mód van rá, a járási főállatorvosnak történő jelentés megtétele előtt a gazdaságban lévő összes fogékony állatcsoportot meg kell vizsgálni. Ha a gazdaság mérete, vagy az adott napszak miatt ennek a teljes vizsgálatnak a lebonyolítása jelentős késedelmet jelentene a jelentéstételben, akkor egy "előzetes" jelentést kell tenni.

Ha a hatósági állatorvos a Newcastle-betegség gyanúját az általa végzett vizsgálatok alapján kizárni nem tudja, vagy - a IV. MELLÉKLETBEN található útmutatónak megfelelően - megerősíti, akkor a gyanút jelenti a járási főállatorvosnak, és a laboratóriumi vizsgálatok céljára mintát vesz a 3.8. pontnak megfelelően. Ezzel egyidejűleg a szolgáltató állatorvos által a betegség helyhez kötése érdekében elrendelt intézkedéseket felülvizsgálja, szükség esetén kiegészíti azokat, illetve ilyen rendelkezések hiányban haladéktalanul elrendeli azokat. Ezen rendelkezéseket az eljáró hatósági állatorvos - írásban közli az állattartóval vagy annak képviselőjével, és az írásban közölt rendelkezéseket „tudomásul vettem” megjegyzéssel aláírhatja.

A klinikai vizsgálatot és a minták gyűjtését követően a hatósági állatorvos fertőtleníti a védőfelszerelését és eszközeit. Minden egyszer használatos anyagot, papírlapokat, eldobható öltözetet, lábszákot műanyag zsákba kell tenni, amit ott helyben helyeznek el és az ártalmatlanításra szánt többi anyaggal együtt szállítják el.

3.2. Megfigyelési zárlat elrendelése

Amennyiben a járási főállatorvos - a IV. MELLÉKLETBEN található útmutatónak megfelelően - a betegség gyanúját megerősíti, akkor a telepre (udvarra) megfigyelési zárlatot rendel el, továbbá a fertőzöttség megerősítésére vagy annak kizárására – ha a mintavételre

korábban még nem került sor - gondoskodik a 3.8. pont szerinti mintavételről és a mintákat futár útján a NÉBIH ÁDI budapesti laboratóriumába küldi.

A megfigyelési zárlat alatt:

- **Baromfit** az érintett gazdaságból **kiszállítani vagy oda beszállítani tilos**. A vármegyei kormányhivatal engedélyezheti baromfi kiszállítását azonnali leölés és ártalmatlanítás, vagy diagnosztikai vizsgálat elvégzése céljából.
- **Valamennyi baromfit zártan kell tartani** a tartási helyén vagy – amennyiben az épületen belüli zárt tartás a gazdaság adottságai alapján, illetve állatjóléti okokból nem megvalósítható – a gazdaság valamely olyan helyén kell megfelelően elkülöníteni, ahol az állatok megfigyelhetők, más baromfival nem érintkezhetnek és kiszökésük megelőzhető.
- **A tulajdonosnak nyilvántartást kell készíteni és naprakészen vezetni** a gazdaságban tartott baromfi valamennyi kategóriájáról, kategóriánként feltüntetve az elhullott, a klinikai tüneteket mutató, illetve a tünetmentes baromfi számát. A nyilvántartásban fel kell tüntetni a gyanú fennállása idején kikelt és elhullott baromfit is. A nyilvántartást a hatósági állatorvos bármely felügyeleti látogatás alkalmával ellenőrizheti.
- A baromfi tartására használt **épület, illetve a gazdaság be- és kijáratánál megfelelő fertőtlenítő eszközöket** kell elhelyezni; a be- és kilépés csak ezek rendeltetésszerű használata után történhet.
- **Minden mozgás csak a hatósági állatorvos engedélyével** történhet:
 - a gazdaságba érkező vagy onnan távozó személyek, más állatok és járművek esetében,
 - a Newcastle-betegség közvetítésére alkalmas baromfihús vagy -hulla, takarmány, eszköz, hulladék, ürülék, trágya, alom esetében.
- **A gazdaságból nem szállítható el tojás.** *A vármegyei kormányhivatal engedélyezi a tojások kiszállítását, ha azokat:*
 - *a 853/2004/EK rendelet 4. cikke (2) bekezdésének megfelelően engedélyezett, és a vármegyei kormányhivatal által kijelölt tojástermék előállító létesítménybe közvetlenül szállítják ÉS*
 - *erről a tojástermék előállító létesítményt előzetesen értesítik ÉS*
 - *a szállítás hatósági állatorvos által biztonsági szalaggal lezárt (plombált) járművön történik.*

A tojástermék előállító üzem köteles az ilyen tojásokat elkülönítetten tárolni, és teljesíteni a 853/2004/EK rendelet III. melléklete X. szakaszának II. fejezetében leírt követelményeket, valamint a tojáshéjat nagy fertőzőési veszélyt jelentő hulladékként a külön jogszabályban foglaltak szerint ártalmatlanítani, a tojást szállító járművet, a csomagolóanyagot, a tojásokkal érintkezésbe került berendezéseket fertőtleníteni,

és a tojást kiszállító gazdaságot felügyelő hatósági állatorvost a fentiek megtörténtéről értesíteni.

A telep minden bejáratánál feltűnő felhívást kell elhelyezni, feltüntetve, hogy a telep Newcastle-betegség gyanúja alatt áll.

A megfigyelési zárlat (hatósági megfigyelés) hatálya alapszabályként csak arra a telepre vonatkozik, amelyen a Newcastle-betegség gyanúja felmerült, de ha a betegség megállapítást nyer és a Helyi Járványvédelmi Központ ezt szükségesnek tartja, kiterjedhet egyéb, közelsége miatt különös veszélynek kitett telepekre is.

A hatósági állatorvos ellenőrzi a megfigyelési zárlat szabályainak betartását.

A megfigyelési zárlat során hozott intézkedések visszavonására csak akkor kerülhet sor, ha a Newcastle-betegség gyanúját a járási hivatal kizárta.

3.3. A kezdeti járványügyi nyomozás

A Newcastle-betegség gyanúja esetén a hatósági állatorvos járványügyi nyomozást folytat a VIII. MELLÉKLETBEN található kérdőív alapján.

A járványügyi nyomozás célja, hogy megállapítsa a következőket:

1. azt az időtartamot, amióta a Newcastle-betegség jelen lehetett a telepen a betegség gyanújának bejelentéséig, illetve annak vizsgálata, hogy a leghosszabb lappangási idő (21 nap) figyelembevételével mikor kerülhetett be legkorábban a kórokozó az állományba;
2. a telepen előfordult betegség lehetséges forrását és azoknak a telepeknek a listáját, amelyek ugyanebből a forrásból fertőződhetek;
3. azon állatok, állati hullák, hús, tojás, járművek, anyagok, bármely eszköz vagy személyek mozgását, amivel a vírust az érintett gazdaságba behurcolhatták vagy onnan elvihették;
4. a fertőzött gazdaságból történő kihurcolással esetleg fertőződött helyek azonosítása;
5. a lappangási időn belül levágott állatok és ezek húsának azonosítása;
6. a lappangási időn belül termelt tojások sorsa és ezek azonosítása;
7. a lappangási időn belül termelt tojásokból kikelt napos baromfi azonosítása.

A járványügyi nyomozás eredményét az OJK észére haladéktalanul meg kell küldeni emailben!

3.4. A megfigyelési zárlat kiterjesztése

Amennyiben a járási főállatorvos bizonyítottan látja, hogy a gyanú alatt álló telepre a Newcastle-betegséget más telepről hurcolták be, vagy, hogy azt innen más telepekre hurcolták tova, úgy ezen egyéb telepeket is megfigyelési zárlatnak kell alávetni, a 3.2. pontban írtaknak megfelelően, ameddig az eredetileg gyanú alatt álló telepen a Newcastle-betegség jelenléte ki nem zárható.

3.5. A klinikai vizsgálat

Az állomány klinikai vizsgálatát a hatósági állatorvos teljes átöltözés után kezdheti el.

A vizsgálat során a hatósági állatorvosnak leltárt kell készítenie a telepen található különböző korcsoportú állatokról és azok számáról. Vázlatos tervet kell készíteni a telepen lévő istállókról, minden egyes épület esetében az abban található különböző korcsoportú állatok számának feltüntetésével, a klinikai vizsgálatokra kijelölendő állatok kiválasztása céljából.

Célszerű az állomány vizsgálatát a telep azon részein kezdeni, ahol a tulajdonos vagy képviselője szerint az állatok egészségesek, utoljára hagyva a gyanús állatokat. Nagy állomány esetén, különösen, ha segítség korlátozottan áll rendelkezésre, ez nem mindig lehetséges, és szükség lehet a vizsgálatot a gyanús állatokkal kezdeni.

A vizsgálat az állomány állategészségügyi állapotának általános felméréséből és az állatok vagy állatcsoportok egyedi klinikai vizsgálatából áll.

Az állomány állategészségügyi állapotának általános felméréséhez ellenőrizni kell a gazdaság termelési és állategészségügyi nyilvántartásait. Vizsgálni kell a napi elhullási és tojástermelési adatokat, valamint a takarmány- és/vagy vízfelvételt a vizsgálat időpontja és a Newcastle-betegség tüneteinek megjelenés előtt egy héttel kezdődő időszakban.

Az egyedi klinikai vizsgálatnak a következő állatokra vagy állatcsoportokra kell irányulni:

- beteg, vagy étvágytalan állatok;
- fertőzősre gyanús forrásból származó közelmúltban behozott állatok;
- olyan állatok, amelyeket olyan külső látogatók kerestek fel, akik Newcastle-betegséggel fertőzött vagy fertőzősre gyanús állatokkal a közelmúltban érintkeztek;
- kontakt állatok;
- betegségből a közelmúltban felgyógyult állatok.

Ha ilyenek nincsenek, akkor a megvizsgálandó állatokat véletlenszerűen kell kiválasztani.

Amennyiben a klinikai vizsgálatot véletlenszerűen kiválasztott állatokon kell elvégezni (pld. kontakttelep), legalább annyi állatot kell megvizsgálni, amennyi 95 %-os biztonsággal lehetővé teszi a betegség kimutatását, ha az 10 %-os gyakorisággal fordul elő. A minimális mintaszám meghatározása szolgáló táblázatot az V. MELLÉKLET tartalmazza.

A Newcastle-betegség klinikai tünetei:

A klinikai tünetek vírustörzstől és gazdafajtól függően változnak, és a következők lehetnek:

- elhullások
- kötőhártyagyulladás
- hasmenés
- nehézlégzés
- ataxia, paresis, paralysis, torticollis
- tojástermelés csökkenése

A klinikai tüneteket és a gyanú megerősítésének szempontjait a IV. MELLÉKLETBEN található útmutató részletesen ismerteti.

3.6. A kórbonctani vizsgálat

A klinikai vizsgálatok befejeztével a hatósági állatorvosnak alaposan meg kell vizsgálnia a telepen lévő elhullott állatokat, és fel kell jegyeznie a tapasztalt elváltozásokat.

Jellemző kórbonctani tünetek:

Fiatal madaraknál vagy gyors elhullást okozó törzs fertőzése esetén előfordulhat, hogy nincsenek durva elváltozások. Egyébként a következők mutathatók ki:

- kötőhártya és petefészkek vérzése/ödémája
- légcső nyálkahártyáját fibrines álhártya borítja
- vérzések a mirigyes gyomor (mirigyek kivezető nyílásai körül) és a zúzógyomor nyálkahártyájában
- vérzések/ödéma/fekélyek a nyiroktüszőkben (Peyer-plakkok, vakbél csoportos nyiroktüszői, bursa), lencsényi vagy szilvamag nagyságú és alakú, a bél hosszával párhuzamos diphteroid pörkök a vékonybél és vakbél csoportos nyiroktüszőinek helyén
- ödéma a fejen
- apró vérzések a szív koszorú erei mentén és a mellcsont savós hárttyája alatt

A kórbonctani elváltozásokat és a gyanú megerősítésének szempontjait a IV. MELLÉKLETBEN található útmutató részletesen ismerteti.

Képek a tünetekről és kórbonctani elváltozásokról [itt](#) találhatóak.

3.7. Diagnosztikai leölés

Amennyiben a telepen nem található kórboncolásra alkalmas állati hulla, vagy az elhullott állatokból származó minták minősége nem megfelelő a diagnosztikai laboratóriumba való küldésre, kórbonctani vizsgálatra és minta vételére a hatósági állatorvos kiválaszthat leölésre alkalmas beteg állatot/állatokat.

A diagnosztikai célra leölt állatok után a törvény és a vonatkozó miniszteri rendelet alapján kártalanítás fizetendő.

A leölést a Nébih Állategészségügyi és Állatvédelmi Igazgatóság által kiadott, [Gyakorlati útmutató az állatok kíméletes leölésének, az állati tetemek és a fertőzött anyagok ártalmatlanításának, valamint az ártalmatlanítást követő takarítás-fertőtlenítés végrehajtásához 2023](#) elnevezésű útmutatóban leírtak szerint kell végrehajtani.

3.8. Mintavétel

A mintázandó állatok kiválasztásánál figyelembe kell venni a klinikai és a kórbonctani vizsgálatok eredményeit és lehetőség szerint a mintákat a klinikai tüneteket vagy kórbonctani elváltozásokat mutató állatokból kell venni.

Amennyiben nincsenek a Newcastle-betegségre utaló egyértelmű klinikai tünetek vagy kórbonctani elváltozások, akkor a mintavételt véletlenszerűen kell elvégezni a létesítmény valamennyi járványügyi egységében, úgy, hogy a mintaszám 95 %-os biztonsággal lehetővé tegye a betegség kimutatását, ha az 10 % gyakorisággal fordul elő. A minimális mintaszám meghatározása szolgáló táblázatot az V. MELLÉKLET tartalmazza.

Newcastle-betegség gyanú kivizsgálása során a virológiai és szerológiai vizsgálatra szánt 3.8.1. és 3.8.2. pontban előírt mintakollekciókat a gazdaság minden egyes termelési egységéből (pl. egy gazdaság minden egyes istállójából) le kell venni.

A mintákat megfelelően címkézni és egyértelműen azonosítani kell.

A mintavételi felszerelések azt a célt szolgálják, hogy minden esetben kettős falú csomagolásban küldjük a mintát. Gondosan kell ügyelni arra, hogy a minta ne érintkezzen fertőtlenítőszerrel, nehogy a laboratóriumi vizsgálat megghiúsuljon. A mintavételi eszközök külső falát azonban igen gondosan fertőtleníteni kell a vírus kihurcolásának megakadályozása érdekében!

A mintát kísérő iratnak tartalmaznia kell a kórelőzményi adatokat és a járványtani helyzetet (állatok tartási helye, állomány létszáma, állatok faja, kora, hasznosítási iránya, azon állatok adatai, amelyekből a mintát vették, beleértve a klinikai és kórbonctani tüneteket, a betegség kezdete, megbetegedett és elhullott állatok száma) és bármely egyéb releváns információt.

Figyelni kell rá, hogy a mintavétel célja helyesen legyen feltüntetve: Newcastle-betegség kizárása / megerősítése gyanú esetén.

A kísérőirat egy példányát a hatósági állatorvosnak meg kell őriznie, hogy majd az eset egyéb dokumentációjához csatolja, egy példányt pedig a Helyi Járványvédelmi Központba kell küldenie.

A minták gyűjtését követően a hatósági állatorvos fertőtleníti a védőfelszerelését és eszközeit. Minden egyszer használatos anyagot, papírlapokat, eldobható öltözetet, lábszákot műanyag zsákba kell tenni, amit ott helyben helyeznek el és az ártalmatlanításra szánt többi anyaggal együtt szállítják el.

3.8.1. Mintavétel virológiai vizsgálatához

Newcastle-betegség gyanúja esetén virológiai vizsgálatához a következő mintakollekciót kell venni:

- **legalább öt friss, elhullott madár**, illetve az állatvédelmi szabályok betartásával leölt súlyosan beteg vagy haldokló egyed, ha van; és/vagy
- **élő, beteg madarakból** származó legalább **20 légső- vagy orofaringeális tampon és 20 kloákatampon**.

Ha a gyanús gazdaságban ennél kevesebb madár van, akkor az összesből kell tamponmintánkat venni.

A kloákatampon úgy kell venni, hogy azt szemmel láthatóan bélsár borítsa (optimális esetben 1 g). Ha a kloákatampon levétele valamilyen okból nem kivitelezhető, akkor gondosan összegyűjtött friss bélsárminta lehet az alternatív minta (például kisméretű, finom madaraknál a sérülésveszély elkerülésére, ha nem áll rendelkezésre megfelelő, kisméretű tampon).

Klinikai tünetek hiányában a minimális mintaszámot a 3.8. pontban leírtak szerint kell meghatározni.

A levett tamponokat antibiotikumot tartalmazó vagy specifikus vírustranszport médiumba kell helyezni, úgy, hogy teljesen elmerüljenek benne. Ilyen médiumot nem tartalmazó tamponos mintavevő eszköz esetén, a tamponokat a mintavételt követően vissza kell tenni a kémcsőbe és szárazon kell a laboratóriumba vizsgálatra küldeni.

3.8.2. Mintavétel szerológiai vizsgálatokhoz

Alvadásban nem gátolt vérmintákat kell venni hemagglutináció-gátlás céljára:

- minden madárból, ha az állomány mérete kisebb, mint 20;
- **20 madárból**, ha az állomány létszáma 20-nál nagyobb.

Szerológiai vizsgálat céljából a beteg vagy a jelek szerint gyógyult madarakat kell mintázni.

3.9. A mintaküldés

A vizsgálat elvégzése kizárólag az ÁDI feladata, amelyet előzetesen értesíteni kell arról, hogy a mintákat útnak indították és azok várható érkezési idejéről, hogy előkészületeket tehessenek a fogadásukra és vizsgálatukra.

Newcastle-betegség kitörésének gyanúja esetén a mintákat lehetőleg futárral, a lehető leggyorsabb rendelkezésre álló módon, az ÁDI budapesti laboratóriumába kell küldeni. A vizsgálati anyagot frissen, jég között vagy hűtőtáskában, hatóságilag lezárt csomagként kell szállítani. A küldeményt vízzáró, többszörös réteggel kell lezárni úgy, hogy átvételkor a csomagolás sértetlenségéről meg lehessen győződni.

A mintákat nem szabad lefagyasztani, kivéve, ha ez feltétlenül szükséges. Ha a gyors, 24 órán belüli szállítás a laboratóriumba nem biztosított, akkor a mintákat azonnal le kell fagyasztani, és a tárolást követően szárazjégen kell a laboratóriumba küldeni. A minták kiolvasztása és ismételt lefagyasztása tilos.

Fontos, hogy a mintákkal a laboratóriumba küldött kísérőirat tartalmazzon információkat az állomány közelmúltbeli előéletéről, a járványügyi helyzetről, beleértve a fertőzés lehetséges forrását és a behurcolás idejét.

Másodlagos megállapítás esetén a minták torlódásának elkerülése érdekében azokat az OJK által meghatározott módon (az ÁDI által működtetett sűrített körjáráttal) kell intézeti vizsgálatra szállítani. A körjárat szükséges szállítási gyakoriságát az OJK és az ÁDI vezetője határozza meg. A menetrend az ÁDI-ban kerül összeállításra. A mintákat szükség esetén közvetlenül, futárral is el lehet juttatni a laboratóriumba.

A vizsgálhatóság érdekében a mintavételtől számított 24 órán belül el kell juttatni a mintákat a laboratóriumba.

3.10. A jelentéstétel rendje

A hatósági állatorvosnak vizsgálatait befejeztével - miután a szükséges intézkedéseket megtette - a helyszínről, telefonon jelentést kell tennie a járási főállatorvosnak a végzett munkáról. A járási főállatorvos további utasításait a hatósági állatorvosnak még távozása előtt végre kell hajtania. A járási főállatorvos közvetlenül a vármegyei főállatorvosnak tesz jelentést, ha a betegség eddig még nem került megállapításra a vármegyében. A betegségnek a vármegyében történt megállapítását követően felmerülő újabb gyanú esetén már a HJK-t kell értesítenie.

3.11. A laboratóriumi eredmények megszületéséig teendő intézkedések

A 3.2. pont szerinti korlátozásokat mindaddig hatályban kell tartani, amíg a Newcastle-betegség gyanúját hivatalosan ki nem zárták.

Az állattartót vagy képviselőjét tájékoztatni kell, hogy kb. 1-7 napig terjedő időbe telik, amíg a vizsgálatok eredménye rendelkezésre áll, de ez idő alatt a szolgáltató állatorvos látogathatja a telepet a beteg állatok kezelése céljából, feltéve, hogy a szigorú fertőtlenítést minden esetben elvégzik.

A hatósági állatorvosnak mielőtt a telepet elhagyja, meg kell győződnie arról, hogy a tulajdonos vagy képviselője a forgalmi korlátozásról, a teleplátogatási tilalmáról, a fertőtlenítési kötelezettségről szóló utasítását megértette-e.

Rendelkezni kell az elhullott vagy diagnosztikai célra leölt állatok hulláinak biztonságos ártalmatlanításáról. Ezt hatósági felügyelet mellett, a Nébih Állategészségügyi és Állatvédelmi Igazgatóság által kiadott, [Gyakorlati útmutató az állatok kíméletes leölésének, az állati tetemek és a fertőzött anyagok ártalmatlanításának, valamint az ártalmatlanítást követő takarítás-fertőtlenítés végrehajtásához 2023](#) elnevezésű útmutató alapján, oly módon kell végrehajtani, ami kizárja a Newcastle-betegség kórokozó elterjesztésének veszélyét.

A gyanú alatt álló telepre történő ellenőrző látogatásokat a főosztállyal történt tanácskozás alapján kell megszervezni.

3.12. Negatív diagnózis

Az első esetekben a betegség gyanújának megerősítésére vagy kizárására mindig laboratóriumi vizsgálatot kell végezni, akkor is, ha a járványtani előzmények, a klinikai tünetek és a kórbonctani elváltozások összevetése a Newcastle-betegség jelenlétére utal. A laboratóriumi vizsgálatot a Newcastle-betegség korai felismerését ismertető 14.3. fejezetében felsorolt esetekben is el kell végezni.

A hatósági állatorvos az állomány általános állategészségügyi állapotának felmérése, illetve a klinikai tünetek és a kórbonctani leletek alapján közölheti a járási főállatorvossal, hogy a telepen a Newcastle-betegség jelenlétének nincs jele, a madarak sem közvetve, sem közvetlenül nem érintkezhetek a Newcastle-betegség vad vírusával és nem történt mintavétel sem. A járási főállatorvos a hatósági állatorvos intézkedéseit felülvizsgálja. Ha a járási főállatorvos számára ez a nemleges jelentés kielégítő, akkor a megfigyelési zárlatra vonatkozó intézkedéseket nem kell életbe léptetni. Ha a betegség korábban már megállapításra került és területi zárlati intézkedések (védőkörzet és megfigyelési (felügyeleti) körzet) is hatályban vannak, akkor a járási főállatorvosnak negatív diagnózis esetén is ki kell kérnie a HJK véleményét.

A megfigyelési zárlat során hozott intézkedések visszavonására csak akkor kerülhet sor, ha a Newcastle-betegség gyanúját a járási hivatal kizárta.

Ha a hatósági állatorvos a betegséget kizárni nem tudta és ezért megfigyelési zárlatot rendelt el, valamint mintát küldött az ÁDI budapesti laboratóriumába és a laboratóriumi vizsgálatok eredménye negatív, az érvénybe léptetett korlátozások a járási főállatorvos utasítására azonnali hatállyal visszavonhatók.

Abban az esetben, ha a betegségre gyanút keltő klinikai tünetek, vagy kóronctani elváltozások a telepen még mindig fennállnak, akkor a megfigyelési zárlatot még fent kell tartani. Az ilyen esetekben további vizsgálatokat kell végezni a Newcastle-betegség megerősítésre, illetve kizárására, figyelemmel az esetleges alternatív diagnózisra is. Ha a HJK már felállításra került, akkor a döntéshozatalba a HJK-t is be kell vonni.

3.13. A Newcastle-betegség hatósági megállapítása

A Nemzeti Referencia Laboratórium által elvégzett laboratóriumi vizsgálatok alapján a Newcastle-betegség hatósági megállapítása a járási főállatorvos feladata. A laboratóriumi vizsgálatokat a IV. MELLÉKLETBEN található útmutató 2. pontjának megfelelően kell értékelni.

A járványhelyzet által indokolt esetben a laboratóriumi vizsgálatok befejezése előtt, illetve azok nélkül is megállapíthat a járási főállatorvos másodlagos járványkitörést. A betegség megállapításáról a járási főállatorvos jelentést tesz a főosztálynak, egyidejűleg értesíti a települési (fővárosban a fővárosi kerületi) önkormányzat jegyzőjét.

4. A Newcastle-betegség jelenlétének megerősítését követő intézkedések

4.1. Jelentési kötelezettség

A Newcastle-betegség első kitörésének hivatalos megerősítését követő 24 órán belül az Országos Főállatorvos tájékoztatja az EU Bizottságát és tagállamait a járvány kitöréséről. A bejelentendő információkat az Országos Járványvédelmi Központ készíti elő, ennek tartalmaznia kell legalább a következőket:

- a Newcastle-betegség gyanújának dátumát;
- a Newcastle-betegség megállapításának dátumát;
- a megállapításra igénybe vett módszereket;
- a fertőzött telep helyét;
- távolságát a legközelebbi állattartó telepektől;
- a telepen található állatok számát korcsoportonként bontásban;
- a telepen található azon állatok számát korcsoportonként bontásban, amelyekben a Newcastle-betegséget megállapították;
- a betegség morbiditási rátáját (a megbetegedett állatok arányát).

Az első kitörést követő 24 órán belül az Országos Főállatorvos bejelenti a betegséget a Nemzetközi Járványügyi Hivatalnak (WOAH). Az országos és helyi mezőgazdasági szervezeteket szintén közvetlenül tájékoztatják a Newcastle-betegség hatósági megállapításáról. Megfelelő módon közleményeket adnak a sajtó számára is.

4.2. Helyi Járványvédelmi Központ létesítése

Amint a Newcastle-betegséget megállapították, a vármegyei készenléti tervnek megfelelően meg kell szervezni a HJK-t, ellátva teljes állatorvosi, technikai és adminisztratív személyezéssel, továbbá mindennel, ami a betegség mielőbbi felszámolásához szükséges.

A HJK-nak naprakész nyilvántartással kell rendelkezni a védőközvetben, illetve a megfigyelési (felügyeleti) közvetben lévő állattartó telepekről és a telepeken található állatok számáról. A HJK-nak elektronikus vagy papír alapú térképen fel kell tüntetnie a védő és megfigyelési (felügyeleti) közveteket, valamint a nagylétszámú állattartó telepeket, a térképet minden változás esetén frissíteni kell. Az állattartó telepeken történt ellenőrzésekről naprakész nyilvántartást kell vezetni.

A HJK-t vezető állatorvos naponta tájékoztatja a Központ személyzetét, és a betegség állásáról rendszeresen jelentést tesz az OJK-nak, illetve bármely felmerülő problémáról értesíti azt.

4.3. Korlátozó intézkedések elrendelése

A Newcastle-betegség hatásági megállapítása esetén

1. a járási hivatal:

- az érintett gazdaságot **helyi zárlat** alá helyezi (4.4. pont)
- elrendeli az érintett gazdaságban tartott **állatok leölését és ártalmatlanítását**. (4.5. pont)

A járási hivatal más, szomszédos gazdaságok esetében is alkalmazhatja ezeket az intézkedéseket, amennyiben azok elhelyezkedése, kialakítása vagy azzal a gazdasággal történő érintkezése révén, ahol a betegséget megállapították, felmerül a fertőzőség gyanúja.

2. a vármegyei kormányhivatal:

- haladéktalanul kijelöli a **védőközvet és a megfigyelési (felügyeleti) közvet** területét (5. pont)

4.4. Helyi zárlat

A helyi zárlat alá helyezett gazdaságban a megfigyelési zárlat (3.2. pont) alatt alkalmazandó szabályokon túlmenően:

- az állattartó a **telephely bejáratain jól látható**, „Állategészségügyi zárlat Newcastle-betegség miatt, idegeneknek tilos a bemenet!” feliratú **táblát** köteles elhelyezni;
- **baromfit tilos** a zárlat alatti helyre **beszállítani**; a zárlati helyről baromfit **csak azonnali leölésre lehet kiszállítani**;
- a gazdaságban **minden baromfit hatásági felügyelet mellett haladéktalanul le kell ölni**; ezt úgy kell végezni, hogy a betegség terjedésének kockázata a lehető legkisebb legyen;
- az **elhullott vagy leölt baromfit, a termelt tojásokat, baromfi testrészeket** gondosan össze kell gyűjteni és **hatásági felügyelet mellett ártalmatlanítani kell**;
- minden **ragályfogó** tárgyat, takarmányt, almot, trágyát vagy egyéb hulladékot külön jogszabály szerint, **hatásági felügyelet mellett kell megsemmisíteni vagy ártalmatlanítani**;

- a betegség feltételezett **lappangási ideje alatt levágott állatok húsát fel kell kutatni és ártalmatlanítani kell;**
- a feltételezett **lappangási idő alatt tojt és elszállított keltetőtojásokat és étkezési tojásokat fel kell kutatni és ártalmatlanítani kell.** Az étkezési tojásokat nem kell ártalmatlanítani, ha azokat előzetesen megfelelően fertőtlenítették. A keltetőtojásokból **időközben kikelt és már kihelyezett baromfit a tartási helyén megfigyelési zárlat alá kell helyezni;**
- az előbb felsorolt műveletek elvégzését követően a baromfi tartására használt épületeket, ketrecek, eszközrendszereket, azok környezetét, a szállításra használt járműveket, valamint minden egyéb, a vírussal történt kontaminációra gyanús felszerelést, a hatósági állatorvos utasítása és felügyelete mellett, **takarítani és szigorított módon fertőtleníteni kell:**
 - A vármegyei kormányhivatal által jóváhagyott tisztító- és fertőtlenítőszereket kell használni, a vármegyei kormányhivatal által meghatározott koncentrációban.
 - A szigorított fertőtlenítést a 4.10. pontban meghatározottak szerint kell elvégezni.
- **a takarítást és szigorított fertőtlenítést követő legalább 21 napig tilos a gazdaságba baromfit bevinni.**

A helyi zárlat szabályainak betartását a járási hivatal ellenőrzi.

A járási hivatal más, szomszédos gazdaságok esetében is alkalmazhatja a helyi zárlatra előírt intézkedéseket, ha azok elhelyezkedése, kialakítása vagy a fertőzött teleppel való érintkezése miatt felmerül a fertőzöttség gyanúja.

4.5. A fertőzött telepen lévő állatok értékbecslése

A járási főállatorvos a fertőzött állatok tulajdonosával vagy a tulajdonos képviselőjével határozatban közli, hogy elrendelte a telepen lévő valamennyi állat leölését.

A telepen lévő állatok értékbecslése elvégezhető az állatok leölése előtt. Nem jár kártalanítás, ha a tulajdonos nem tett eleget a jogszabályokban foglalt kötelezettségeinek, különösen a betegség gyors bejelentését illetően. A diagnosztikai célra leölt állatok után azonban kártalanítás jár.

Az értékbecslést – akár a leölés előtt, akár az után – a járási hivatal végzi, de szükség esetén lehetséges szakértő szakvéleményének igénybevétele is.

Az értékbecslést és a kártalanítást a vonatkozó miniszteri rendelet szerint kell végrehajtani. Az állatok leölése fellebbezésre való tekintet nélkül végrehajtandó.

4.6. A fertőzött telepen lévő állatok leölése

A további vírusszaporodás megelőzése érdekében rendkívüli fontossággal bír, hogy az érintett állomány leölése lehető legrövidebb időn belül megtörténjen.

Az állatok leölését – beleértve a diagnosztikai célú leölést is – a betegségterjesztő anyagok, eszközök és tárgyak megsemmisítését a területileg illetékes járási főállatorvos határozattal rendeli el.

Az állatok leölését a Nébih Állategészségügyi és Állatvédelmi Igazgatóság által kiadott, [Gyakorlati útmutató az állatok kíméletes leölésének, az állati tetemek és a fertőzött anyagok ártalmatlanításának, valamint az ártalmatlanítást követő takarítás-fertőtlenítés végrehajtásához 2023](#) elnevezésű útmutatója alapján kell elvégezni. Mielőtt az állatok leölése megkezdődik, a hatósági állatorvosnak vagy a Helyi Járványvédelmi Központnak meg kell szerveznie az állati hullák állati eredetű melléktermékeket feldolgozó üzembe való szállítását, hogy azokat ott biztonságosan ártalmatlanná tegyék.

A leölés során szükség lehet a járványügyi nyomozás részeként további vérminták vételére. Az e mintákat érintő kérdéseket illetően - a szakértői csoport véleményét is figyelembe véve - az OJK ad útmutatást.

Nagylétszámú állattartó telep esetén az állati eredetű melléktermékeket feldolgozó üzem napi kapacitásának korlátozott volta miatt esetleg szükséges lehet az állomány szakaszonkénti leölésére. Ha a szakaszonként történő leölésen kívül más módszer nem alkalmazható, rendkívüli elővigyázatossággal kell eljárni annak érdekében, hogy megakadályozzák a fertőzött telepről a fertőzés elterjedését.

A HJK gondoskodik a leöléshez szükséges anyag, eszköz és humán erőforrás kiszámításáról. A szükséges igényeket a kormányhivatal felé, szükség esetén az OJK felé továbbítja.

A leölést a hatósági állatorvos köteles felügyelni. A leölést úgy kell megszervezni, hogy nappali világosságban történjen. Ha a leölést sötétedés után kell elvégezni ez csak megfelelő mesterséges világítás mellett lehetséges a balesetvédelmi előírások figyelembevételével. A leölést végző szakembereket megfelelő védőruházattal és gumicsizmával kell ellátni, amelyet a leölés elvégzése alatt a közreműködő személyzet köteles viselni. A leölési munkában a résztvevők számára annak megkezdése előtt a leölést vezető köteles járványvédelmi oktatást tartani, valamint a X. MELLÉKLETBEN szereplő nyilatkozatokat a résztvevőkkel alá kell írni. A leölés során alkalmazott rakodó-brigád a leölés napján nem vehet részt egyéb célú állat rakodásban! Lehetőség szerint olyan rakodó személyzetet kell alkalmazni, mely saját otthonában nem tart baromfit.

4.7. Az állati hullák ártalmatlanná tétele

A Newcastle-betegség megelőzése, felderítése és felszámolása során keletkezett állati tetem ártalmatlanná tétele állami feladat, amelynek végrehajtása iránt az állati tetem keletkezésének helye szerint illetékes vármegyei élelmiszerlánc-felügyeleti és állategészségügyi hatáskörben eljáró főosztály intézkedik. Az Éltv. 24. §-ának (1) d) pontja szerint az főosztály járványügyi intézkedéseként elrendelt ártalmatlanná tétel díja a központi költségvetést terheli.

A tetem és tetemrészek ártalmatlanná tételét a Nébih Állategészségügyi és Állatvédelmi Igazgatóság által kiadott, [Gyakorlati útmutató az állatok kíméletes leölésének, az állati tetemek és a fertőzött anyagok ártalmatlanításának, valamint az ártalmatlanítást követő takarítás-](#)

[fertőtlenítés végrehajtásához 2023](#) elnevezésű útmutatója alapján, a **hatósági állatorvos ellenőrzése mellett** kell végezni.

A betegség behurcolásának feltételezett időpontját követően **levágott egyedek húsát**, a tojt és elszállított **keltetőtojásokat és étkezési tojásokat** fel kell kutatni és szintén ártalmatlanítani kell.

A leölt állatok tetemeinek eltakarításában résztvevő személyeknek védőöltözetet kell viselniük. A tetemek ártalmatlanná tétele után a személyek, járművek és eszközök alapos fertőtlenítését azonnal végre kell hajtani. Ha a tetemek ártalmatlanná tételében késedelem várható, azokat fertőtlenítő szerrel kell lepermetezni, és éjjel-nappal őrizni kell kutyák, rókák és egyéb ragadozó állatok, valamint kártékony rágcsálók távoltartása céljából. Riasztóként ívlámpák és fényszórók is használhatók. Minden a telepen található hulladékot és állati mellékterméket, szerves anyagot és nem fertőtleníthető anyagot is ártalmatlanítani kell, különös tekintettel az alomra, tojásra, tojástermékekre, szalmára, állati takarmányra, tollazatra, tojástartálcára.

4.7.1. Ártalmatlanítás engedélyezett állati melléktermék feldolgozó üzemben

Az elhullott vagy leölt állatok **tetemeit, a levágott állatok húsát, a keltetőtojásokat és étkezési tojásokat** (2. kategóriába sorolt állati eredetű melléktermék) elsődleges választásként az állati eredetű melléktermék adott kategóriájára engedélyezett **feldolgozó üzemekbe kell szállítani** ártalmatlanítás céljából. Az ártalmatlanná tételt végző üzem a végrehajtást követően elkészíti a számlát, amelyet felülvizsgálatra és jóváhagyásra megküld az ártalmatlanná tételt elrendelő, az állati melléktermék keletkezése szerint illetékes főosztálynak. A főosztály az igazolt számlát köteles a NÉBIH Költségvetési Igazgatóságára haladéktalanul megküldeni.

4.7.2. Ártalmatlanná tétel elföldelés útján

Amennyiben nem kivitelezhető az elszállításuk, úgy a 45/2012. (V.8.) VM rendelet 3. § (2) bekezdése és 10. § (5) bekezdése értelmében a **járási hivatal** határozatban **engedélyezheti** járványügyi intézkedés keretén belül a járványügyi intézkedés alá vont állattartó telepeken keletkező állati tetemek és tetemrészek, illetve fertőzött takarmány **elföldelését a lehető legközelebbi saját területen, lehetőleg telepen belül**.

Az **intézkedés tervezése** során az alábbi szempontokat figyelembe kell venni:

- a járási hivatal engedélyezheti határozatban az elföldelést;
- az elásás helyszínét a környezetvédelmi hatóság és a terület tulajdonosának egyetértésével a járási hivatal jelöli ki;
- figyelembe kell venni:
 - a terület (lejtés/ topográfia) és a talaj alkalmasságát (a hatóságok útmutatásai alapján);
 - az összes talajvízzel kapcsolatos információt, beleértve a lefolyócsövek jelenlétét, a talaj jellemzőit, a talajvíz mélységét és a talajvíz felhasználásának módjait, a talajvíz csurgalékkal való szennyeződésének lehetőségét;
 - az elföldelés helye a metántermelődéssel miatt nem okozhat a közeli építményekben stabilitási vagy robbanásveszélyt;

- megfelelő méretű földterület álljon rendelkezésre az elföldeléshez
 - legalább 60 méter távolságra legyen a kutaktól vagy forrásoktól;
 - legalább 30 méter távolságra legyen a felszíni víztestektől, telekhatároktól, építményektől és csatornáktól;
 - a helyszín legyen könnyen megközelíthető;
 - az elföldelés ne akadályozza meg terület jövőbeni rendeltetésszerű használatát;
- fel kell mérni az anyag- és felszerelési igényeket:
- személyi védőfelszerelés;
 - a személyzet, a járművek és egyéb tárgyak fertőtlenítéséhez szükséges anyagok és felszerelések;
 - ásó- és rakodoberendezések, valamint szerszámok;
 - járművek, teherautók (sofőrrel) az állati tetemek és tetemrészek, illetve fertőzött takarmány szállításához;
 - szükség esetén műanyag fólia, speciális zsákok, vagy nedvszívó anyag a szivárgás megakadályozásához;
- biztosítani kell, hogy a berendezéseket kezelő személyzet megfelelően ki legyen képezve azok használatára;
- biztosítani kell, hogy az ártalmatlanítással foglalkozó személyzet minden tagja képzést kapjon a biztonsági, biológiai biztonsági és üzemeltetési eljárásokról.

Az **intézkedés végrehajtása** során az alábbi szempontokat figyelembe kell venni:

- be kell szerezni az összes megfelelő jóváhagyást, engedélyt;
- biztosítani kell, hogy a műveletben részt vevő valamennyi munkavállaló viseljen egyéni védőfelszerelést a potenciális veszélyek felmérésével összhangban;
- biztosítani kell, hogy senki ne lépjen be a 1,5 méternél mélyebb árokba az oldalfalak stabilizálása nélkül (beomlás veszély);
- ha több rétegben több tetemet helyeznek az árokba, minden egyes tetemréteg közé egy réteg takarmányt, szalmát vagy szénát (pld. alomanyagokat, amelyeket szintén meg kell semmisíteni) kell helyezni;
- a talajerózió minimalizálása érdekében a kiásott terület felszínét stabilizálni kell a helyi előírásoknak megfelelően;
- az ártalmatlanítás során igénybe vett valamennyi berendezést alaposan le kell mosni, tisztítani és fertőtleníteni;
- az elföldelés helyszínét rendszeresen ellenőrizni kell és szükség szerint elvégezni a karbantartási munkálatokat (pld. további feltöltés);
- kiemelten ajánlott a talajvíz minőségének figyelemmel kísérése a talajvíz folyamatos biztonságának biztosítása érdekében, illetve a területet elkerítése és megjelölése.

Elásás előtt a tetemeket hatékony fertőtlenítőszerrel alaposan fertőtleníteni kell.

A tetemeket szállítóeszkővel kell az elásás helyére juttatni, nem pedig a földön vonszolva.

Az elföldelés helyén olyan mélygödrt kell ásni, hogy a tetemekre legalább 50 cm vastag földréteg kerüljön.

A tetemek szállításánál használt járművet és eszközöket, valamint a közreműködő személyeket a tetemek lerakása után a helyszínen kell fertőtleníteni, a használt almot pedig el kell égetni.

4.8. Az anyagok ártalmatlanná tétele

Szükség lehet azon anyagoknak, felszereléseknek vagy más tárgyaknak a megsemmisítésére, amelyek esetleg beszennyeződhetnek a Newcastle-betegség kórokozójával, és amelyek ezáltal a betegség elterjesztését okozhatják, ha a szennyeződés megszüntetése a fertőtlenítés rendes módszerével nem lehetséges. A megsemmisített anyagokért és eszközökért állami kártalanítás jár a törvény vonatkozó rendelkezése alapján.

Az ilyen anyagok, felszerelések vagy más tárgyak megsemmisítését a hatósági állatorvos rendelkezéseinek megfelelően és felügyelete alatt kell végezni.

4.8.1. A fertőzött takarmány, alom, trágya és hígtrágya ártalmatlanítása

A feltehetően kórokozóval szennyeződött anyagot és hulladékot (pl. takarmányt, almot, hígtrágyát stb.) **hatósági állatorvos felügyelete mellett** olyan kezelésnek kell alávetni, amely biztosítja a Newcastle-betegség kórokozójának elpusztítását. A kórokozóval szennyeződött tárgyakat, eszközöket – ha fertőtlenítésük nem lehetséges – meg kell semmisíteni.

A **trágyát és a használt almot** hőkezelés céljából kazalba kell rakni, fertőtlenítőszerrel le kell permetezni, a kazlat le kell fedni, legalább 60 napig kell tárolni, kivéve, ha a hatósági állatorvos engedélyezi – a kórokozó megsemmisítése érdekében alkalmazott hatékonyabb eljárás miatt – a rövidebb tárolási időt. Az **almos trágya** égetéssel is megsemmisíthető vagy elföldeléssel ártalmatlanítható. A fertőzött alom semmi esetre sem szállítható el a fertőzött telepről fülesztés céljából.

A **hígtrágyát** a fertőzött anyag utolsó kibocsájtása után legalább 60 napig kell tárolni, kivéve, ha hatósági állatorvos engedélyezi - a kórokozó megsemmisítése érdekében végzett hatékonyabb kezelés miatt - a hígtrágya rövidebb tárolási idejét.

A gyaníthatóan **fertőzött takarmány** a tetemekkel együtt is ártalmatlanítható, ha ez nem megoldható, **el lehet égetni**, vagy az alommal összekeverve **fülleszteni** kell. Silós takarmány esetén, ahol a fertőzés kizárható (rágsálók nem férnek hozzá), a főosztály döntése alapján nem szükséges ártalmatlanítani.

Szalma: a szalma fertőtleníthető, ha a felületét lefűjják az adott betegség ellen hatásos fertőtlenítőszerrel, majd letakarják a kazlat időjárásnak ellenálló műanyag fóliával. A letakart kazal ilyen módon való takarását 42 napig nem szabad megbontani. Időbeli okokból még célszerűbb a szalmát a tetemekkel együtt ártalmatlanítani.

Az ártalmatlanítás bármilyen módszerrel történik is, **hatósági állatorvosi felügyelet mellett** kell végezni.

4.9. További járványügyi nyomozás

A Newcastle-betegség kórokozójával való fertőzöttség megállapítását követően további intenzív járványügyi nyomozást kell végezni, hogy meggyőződjenek arról, hogy a megfelelő leküzdő intézkedéseket megtették minden más telepen, amelyen az állatok ki lehettek téve a Newcastle-betegség kórokozójával való fertőződés veszélyének. A nyomozás lefolytatása a járási hivatal hatáskörébe tartozik.

A nyomozás során a fertőzés útját mindkét irányban nyomon kell követni azzal a céllal, hogy a fertőzés korábban rejtve maradt forrásait és azokat az állományokat, amelyek a Newcastle-betegség kórokozójával való fertőződés közvetlen vagy közvetett veszélyének ki lettek téve, azonosítsák.

Az állatok, illetve minden olyan termék, anyag, szállítóeszköz vagy személy nyomunkövetésének, amely a Newcastle-betegség vírusát terjesztheti, **legalább a gyanú bejelentésének napjától visszafelé számított 21 napos időszakra kell kiterjednie.**

A nyomozás során számolni kell a látogatók által közvetített fertőződés lehetőségével is.

Vérmentákat kell venni, szükség esetén ismételten, a szóban forgó állományok státuszának tisztázására. Elengedhetetlen, hogy a járvány kitörését a lehető leghamarabb felfedezzék, hogy a fertőzés a lehető legkisebb mértékben terjedhessen el.

A járványügyi nyomozás során figyelembe kell venni a 3.3. pontban leírt szempontokat is.

4.10. Takarítás, fertőtlenítés, rovarirtás

A takarítást, fertőtlenítést a Nébih Állategészségügyi és Állatvédelmi Igazgatóság által kiadott, [Gyakorlati útmutató az állatok kíméletes leölésének, az állati tetemek és a fertőzött anyagok ártalmatlanításának, valamint az ártalmatlanítást követő takarítás-fertőtlenítés végrehajtásához 2023](#) elnevezésű útmutatója alapján, a **hatósági állatorvos ellenőrzése mellett** kell végezni.

4.10.1. Általános elvek

A betegség gyanújának felmerülését követően a telep és az érintett épületek ki- és bejáratánál személyi, jármű- és eszközfertőtlenítést kell alkalmazni.

A betegség megállapítását követően fertőtlenítési tervet kell készíteni, melyet a járási főállatorvossal jóvá kell hagyatni.

Fertőtleníteni kell:

- minden helyet vagy **helyiséget, amelyben** a beteg, a betegsége és fertőzöttsége gyanús **állatot tartották**, és amelyben ilyen állat megfordult;
- az istálló**berendezéseket**, az etető- és itatóedényeket, **takarítóeszközöket**, az összegyűjtött **trágyát, almot és takarmányhulladékot**, valamint mindazokat a tárgyakat (takarót stb.) amelyek a hatósági állatorvos szerint fertőzöttek lehetnek;
- a **járműveket**, amelyen beteg, betegsége vagy fertőzöttsége gyanús állatot vagy ilyen állat hulláját szállítottak;

- helyet vagy **helyiséget, ahol** a beteg, betegsége vagy fertőzöttségre gyanús állatot **leölték, kényszervágták vagy boncolták** és az ahhoz **használt eszközöket**;
- azokat a **személyeket**, akik a beteg, betegsége vagy fertőzöttségre gyanús állat leölését, kényszervágását, boncolását és fertőtlenítését végezték.

A fertőtlenítési terv végrehajtásával hatósági állatorvost kell megbízni, akinek a tervben foglaltak végrehajtását dokumentálni, megfelelőségét igazolni kell.

Az alkalmazásra kerülő fertőtlenítőszereket és azok koncentrációját a HJK határozza meg.

A fertőtlenítés előtt a fertőtlenítendő épületeket ki kell takarítani, a felületeket az esetleges szennyeződésektől meg kell tisztítani, a takarítás során használt vizet és az eltávolított anyagokat össze kell gyűjteni, majd megfelelő koncentrációban alkalmazott fertőtlenítő szerrel (szükség esetén az OJK által jóváhagyott egyéb eljárással) ártalmatlanítani kell.

A fertőtlenítőszer alkalmazásánál figyelembe kell venni a fertőtlenítendő felületek milyenségét és anyagát.

A felhasználás általános szabályai:

- almot, alomszalmát és bélsarat fertőtlenítőszerrel alaposan át kell áztatni;
- a talajt fertőtlenítőszerrel át kell áztatni, a padlót és a falakat fertőtlenítőszerrel le kell súrolni, a fertőtlenítés hatékonysága érdekében a berendezési tárgyakat – ha lehetséges – le kell szerelni;
- ezt követően a fertőtlenítőszer újabb alkalmazása a gyártó ajánlásaiban meghatározott minimális behatási ideig.

Amennyiben magasnyomású folyadékkal végzik a mosást, el kell kerülni a már megtisztított részek újrafertőződését.

A feltehetően fertőzött berendezéseket, felszereléseket, tárgyakat és rekeszeket le kell mosni, majd fertőtleníteni kell vagy meg kell semmisíteni.

El kell kerülni a fertőtlenítési eljárást követő újrafertőződést, ennek érdekében a már fertőtlenített területre visszamenni csak tiszta és fertőtlenített lábbeliben és új egyszerhasználatos védőruhában lehet.

Takarítást és fertőtlenítést dokumentálni kell, annak megfelelőségét a hatósági állatorvos igazolja.

Ha rovarirtásra, vagy rágcsáló irtásra van szükség, annak felügyeletével szintén a hatósági állatorvost kell megbízni.

Fertőtlenítést csak olyan személyek végezhetnek, akik megfelelő védőruhát és védőfelszerelést viselnek, munkaköri orvosi alkalmassági vizsgálattal rendelkeznek és a szükséges munkavédelmi-szakmai oktatásban részesültek.

4.10.2. *Fertőzött gazdaságok takarításának és fertőtlenítésének speciális kérdései*

A takarítás és fertőtlenítés során a vármegyei kormányhivatal által jóváhagyott tisztító- és fertőtlenítőszerket az általuk meghatározott koncentrációban kell használni, a hatósági állatorvos utasítása szerint és felügyelete mellett.

Előzetes takarítás és fertőtlenítés:

- az állatok leölése közben minden szükséges intézkedést meg kell tenni, hogy elkerülhető legyen a Newcastle-betegség kórokozójának szétszóródása. Ide tartozik a nagyteljesítményű fertőtlenítő berendezés alkalmazása, fertőtleníthető vagy egyszerhasználatos védőruhák használata, zuhanyozás lehetőségének biztosítása, használt eszközök és felszerelések fertőtlenítése, épületek áramtalanítása;
- a leölt állatok hulláit fertőtlenítőszerrel le kell permetezni;
- a hullák elszállítását zárt, csorgásmentes konténerekben kell végezni;
- amint az állati hullákat ártalmatlanítás céljából elszállították, az állatok tartási helyét, valamint mindazon helyeket, melyek fertőződhetnek, hatékony fertőtlenítőszerrel le kell permetezni;
- a telepen található szennyező anyagokat össze kell gyűjteni és ártalmatlanítani kell;
- a felhasznált fertőtlenítőszer legalább 24 óráig a felületen kell hagyni;
- fertőtleníteni kell azon személyeket, illetve tartózkodási helyüket, akik a beteg, betegségre gyanús állatokkal vagy termékeikkel kapcsolatba kerültek.

A **szigorított fertőtlenítés** célja a meghatározott kórokozók elpusztítása.

A szigorított fertőtlenítés végrehajtásának sorrendje:

- az épület áramtalanítása,
- az épület belső terének portalanítása a hatósági állatorvos által előírt nemű és koncentrációjú fertőtlenítő oldattal,
- a portalanítás mellett, a fertőtlenítőoldattal a technológiai berendezéseket le kell mosni, a trágyát el kell áztatni,
- a technológiai berendezéseket ki kell hordani, alaposan le kell mosni és meg kell tisztítani, a maradék zsírt és szennyeződést eltávolítva,
- a trágyát ki kell hordani és a 4.10.3. pontban előírtak szerint kell kezelni,
- gépi és kézi eszközökkel az épület fizikai takarítását el kell végezni, a takarításnak az épület belső légtérén kívül ki kell terjedni a padlástérre és a trágyacsatornára is,
- az épület belső mosását magasnyomású vízsugárral kell elvégezni,
- a nem tisztítható fából készült berendezéseket el kell égetni,
- az agyagpadozatot 10 cm mélységben fel kell szedni,
- a vízáteresztő padlóburkolatot fel kell szedni,
- kifutók, karámok takarítása, mosása,
- az épületen kívül megtisztított berendezések visszahordása,

- az épület belső terének, padlásterének, trágyacsatornájának fertőtlenítése a betegségre meghatározott nemű és koncentrációjú magasnyomású (10–20 bár) berendezéssel kijuttatott fertőtlenítőszerrel,
- az épület zárása,
- az épület külső felületének, környezetének, utaknak a fertőtlenítése,

A Newcastle-betegség leküzdésével kapcsolatos fertőtlenítés befejezése után, a terület elhagyása előtt fertőtleníteni kell a közreműködő személyeket és a fertőtlenítéshez használt eszközöket is.

A **fertőtlenítéshez szükséges fertőtlenítő oldat mennyiségét**, a kijuttatás nyomását és a szemcsenagyságot a fertőtlenítendő felület minősége és nagysága, a megelőző takarítás színvonala határozza meg. Nagynyomású (10-20 bar) fertőtlenítő berendezés használata esetén az egy m² fertőtlenítéséhez szükséges oldat mennyisége:

- fólia 0,1 liter,
- sima beton, csempével, olajfestékekkel bevont felület 0,2 liter,
- gyalulatlan deszka vagy meszelt felület 0,5 liter,
- téglafelület 1 liter,
- döngölt agyagfelület 1,5 liter,
- laza, homok felület 3,0 liter.

Kisnyomású fertőtlenítő gép használata esetén a fenti oldatmennyiség másfélszeresét kell alkalmazni.

A szigorított fertőtlenítés **hatásosságát ellenőrizni kell** a meghatározott kórokozók kitenyésztésével (pl. tamponmintából), vagy fogékony állatok kísérleti fertőzésével:

1) Vattatamponos módszer:

A fertőtlenítés hatásosságának ellenőrzésére 10x10 cm-es területet vattatamponnal kell átdörzsölni. A mintákat a takarítás szempontjából nehezen hozzáférhető helyekről (sarkok, szegletek, repedések, folytonossági hiányok, berendezések csatlakozási felületei stb.) kell venni. A minták száma az istálló nagyságától függ, de legalább 10 mintát célszerű ólanként levenni. A vírus kimutatása real time PCR módszerrel történik.

2) Biológiai próba:

Fogékony állatok bevitele a fertőtlenített épületbe, illetve területre. A mintavétel ebben az esetben az újraterlepítés 6. pontban leírtak szerint történik.

4.10.3. A fertőzött alom, trágya és hígtrágya fertőtlenítése

A **trágyát és a használt almot** hőkezelés céljából kazalba kell rakni, fertőtlenítőszerrel le kell permetezni, a kazlat le kell fedni, legalább 60 napig kell tárolni, kivéve, ha a hatósági állatorvos engedélyezi – a kórokozó megsemmisítése érdekében alkalmazott hatékonyabb eljárás miatt – a rövidebb tárolási időt.

Az **almos trágya** égetéssel is megsemmisíthető vagy elföldeléssel ártalmatlanítható. A fertőzött alom semmi esetre sem szállítható el a fertőzött telepről füllesztés céljából.

A **hígtrágyát** a fertőzött anyag utolsó kibocsájtása után legalább 60 napig kell tárolni, kivéve, ha hatósági állatorvos engedélyezi - a kórokozó megsemmisítése érdekében végzett hatékonyabb kezelés miatt - a hígtrágya rövidebb tárolási idejét.

4.10.4. Szabadtartású telepek fertőtlenítése

A szabadtartású gazdaságok esetében az illetékes hatóság különleges takarítási és fertőtlenítési eljárást fogadhat el, figyelembe véve a telep típusát és az időjárási körülményeket.

4.11. Megelőző leölés

Az OJK, illetve a vármegyén belül a HJK a fertőzött telepre vonatkozó intézkedéseket (értékbecslés, leölés, a hullák és más szennyeződött anyagok ártalmatlanná tétele, tisztítás és fertőtlenítés) alkalmazhatja más telepek esetében is, amelyek akár elhelyezkedésüknél fogva, akár a fertőzött teleppel való közvetlen vagy közvetett érintkezés által fertőződhetnek, még akkor is, ha azokon a Newcastle-betegség klinikai tünetei nem mutatkoznak. (XI. MELLÉKLET Döntési fa a megelőző célú leöléshez)

Ha megelőző leölést végeznek, az állatokból járványtani célra véletlenszerűen, a 3.8. pontban előírt minimális számban mintát kell venni, és azokat laboratóriumi vizsgálatnak kell alávetni.

Ha a megelőző leölést kizárólag a fertőzött telephez való közelség indokolja, akkor az állatok leölését zárt vágás formájában vágóhídon is végre lehet hajtani, de a leölt állatok testét – a vágóhídon való feldolgozás nélkül - 1. vagy 2. kategóriájú állati eredetű melléktermék feldolgozóban kell ártalmatlanítani.

A megelőző leölést a Nébih Állategészségügyi és Állatvédelmi Igazgatóság által kiadott, [Gyakorlati útmutató az állatok kíméletes leölésének, az állati tetemek és a fertőzött anyagok ártalmatlanításának, valamint az ártalmatlanítást követő takarítás-fertőtlenítés végrehajtásához 2023](#) elnevezésű útmutató alapján kell elvégezni.

4.12. A korlátozások külön termelési egységekre vonatkozó enyhítése

Termelési egység: a gazdaságon belüli olyan egység, amelyet a hatósági állatorvos az ugyanabban a gazdaságban lévő más egységektől teljesen függetlennek minősít annak elhelyezkedése, és az ott tartott baromfi vagy más, fogságban tartott madarak napi ellátása szempontjából;

A Newcastle-betegség olyan gazdaságban bekövetkező előfordulása esetén, amely két vagy több különálló termelési egységből áll, a helyi zárlat esetében meghozandó intézkedések alól a HJK – az OJK előzetes jóváhagyásával – felmentést adhat azon termelési egységek számára, amelyekben a Newcastle-betegség gyanúja nem áll fenn, azzal a feltétellel, hogy a hatósági állatorvos igazolja, hogy a termelési egységek – figyelembe véve szerkezetüket, méretüket, működésüket, az állattartás módját, a takarmányozást, a vízforrást, felszerelésüket, a gazdaságok személyzetét és látogatóit – teljesen függetlenek más termelési egységektől, elhelyezkedésük és az ott tartott baromfi napi kezelése vonatkozásában, ezáltal a vírus nem terjedhet át egyik állományról a másikra.

A felmentés nem veszélyeztetheti a járványvédelmi intézkedéseket.

4.13. A járvánnyal kapcsolatos további jelentések

Az EU Bizottsághoz a 4.1. pont szerint küldött első jelentés után a lehető leghamarabb további jelentést kell küldeni a fertőzött telepen lévő állatok leölésének és ártalmatlanításának időpontja(i) részletes megadásával.

Egyidejűleg meg kell adni a járvány kitörésével kapcsolatos járványtani információkat és a fertőzés eredetének ismert vagy feltételezett forrását.

A 4.1. pont és a jelen pont szerint szükséges információkat a Newcastle-betegségnek az első követő további kitörései vonatkozásában is meg kell adni egészen addig, ameddig a fertőzött telepek száma és a betegség elterjedése kiterjedt járványra nem utal.

5. Védőkörzet és megfigyelési (felügyeleti) körzet létesítése

5.1. Általános tudnivalók

Amint egy telepen a Newcastle-betegséget hatóságilag megállapították, a vármegyei főállatorvos védőkörzetet rendel el. A védőkörzet a kitörés helyétől számított, legalább 3 km-es sugarú kör által határolt terület. A vármegyei főállatorvos emellett megfigyelési (felügyeleti) körzetet rendel el. A megfigyelési (felügyeleti) körzet a kitörés helyétől számított, legalább 10 km-es sugarú kör által határolt terület.

A korlátozás alatt álló körzetek mérete a vizsgálatok során gyűjtött járványtani adatok alapján növelhető, valamint kialakításában szerepet játszanak az alábbi tényezők:

- a rendelkezésre álló laboratóriumi adatok;
- a terület természetes vagy egyéb határai;
- egyéb földrajzi sajátosságok;
- a területen lévő állattartó telepek elhelyezkedése és egymástól való távolsága;
- az állatkereskedelem szokványos csatornái a területen;
- vágóhidak jelenléte;
- az alkalmazott ellenőrzések és a végrehajtásukhoz rendelkezésre álló lehetőségek.

Ha a kijelölendő zárlati terület egy szomszédos tagállam területét is magában foglalja, az Agrárminisztérium az illető tagállam illetékes hatóságát erről haladéktalanul értesíti.

Minden szükséges intézkedést meg kell tenni (beleértve a jól látható jelzések és út menti figyelmeztető táblák elhelyezését, valamint az országos és helyi nyomtatott és elektronikus sajtó, pl. az újságok és a televízió használatát), hogy a védőkörzet és a megfigyelési (felügyeleti) körzet területén tartózkodó személyek, illetve bárki, aki az állattartással kapcsolatos hivatalos vagy üzleti ügyben ezekbe kívánna látogatni, tudatában legyen a hatályban lévő korlátozásoknak. Biztosítani kell - szükség esetén a rendőrség bevonásával - a védőkörzet és megfigyelési (felügyeleti) körzet területén elrendelt intézkedések végrehajtását és az előírt korlátozások betartatását.

5.2. A védőkörzetben fogatosítandó intézkedések

Aki a védő körzeten belül baromfit tart, köteles a hasznosítási irányt, a baromfitartó gazdaság székhelyét, az állattartás helyét és az állomány nagyságát a járási hivatalnak haladéktalanul bejelenteni.

A védőkörzetben a következő intézkedéseket kell fogatosítani:

- a körzet **fő közlekedési útjain** jól látható „Védőkörzet Newcastle-betegség miatt” feliratú **táblát** kell kihelyezni, és biztosítani kell, hogy a védőkörzetben alkalmazott korlátozások által érintett **valamennyi személy a helyben szokásos módon értesüljön** az érvényben lévő korlátozásokról;
- **valamennyi baromfit zártan kell tartani** a tartási helyén vagy – amennyiben az épületen belüli zárt tartás a gazdaság adottságai alapján, illetve állatjóléti okokból nem megvalósítható – a gazdaság valamely olyan helyén kell megfelelően elkülöníteni, ahol az állatok megfigyelhetők, más baromfival nem érintkezhetnek és kiszökésük megelőzhető;
- a baromfi tartására használt **épület, illetve a gazdaság be- és kijáratánál megfelelő fertőtlenítő eszközöket** kell elhelyezni; a be- és kilépés csak ezek rendeltetésszerű használata után történhet;
- **tilos** a baromfival vagy más madárral kapcsolatos **vásár, piac, kiállítás** és más hasonló rendezvény tartása;
- **tilos a használt alom és baromfitrágya engedély nélküli elszállítása és kiszórása;**
- **a baromfiszállítás tilos, kivéve a fő közutakon és vasútvonalakon történő, megállás nélküli (tranzit) szállítást;**
- **tilos a baromfi és a keltetőtojások tartási gazdaságukból történő kiszállítása, az alábbiak kivételével:**

A vármegyei kormányhivatal engedélyezheti:

- **baromfi kiszállítását a tartási gazdaságból azonnali levágás céljából:**
 - védő- vagy megfigyelési (felügyeleti) körzet területén lévő, a vármegyei kormányhivatal által kijelölt vágóhídra VAGY
 - ha ez nem lehetséges, akkor előzetes kockázatértékelést követően, e területeken kívüli, a felügyeleti körzethez a lehető legközelebb található, a vármegyei kormányhivatal által kijelölt vágóhídra.

Berakodáskor a szállítóeszközt a hatósági állatorvosnak plombával kell lezárnia.

Az ilyen baromfihúst az 5.6. pontban előírtaknak megfelelően kell kezelni.

- **napos baromfi vagy tojójérce szállítását:**
 - megfigyelési (felügyeleti) körzeten belüli gazdaságba, ahol nem tartanak más baromfit VAGY
 - amennyiben erre nincs lehetőség, megfigyelés körzeten kívüli gazdaságba

Berakodáskor a szállítóeszközt a hatósági állatorvosnak plombával kell lezárnia.

A rendeltetési gazdaságot az állatok megérkezése után hatósági felügyelet alá kell helyezni.

Ha a rendeltetési hely egy megfigyelés körzeten kívüli gazdaság, akkor a baromfiknak legalább 21 napon keresztül a rendeltetési létesítményben kell maradniuk.

- ***keltetőtojások elszállítását:***

- a vármegyei kormányhivatal által kijelölt keltetőbe.

Az engedély megadása előtt a szülőállományban klinikai vizsgálatot és mintavételt kell végezni és mindegyiknek kedvező eredménnyel kell zárulnia.

Az elszállítás előtt a keltetőtojásokat és a csomagolóanyagot fertőtleníteni kell, és biztosítani kell a keltetőtojások visszakövethetőségét.

Berakodáskor a szállítóeszközt a hatósági állatorvosnak plombával kell lezárnia.

Az eltérések az alábbi feltételek teljesülése mellett engedélyezhetők:

- ✓ az engedély megadása előtt a hatósági állatorvos az érintett gazdaságban a teljes állományon elvégezte az állategészségügyi vizsgálatot, és az kedvező eredménnyel zárult
- ✓ az engedélyezett szállításokat közvetlenül, hatósági felügyelet mellett kell végrehajtani
- ✓ a szállítás kizárólag a kijelölt útvonalon, a fő közúti és vasúti útvonalak előnyben részesítésével, a baromfitartó létesítmények környékének elkerülésével, és megállás nélkül történik,
- ✓ az állattartó köteles a szállítóeszközöket használat előtt és után tisztítani és fertőtleníteni

A védőkörszet területén a lehető **leghamarabb számba kell venni valamennyi baromfitartó telepet és hét napon belül valamennyi állattartó telepet hatósági állatorvosnak kell meglátogatnia**, az állatok klinikai vizsgálata és az állomány nyilvántartás ellenőrzése céljából.

A védőkörszetben az állatok **bárminemű megbetegedését és elhullását jelenteni kell a járási főállatorvosnak**, hogy a Newcastle-betegség esetleges jelenlétének kivizsgálása megtörténhessék.

Azok a **járművek és felszerelések**, amelyeket állatok vagy anyagok szállítására használtak a védőkörszeten belül **nem hagyhatják el**

- a védőkörszeten belüli telepet,
- a védőkörszetet,
- a vágóhidat,

anélkül, hogy - a 4.10. pontban foglalt rendelkezések alapján - a HJK által meghatározott módon végzett **takarításon és fertőtlenítésen átesetek**, és ennek végrehajtását hatósági állatorvos ellenőrizte volna.

A védőkörzetben az állattartó telepre belépő vagy azokat elhagyó minden személynek be kell tartania a Newcastle-betegség kórokozó elterjedése kockázatának csökkentéséhez szükséges megfelelő járványvédelmi (biológiai biztonsági) intézkedéseket.

Az állattartónak **naprakész nyilvántartást** kell vezetni **telepre látogató valamennyi személyről**, és a nyilvántartást kérésre a hatósági állatorvosnak be kell mutatnia.

5.3. A korlátozó intézkedések érvényben tartásának időtartama a védőkörzetben

A védőkörzetet és az ott alkalmazott intézkedéseket **a fertőzött gazdaságban végzett előzetes takarítás és szigorított fertőtlenítési műveletek végrehajtását követően legalább 21 napig fenn kell tartani.**

A védőkörzet csak akkor szüntethető meg, ha ez a minimális időtartam letelt, és a védőkörzetben minden baromfitartó gazdaságban megtörtént az állatok klinikai és szükség esetén laboratóriumi vizsgálata, és ezek kedvező eredménnyel zárultak.

A védőkörzetet **ezt követően** a vármegyei kormányhivatal megszünteti és a továbbiakban a területre – mint a megfigyelési (felügyeleti) körzet részére – **a megfigyelési (felügyeleti) körzet intézkedéseit kell alkalmazni.**

A védőkörzet létesítéséről és feloldásáról a főosztály értesíti az illetékes települési önkormányzatok jegyzőit és az OJK-t.

5.4. Korlátozó intézkedések a megfigyelési (felügyeleti) körzetben

Aki a megfigyelési (felügyeleti) körzeten belül baromfit tart, köteles a hasznosítási irányt, a baromfitartó gazdaság székhelyét, az állattartás helyét és az állomány nagyságát a járási hivatalnak haladéktalanul bejelenteni.

A megfigyelési (felügyeleti) körzetben a következő intézkedéseket kell fogyanatosítani:

- a körzet **fő közlekedési útjain** jól látható „Megfigyelési (felügyeleti) körzet Newcastle-betegség miatt” feliratú **táblát** kell kihelyezni és biztosítani kell, hogy a megfigyelési (felügyeleti) körzetben alkalmazott korlátozások által érintett **valamennyi személy a helyben szokásos módon értesüljön** az érvényben lévő korlátozásokról;
- **tilos** a baromfival vagy más madárral kapcsolatos **vásár, piac, kiállítás** és más hasonló rendezvény **tartása**;
- **tilos baromfitól származó használt alom, trágya kiszállítása a megfigyelési (felügyeleti) körzetből**;
- **a baromfiszállítás tilos, kivéve a fő közutakon és vasútvonalakon történő, megállás nélküli (tranzit) szállítást**;
- **a vármegyei kormányhivatal engedélyezheti baromfi kiszállítását a tartási gazdaságból azonnali levágás céljából:**
 - a megfigyelési (felügyeleti) körzet területén lévő, a vármegyei kormányhivatal által kijelölt vágóhídra VAGY
 - ha ez nem lehetséges, akkor előzetes kockázatértékelést követően, a megfigyelési(felügyeleti) körzeten kívüli, a felügyeleti körzethez a lehető legközelebb található, a vármegyei kormányhivatal által kijelölt vágóhídra.

Berakodáskor a szállítóeszközt a hatósági állatorvosnak plombával kell lezárnia.

Az ilyen baromfihúst az 5.6. pontban előírtaknak megfelelően kell kezelni.

- **a körzet kijelölését követő első 15 napban tilos a megfigyelési (felügyeleti) körzetből a baromfi kiszállítása, kivéve közvetlenül azonnali vágásra a vármegyei kormányhivatal által kijelölt, a megfigyelési (felügyeleti) körzeten kívüli vágóhídra, a fentiek szerint.**
- **tilos a megfigyelési (felügyeleti) körzetből a keltetőtojások kivitele, kivéve:**
 - *a vármegyei kormányhivatal által kijelölt keltetőbe.*

Az elszállítás előtt a tojásokat és a csomagolóanyagot fertőtleníteni kell, és biztosítani kell a keltetőtojások visszakövethetőségét.

Az eltérések az alábbi feltételek teljesülése mellett engedélyezhetők:

- ✓ az engedély megadása előtt a hatósági állatorvos az érintett gazdaságban a teljes állományon elvégezte az állategészségügyi vizsgálatot, és az kedvező eredménnyel zárult
- ✓ az engedélyezett szállításokat közvetlenül, hatósági felügyelet mellett kell végrehajtani
- ✓ a szállítás kizárólag a kijelölt útvonalon, a fő közúti és vasúti útvonalak előnyben részesítésével, a baromfitartó létesítmények környékének elkerülésével, megállás nélkül történik,
- ✓ az állattartó köteles a szállítóeszközöket használat előtt és után tisztítani és fertőtleníteni

A megfigyelési (felügyeleti) körzet területén **számba kell venni valamennyi baromfitartó gazdaságot**, és a kiválasztott gazdaságokat a **hatósági állatorvosnak kell meglátogatnia**, az állatok klinikai vizsgálata és az állomány nyilvántartás ellenőrzése céljából.

A megfigyelési (felügyeleti) körzet területén belül állatok **bárminemű megbetegedését és elhullását jelenteni kell a hatósági állatorvosnak**, hogy a Newcastle-betegség esetleges jelenlétének kivizsgálása megtörténhessen.

Azok a **járművek és felszerelések**, amelyeket állatok vagy anyagok szállítására használtak, amelyek szennyeződhetnek, továbbá amelyeket a megfigyelési (felügyeleti) körzeten belül használnak, **nem hagyhatják el** a megfigyelési (felügyeleti) körzet területét **anélkül, hogy** - a 4.10. pontban foglalt rendelkezések alapján - a HJK által meghatározott módon végzett **takarításon és fertőtlenítésen átesetek** volna.

Az állattartó telepre belépő vagy azokat elhagyó minden személynek be kell tartania a Newcastle-betegség kórokozó elterjedése csökkentéséhez szükséges megfelelő járványvédelmi (biológiai biztonsági) intézkedéseket.

5.5. A korlátozó intézkedések érvényben tartásának időtartama a megfigyelési (felügyeleti) körzetben

A megfigyelési (felügyeleti) körzetet és az ott alkalmazott intézkedéseket **a fertőzött gazdaságban végzett előzetes takarítás és szigorított fertőtlenítési műveletek végrehajtását követően legalább 30 napig fenn kell tartani.**

A megfigyelési (felügyeleti) körzet csak akkor szüntethető meg:

- ha ez a minimális időtartam letelt, és
- a védőkörzetben minden baromfitartó gazdaságban megtörtént az állatok klinikai és szükség esetén laboratóriumi vizsgálata, és ezek kedvező eredménnyel zárultak, valamint
- a megfigyelési (felügyeleti) körzetben reprezentatív számú baromfitartó létesítményben megtörténtek a hatósági állatorvosi látogatások és ezek kedvező eredménnyel zárultak.

A védőkörzet létesítéséről és feloldásáról a főosztály értesíti az illetékes települési önkormányzatok jegyzőit és az OJK-t.

5.6. A védőkörzetből és megfigyelési (felügyeleti) körzetből származó állatok húsa

A baromfiból előállított állati eredetű termékeknek olyan baromfiból kell származniuk, amelyek Newcastle-betegség miatt állategészségügyi korlátozások alatt nem álló állattartó telepről, létesítményből, területről vagy területrészeiről származnak.

Ettől eltérve, vármegyei kormányhivatal az 5.2. és az 5. 4. pontban meghatározottaknak megfelelően, egyedi eljárás alapján engedélyezheti a védő- és megfigyelési (felügyeleti) körzet megfigyelési zárlat vagy helyi zárlat alatt nem álló telepéről baromfi azonnali vágásra szállítását.

A vágóhídon a védő-, illetve megfigyelési (felügyeleti) körzetből származó állatokat a többi állattól térben vagy időben elkülönítve (lehetőleg a munkanap végén) kell levágni.

A védő-, illetve megfigyelési (felügyeleti) körzetből származó állatok vágása után a vágóhidat szigorított módon tisztítani és fertőtleníteni kell. Újabb állatokat csak ezt követően fogadhatnak.

A védő-, illetve megfigyelési (felügyeleti) körzetből származó baromfi húsát a 2020/687 EU rendelet IX. mellékletében előírt állategészségügyi jelöléssel kell ellátni.

A megkülönböztető jelöléssel ellátott baromfihúst ugyanazon tagállam területén lévő feldolgozó létesítménybe kell szállítani a 2020/687 EU rendelet VII. mellékletében előírt kockázatsökkentő kezelés elvégzésére. A megkülönböztető jelölésnek a kockázatsökkentő kezelésig a húson kell maradnia. A baromfihús-feldolgozó létesítménynek ugyanabban a korlátozás alatt álló körzetben vagy a korlátozás alatt álló körzethez a lehető legközelebb kell lennie, és hatósági állatorvosi felügyelet mellett kell működnie. A kockázatsökkentő kezelést olyan létesítményben lehet elvégezni, amelyet erre a célra a vármegyei kormányhivatal egyedi eljárás alapján engedélyezett

A feldolgozó létesítménybe plombával lezárt konténereben kell szállítani a friss baromfihúst.

A feldolgozó létesítményben az állati eredetű termékeket a kockázatsökkentő kezelésük előtt más, az állategészségügyi követelményeknek megfelelő termékektől térben vagy időben elkülönítve kell előállítani, kezelni, szállítani és raktározni. A kezelésnek alávetett termékeket egyértelműen azonosítani kell.

5.7. A védőkörzetből és megfigyelési (felügyeleti) körzetből származó emberi fogyasztásra szánt tojások

A vármegyei kormányhivatal engedélyezheti a védőkörzetben, illetve a megfigyelési (felügyeleti) körzetben lévő tojóállománytól származó, emberi fogyasztásra szánt tojások szállítását a tagállamon belül:

1. a legközelebbi tojáscsomagoló központba, azzal a feltétellel, hogy tojásokat
 - a. egyszer használatos csomagolásba kell elhelyezni VAGY
 - b. olyan csomagolásba kell tenni, amely a Newcastle-betegség vírusának elpusztítását lehetővé tevő módon tisztítható és fertőtleníthető
2. engedélyezett, tojástermék előállító létesítménybe, a 852/2004/EK rendelet II. melléklet XI. fejezetével összhangban álló hőkezelés céljából.

5.8. A korlátozó intézkedések kiterjesztése

Ha a járási főállatorvos jelentése alapján a HJK bizonyítottan látja, hogy a Newcastle-betegség állat-, jármű- vagy személyforgalom révén, vagy bármi más módon esetleg más telepről hurcolták be a fertőzött telepre, vagy, hogy azt onnan más telepre tovahurcolták, akkor az ilyen telepeket is megfigyelési zárlat alá kell helyezni, és rajtuk érvénybe kell léptetni a 3.2. pontban lefektetett, a gyanú alatt álló telepekre vonatkozó korlátozó intézkedéseket.

5.9. Sürgősségi vakcinázás

Kitörés esetén az alapvető módszer a Newcastle-betegség felszámolására a fertőzött madarak azonnali izolálása, leölése és ártalmatlanítása. Bizonyos körülmények között azonban szükséges lehet a sürgősségi vakcinázás alkalmazására, a baromfi levágásával vagy anélkül.

A sürgősségi vakcinázás, meghatározott területen és időszakban, hatósági felügyelet mellett, járványelfojtási célból végzett Newcastle-betegség elleni immunizálás.

A szakértői csoport véleménye és az OJK javaslata alapján, **az országos főállatorvos a járványelfojtási intézkedések kiegészítéseként sürgősségi vakcinázását rendelhet el.**

A szakértői csoport szakmai véleménye alapján az OJK a sürgősségi vakcinázás alkalmazásának alátámasztására **döntéselőkészítő értékelést** végez 2023/361 EU rendelet 5. cikkében és II. mellékletében előírt kritériumok alapján, és elkészíti a 2023/361 EU rendelet 6. cikkében és III. mellékletében meghatározott követelményeknek megfelelő **vakcinázási tervet**.

A sürgősségi vakcinázás végrehajtásakor a vakcinák elosztását, az immunizálást és a vakcinából megmaradó mennyiségek visszaküldését **hatósági állatorvosi felügyelet alatt** kell végezni.

A vakcinázásokról **nyilvántartást kell vezetni**, legalább az alábbi tartalommal:

- faj és kategória,
- a létesítmény nyilvántartási száma,
- a vakcinázott állatok száma,
- a beadott vakcinaadagok száma,
- a vakcina típusa és megnevezése,
- a vakcinázás dátuma,
- a leölés dátuma (adott esetben),
- a tetemek megsemmisítésének dátuma és módja (adott esetben).

A vakcinázási kötelezettségek alól a NÉBIH mentesítheti a tudományos szempontból különös értékkel bíró állományokat, feltéve, hogy az összes szükséges járványügyi intézkedést megteszi egészségük védelmének biztosítására, illetve rendszeres szerológiai ellenőrzés alá vonja ezeket.

A vakcinázást végző személyzet biztonságának és egészségének védelme érdekében **megfelelő egyéni védőeszközöket kell használni** a sürgősségi vakcinázás során. Aerosollal végzett immunizálás során meg kell előzni a vírus belégzését, illetve kötőhártyára jutását.

A Newcastle-betegség ellen alkalmazható vakcináknak meg kell felelni az alábbi követelményeknek:

- attenuált élő vírust tartalmazó vakcina esetében az ICPI érték 0,5 alatti, illetve inaktivált vakcina esetében a vakcina vírustörzs ICPI értéke 0,7 alatti;
- a vakcinát Magyarországon törzskönyvezték vagy a külföldön törzskönyveztet készítmény behozatalát a NÉBIH engedélyezte; és
- forgalomba hozatali engedéllyel rendelkezik.

A NÉBIH ÁTI vizsgálja a sürgősségi esetekre készletezett vakcinákat hatékonyság, ártalmatlanság és sterilitás tekintetében.

5.9.1. Sürgősségi vakcinázási stratégiák

1. Sürgősségi szuppresszív vakcinázás: a vírus szaporodásának és ürítésének csökkentése céljából kell alkalmazni olyan fertőzött baromfiállományok esetén, ahol a leölést elhalasztották a 2020/687 EU rendelet 12. cikk (4) bekezdésének b) pontjával összhangban.

Ha a hatóság bármely okból, a kockázatok értékelését és az OJK jóváhagyását követően, a leölés elhalasztása mellett dönt, akkor:

- a betegség megerősítését követően haladéktalanul, a lehető legrövidebb időn belül végre kell hajtani az állatok vakcinázását, és
- megfelelő biológiai védelmi intézkedéseket kell alkalmazni a betegség továbbterjedésének megakadályozása céljából.

A leölés akadályának elhárulást követően az összes vakcinázott állatot a lehető leghamarabb, hatósági felügyelet mellett, a 4.6. pontban előírtaknak megfelelően le kell ölni.

2. Sürgősségi védővakcinázás: Newcastle-betegség kitörése esetén, a betegség nem fertőzött területekre történő áttérjedésének megakadályozása céljából, azon fertőzés kockázatának kitett

baromfik vakcinázása, amelyeket olyan gazdaságban tartanak, ahol a betegséget vagy annak gyanúját nem állapították meg.

A sürgősségi védővakcinázás végrehajtásához a szakértői csoport véleménye alapján az OJK:

- meghatározza az alkalmazandó oltóanyag típusát, mennyiségét és az immunizálás módját, figyelembe véve a vakcinázandó állatok fajtát, életkorát és létszámát;
- földrajzilag meghatározza:
 - a vakcinázási körzetet, ahol a sürgősségi védővakcinázásra sor kerül,
 - a vakcinázási körzet körüli övezetet, ahol a vakcinázás nem megengedett és ahol megerősített felügyeletet kell alkalmazni a Newcastle-betegség kimutatására;
- kialakítja a megerősített klinikai és laboratóriumi felügyelet rendszerét a vakcinázási körzetben és az azt körülvevő övezetben, a vakcinázás hatékonyságának felmérésére és az esetleges újabb Newcastle-betegség kitörések korai észlelésére.

Ha a vakcinázás célja a fertőzött góc körül egy védőgyűrű létrehozása vakcinázott állományokból, akkor a vakcinázást a védőgyűrű külső széléről kell kezdeni, arra az esetre, ha a vírus már a vártnál tovább terjedt volna. A zóna külső szélétől a közepe felé oltva, az alacsony kockázatú állományok felől haladunk a magasabb kockázatú állományok felé, csökkentve ezzel a vírus nem szándékos terjedésének veszélyét

A sürgősségi vakcinázás az értékes, ritka vagy veszélyeztetett madárfajok védelmére is alkalmazható. Ha a cél az értékes állományok védelme, akkor ezeket kell először beoltani.

Sürgősségi védővakcinázás esetén **tilos a megfigyelési zárlat hatálya alá eső gazdaságban tartott baromi vakcinázása és újravakcinázása.**

Sürgősségi védővakcinázás esetén:

- a kijelölt baromfifajokat a **lehető legrövidebb időn belül vakcinázni kell,**
- a vakcinázási területen lévő gazdaságban **kikelt vagy oda átszállított,** és a kijelölt fajhoz tartozó **valamennyi baromfit vakcinázni kell,** amennyiben előzetesen nem vakcinázták.

Ezt az intézkedést a **sürgősségi vakcinázási műveletek végrehajtását követő három hónapig** kell alkalmazni. Az országos főállatorvos további egy vagy több három hónapos időszakkal meghosszabbíthatja ezt a vakcinázási kötelezettségét.

A sürgősségi vakcinázási művelet idején, a vakcinázási területen lévő gazdaságban tartott, a kijelölt fajhoz tartozó valamennyi **baromfi kiszállítása tilos, kivéve:**

- napos baromfi szállítása a vakcinázási területen lévő gazdaságba, ahol sor kerül a vakcinázásukra,
- azonnali vágásra közvetlenül a vágóhídra szállított baromfi.

Amennyiben a vágóhíd a vakcinázási területen kívül található, a baromfi szállítása kizárólag a hatósági állatorvos által a gazdaságban végzett kedvező eredményű állategészségügyi vizsgálat után engedélyezhető.

A sürgősségi vakcinázás végrehajtását követően, a vakcinázási területről **kifelé irányuló mozgásokat a következő esetekben lehet engedélyezni:**

- a hústermelésre szánt napos baromfi olyan gazdaságba szállítása, ahol vakcinázzák őket.
- A hústermelésre szánt napos baromfikat fogadó gazdaságot megfigyelés alatt kell tartani mindaddig, amíg az oda szállított baromfit levágják.
- a több mint 21 nappal korábban vakcinázott, és azonnali levágásra szánt baromfi szállítása,
- a legalább 21 nappal korábban vakcinázott tenyészbaromfiból származó keltetőtojás elszállítása

A tojásokat és a csomagolóanyagot szállítás előtt fertőtleníteni kell.

Ezeket az intézkedéseket a sürgősségi vakcinázási műveletek végrehajtását követő három hónapig kell alkalmazni. Az országos főállatorvos további egy vagy több három hónapos időszakkal meghosszabbíthatja az intézkedések alkalmazásának kötelezettségét.

A vakcinázott állatokat és a belőlük származó állati eredetű termékeket állategészségügyi bizonyítványnak kell kísérnie.

5.9.2. *Jelentések*

Az Országos Főállatorvos a sürgősségi vakcinázásról jelentést küld a Bizottságnak és a többi tagállamnak. A bejelentendő információkat az OJK készíti elő.

1. Legkésőbb két nappal a sürgősségi vakcinázás megkezdése előtt **előzetes információkat** kell nyújtani, legalább a következő információk megadásával:

- a vakcinázás megkezdésének rövid indoklása;
- a választott stratégia és a választás indoka;
- a vakcinázandó állatfajok, annak jelzésével, hogy a vakcinázás vadon élő állatokra is ki fog-e terjedni;
- a vakcinázandó állatok becsült száma;
- a vakcinázás becsült időtartama;
- az alkalmazott vakcina típusa és kereskedelmi megnevezése, illetve annak megadása, ha az illetékes hatóság az Unióban nem engedélyezett immunológiai állatgyógyászati készítmény használatát engedélyezte;
- a becsült vakcinázási körzet leírása.

2. A sürgősségi vakcinázás **végrehajtásáról** a 2023/361 EU rendelet VI. mellékletében előírt gyakorisággal és tartalommal kell jelentést benyújtani.

5.9.3. *Sürgősségi védővakcinázást követő helyreállítási időszak*

Newcastle-betegség elleni sürgősségi védővakcinázás befejezését követően a helyreállítási időszak 3 hónap, vagy a korlátozás alatt álló körzetek feloldásának ideje, ha ez később történik.

A helyreállítási időszak alatt a megerősített klinikai és laboratóriumi felügyeleti rendszert kell fenntartani:

- a vakcinázási körzetben a vakcinázás hatékonyságának felmérésére
- a vakcinázási körzetben és az azt körülvevő övezetben az esetleges újabb Newcastle-betegség kitörések korai észlelésére, illetve a kórokozó jelenlétének kizárására.

6. A fertőzött telep újratelepítése

A telep újratelepítését a főosztály abban az esetben engedélyezheti, ha minden zárlati intézkedés feloldásra került, és a szükséges fertőtlenítéseket elvégezték, valamint erről a hatósági állatorvos igazolást állított ki.

6.1. Az újratelepítés ideje

A fertőzött gazdaság újratelepítésére legkorábban a végső fertőtlenítését követő 21 nap letelte után engedélyezhető.

6.2. Az újratelepítés módja

A hatósági állatorvosnak felügyelnie kell, hogy az újratelepítés az előírt követelményeknek megfelelően történjen.

A fertőzött gazdaság újratelepítése csak olyan madarakkal történhet:

- amelyek korlátozás alatt nem álló gazdaságból származnak, és
- amelyek reprezentatív számú egyedéből a Newcastle-betegség jelenlétének kizárása céljából a betelepítés előtt laboratóriumi vizsgálatot végeztek, és az kedvező eredménnyel zárult. (Minimális mintaszám a 3.8. pontban meghatározottak szerint) Napocsibék esetében a hatóság eltekinthet a laboratóriumi vizsgálatról.

Az újratelepítéskor célszerű jelző madarakat beállítani.

Az újratelepítést követő 21 napban

- a) Baromfi nem hagyhatja el a telepet.
- b) Korlátozni és ellenőrizni kell a személyforgalmat.
- c) A tulajdonos nyilvántartást vezet a termelési és elhullási adatokról és minden szignifikáns változást vagy rendellenességet jelent a hatósági állatorvosnak.
- d) Az elhullott állatokat az ÁDI-ba kell küldeni.

A hatósági állatorvosnak az újratelepítést követő 21 napon belül el kell látogatnia a gazdaságba, ahol ellenőriznie kell a nyilvántartásokat, el kell végeznie az állatok klinikai vizsgálatát és mintát kell vennie a Newcastle-betegség jelenlétének kizárásához, a 3.8. pontban meghatározottak szerint, az ott előírt minimális mintaszámmal.

7. Newcastle-betegség előfordulása vágóhídon

7.1. A betegség gyanúja

A Newcastle-betegség gyanúja felmerülhet a vágóhídon akár a vágás előtti élőállat-vizsgálat, akár a levágást követő húsvizsgálat során. Bármelyik esetben a teendő intézkedések (megfigyelési zárlat, vizsgálat végzése) hasonlóak a 3. pontban a Newcastle-betegség gyanújának állattartó telepen való felmerülését illetően leírt eljárásokhoz.

Vizsgálatot kell indítani abból a célból, hogy megállapítsák vagy kizárják a Newcastle-betegség jelenlétét.

A vizsgálat magában foglalja a létesítmény területén található állatok klinikai vizsgálatát, továbbá a fertőzöttségre gyanús állatok mintáinak a laboratóriumi vizsgálatát.

Akárcsak a telepi vizsgálatoknál, szükség esetén egy vagy több állatot diagnosztikai célra le kell ölni.

A vágóhídon végzett vizsgálattal egyidejűleg a gyanú alatt álló állat vagy állatok származási telepén is vizsgálatot kell folytatni, hogy megállapítsák, vannak-e további adatok a betegség jelenlétére irányuló gyanú alátámasztására. A megfigyelési zárlatot a származási gazdaságra is el kell rendelni.

Járványügyi adatokat kell gyűjteni az állatoknak a telepre és a telepről történő mozgását illetően, valamint a Newcastle-betegség megerősítése esetére a járvány leküzdését esetleg segítő egyéb információkat.

A vágóhidakon a Newcastle-betegség gyanújakor foganatosítandó tennivalók változóak lehetnek az üzem mérete és felépítése, a gyanúsak talált állatok létszáma, a vágás előtt álló állatok száma stb. szerint. A hatóság szükség esetén az adott helyzethez alakított kiegészítő intézkedéseket hozhat.

A járási főállatorvos által foganatosítandó intézkedések a következők, de ezeket mindig az adott helyzet, illetve a vágóhíd adottságainak figyelembevételével kell meghatározni:

- a vágóhídra további baromfi szállítmányokat nem lehet beszállítani;
- a húsvizsgálatot végző hatósági állatorvos soron kívül megvizsgál (ante mortem és post mortem) minden a gyanúsak talált állatokkal azonos helyről származó állatot;
- élőállatszállítás hiányában a vágást lehet folytatni, úgy, hogy amennyiben erre lehetőség van, akkor a gyanús állatok származási gazdaságából származó állatok vágását elkülönítve kell végezni és húsuikat elkülönítve kell tárolni;
- amennyiben elkülönített vágásra nincs lehetőség, akkor azon állatok húrát, amelyeket a fertőzött gazdaságból származó állatokkal egy műszakban vagy napon vágtak le, szintén fertőzöttségre gyanúsaknak kell tekinteni és elkülönítve kell tárolni;
- vágás helyett a vágóhídon lévő állatokat le is lehet ölni, ebben az esetben a testeket meg kell semmisíteni, emberi fogyasztásra nem kerülhetnek;
- a műveletek során a személyzet biztonságának és egészségének védelme érdekében megfelelő egyéni védőeszközöket kell használni;
- sem állat, sem hús nem hagyhatja el a vágóhidat;
- semmiféle, a Newcastle-betegség kórokozóját valószínűleg közvetítő anyag vagy hulladék nem hagyhatja el a vágóhidat;

- személyek csak a járási főállatorvos által adott felhatalmazás birtokában léphetnek a vágóhíd területére, illetve hagyhatják el azt;
- járművek csak a járási főállatorvos által adott felhatalmazás birtokában léphetnek a vágóhíd területére, illetve hagyhatják el azt;
- vizsgálati anyagot kell küldeni az ÁDI-ba.

7.2. A Newcastle-betegség megállapítása

Ha Newcastle-betegséget vágóhídon állapítanak meg, a járási főállatorvos gondoskodik arról, hogy:

- a vágóhídon található valamennyi állatot haladéktalanul leölik
- a fertőzött vagy fertőzésre gyanús állatok húsát és belsőségeit hatósági felügyelet mellett megsemmisítik úgy, hogy a Newcastle-betegség vírusa terjesztésének veszélyét elkerüljék;
- az épületek és eszközök (beleértve a járműveket is) tisztítását és szigorított fertőtlenítését a főosztály utasításai szerint, a hatósági állatorvos felügyelete mellett végzik;
- járványügyi nyomozást végeznek a 3.3 pontban lefektetett követelményeknek megfelelően, azzal a kiegészítéssel, hogy különös gondot kell fordítani a járműre, amivel a baromfit a vágóhídra szállították, és haladéktalanul ki kell deríteni az útvonalát és fel kell deríteni minden olyan fogékony állatot, illetve állományt, amelyet a jármű útvonala érintett;
- a takarítás és a szigorított fertőtlenítés befejezése után legalább 24 óráig egyetlen állat sem kerül be a létesítmény területére levágásra.

A fertőzött állatok származási telepén lévő állatokat szintén le kell ölni, ha a járványtani adatok alátámasztják ezen intézkedés megtételét.

8. A Newcastle-betegség előfordulása állatvásáron, állatkiállításon

8.1. A betegség gyanúja

Ha állatvásárban Newcastle-betegség gyanúja merül fel, a járási főállatorvosnak azonnal megfigyelési zárlatot kell elrendelnie, hogy a betegség állatok, járművek, emberek és anyagok általi elterjedésének lehetőségét megelőzzék.

A foganatosítandó korlátozások részletesen a következők:

- az állatok eladását be kell szüntetni;
- a vásárban lévő összes állatot ketrecében kell tartani, amelyet az nem hagyhat el;
- a vásár területére állat nem szállítható;
- állat és hús, illetve állati eredetű termékek nem hagyhatja el a vásár területét;
- semmiféle, a Newcastle-betegség kórokozóját valószínűleg közvetítő anyag vagy hulladék nem hagyhatja el a vásár területét;
- személyek csak a járási főállatorvos által adott felhatalmazás birtokában léphetnek a vásár területére, illetve hagyhatják el azt, kéz- és lábbeli fertőtlenítés után;
- járművek csak a járási főállatorvos által adott felhatalmazás birtokában léphetnek a vásár területére, illetve hagyhatják el azt;

- a vásár területét elhagyó járműveket a járási főállatorvos utasításainak megfelelően megtisztítják és kifertőtlenítik;
- a vásár minden jármű- és gyalogosforgalom számára szolgáló ki- és bejáratánál a Newcastle-betegség kórokozója ellen hatékonyként jóváhagyott fertőtlenítőszer tartalmazó, alkalmas fertőtlenítőket kell elhelyezni.

Vizsgálatot kell indítani abból a célból, hogy megállapítsák vagy kizárják a Newcastle-betegségnek a vásár területén való jelenlétét ugyanazon elvek alapján, mint amelyek a 7.1. pontban lettek kifejtve a betegség gyanújának vágóhídon való kivizsgálására, beleértve egy vagy több állat diagnosztikai célra történő leölését.

A gyanús állat vagy állatok származási telepét vizsgálat tárgyává kell tenni és minden más, a vásárból a Newcastle-betegség kórokozójával való fertőzésnek esetleg kitett állatot fogadó gazdasággal együtt felügyelet alá kell helyezni legalább addig, amíg a fertőzés gyanúját ki nem zárták.

Fel kell deríteni, és felügyelet alá kell helyezni mindazon gazdaságokat, telepeket, üzemeket, amelyek a vásárból elszállított állatokkal, árukkal, tárgyakkal, illetőleg személyekkel fertőződhetnek.

8.2. A betegség megállapítása

Ha a Newcastle-betegséget állatvásárban állapítják meg, a járási főállatorvos gondoskodik arról, hogy:

- a vásárban található valamennyi fogékony állatot haladéktalanul leöljék;
- a hullákat hatósági felügyelet mellett ártalmatlanítják úgy, hogy a Newcastle-betegség terjesztésének veszélyét elkerüljék;
- az alomanyagot, trágyát és más hulladékot, ami a Newcastle-betegség kórokozóját átvinni képes, biztonságos módon ártalmatlanítják;
- az épületek, kutricák, ketrecek, utak és eszközök (beleértve a járműveket is) tisztítását és fertőtlenítését a főosztály utasításai szerint, a hatósági állatorvos felügyelete mellett végzik;
- a takarítás és fertőtlenítés befejezése után legalább 72 óráig egyetlen állat sem kerülhet be a vásár területére.

A fertőzött állatok származási telepén lévő állatokat szintén le kell ölni, ha a járványtani adatok alátámasztják ezen intézkedés megtételét.

9. A Newcastle-betegség előfordulása szállított állatokban

9.1. A betegség gyanúja

Ha szállított állatok között Newcastle-betegség gyanúja merül fel, az egész szállítmányt olyan telepre kell vinni, ahol éppen nincsenek fogékony állatok, vagy a gyanú alatt álló állatok származási telepére, ahol addig maradnak, amíg a betegség jelenlétét meg nem állapították vagy ki nem zárták.

A foganatosítandó korlátozó intézkedések ugyanazok, mint amelyek a gyanú alatt álló telepre vonatkoznak (lásd 3. pont).

A vizsgálatot és a járványügyi nyomozást a gyanú alatt álló állatok származási telepére kell összpontosítani, akárcsak a betegség gyanújának a vágóhídon vagy állatvásárban való fellépésének eseteiben.

Amennyiben nincs lehetőség a betegség jelenlétének megállapítására vagy kizárására, a szállítmány valamennyi egyedét haladéktalanul le kell ölni, ártalmatlanítani, a helyszínt fertőtleníteni.

9.2. A betegség megállapítása

Ha a Newcastle-betegséget egy állatszállítmányban útközben állapítják meg, a szállítmányban az összes állatot le kell ölni, ártalmatlanítani, a helyszínt fertőtleníteni. A fertőzött állatok származási telepén lévő állatokat szintén le kell ölni, ha a járványtani adatok alátámasztják ezen intézkedés megtételét.

A többi alkalmazott intézkedés általában ugyanaz, mint ami egy fertőzött telepre vonatkozik.

10. Newcastle-betegség vadon élő fajokban

Az ND rendelet előírásait nem kell alkalmazni a Newcastle-betegségnek szabadon élő vadmadarakban történő előfordulása esetén, azonban az ezen esetekben hozott intézkedésekről az országos főállatorvos tájékoztatja az Európai Bizottságot.

11. Newcastle betegség megállapítása versenygalambokban

Versenygalamb: a galambdúcból elszállított vagy elszállítani szándékozott galamb, amit azért engednek el, hogy szabadon szállhasson vissza a galambdúcba vagy más úti célhoz.

A versenygalambokra a baromfira alkalmazott intézkedéseket kell alkalmazni, az alábbi eltérésekkel, kiegészítésekkel:

11.1. Járványügyi nyomozás

Versenygalambok esetén a **járványügyi nyomozás** kiterjed:

- a gazdaságba vagy galambdúcba került Newcastle-betegség lehetséges forrásának, illetve egyéb olyan gazdaságoknak vagy galambdúcoknak az azonosítása, ahol olyan baromfi, versenygalamb vagy más, fogságban tartott madár van, amely azonos forrásból betegedhetett vagy fertőződhetett meg,
- a versenygalambok mozgása, amivel a vírust az érintett gazdaságba vagy galambdúcba behurcolhatták, vagy onnan kivihették;

11.2 Newcastle-betegség fertőzöttségének gyanúja

Amennyiben a hatósági állatorvos versenygalambok vagy valamely galambdúc esetében állapítja meg az állatok fertőzöttségének gyanúját, 21 napra megtiltja a versenygalambok galambdúcon kívüli mindenfajta mozgását.

Amennyiben a Newcastle-betegség gyanúja versenygalambok esetében merül fel, a hatósági állatorvos

- azonnal megkezdni a betegség megállapításához szükséges vizsgálatokat, mintavételt és járványügyi nyomozást;
- az állományt azonnal megfigyelési zárlat alá helyezi annak érdekében, hogy a gazdaságot vagy a galambdúcot ne hagyja el galamb, sem semmilyen más dolog, ami alkalmas a Newcastle-betegség terjesztésére.

Ezeket az intézkedéseket mindaddig fenn kell tartani, amíg a járási hivatal a Newcastle-betegség gyanúját ki nem zárja.

11.3. Newcastle-betegség megállapítása

Amennyiben a Newcastle-betegség versenyalambok esetében kerül hivatalos megállapításra, a járási hivatal elrendeli:

- járványügyi nyomozás lefolytatását, ÉS
- a következő intézkedések végrehajtását:
 - **a versenyalambokat tilos a zárlat alatti helyre beszállítani;** a zárlati helyről versenyalambokat **csak azonnali leölésre lehet kiszállítani;**
 - a gazdaságban **minden versenyalambot hatósági felügyelet mellett haladéktalanul le kell ölni;** ezt úgy kell végezni, hogy a betegség terjedésének kockázata a lehető legkisebb legyen;
 - az **elhullott vagy leölt versenyalambokat, a termelt tojásokat, versenyalamb testrészeket** gondosan össze kell gyűjteni és **hatósági felügyelet mellett ártalmatlanítani kell;**
 - minden **ragályfogó** tárgyat, takarmányt, almot, trágyát vagy egyéb hulladékot külön jogszabály szerint, **hatósági felügyelet mellett kell megsemmisíteni vagy ártalmatlanítani;**
 - a fent felsorolt műveletek elvégzését követően a versenyalambok tartására használt épületeket, galambdúcot, ketreceket, eszközöket, azok környezetét, a szállításra használt járműveket, valamint minden egyéb, a vírussal történt kontaminációra gyanús felszerelést takarítani és szigorított módon fertőtleníteni kell;
 - a takarítást és szigorított fertőtlenítést követő legalább 21 napig tilos a gazdaságba és galambdúcba versenyalambot bevinni.

vagy

- legalább a versenyalambok galambdúcon vagy gazdaságon kívüli mozgásának tilalmát a Newcastle-betegség klinikai tüneteinek megszűnését követő legalább 60 napos időszakra, valamint a vírussal történt kontaminációra gyanús anyagok és hulladék megsemmisítését vagy ártalmatlanítását. A kezelésnek biztosítania kell, hogy az összes Newcastle-betegség vírus, illetve a 60 napos időszak alatt felhalmozódott összes hulladék megsemmisül.

Postagalambok (versenygalambok) leöléséről a szakértői csoport véleménye alapján minden esetben az OJK dönt.

11.4. Megelőző immunizálás

A versenygalambok megelőző vakcinázása nem kötelező, kivéve, ha azokat tréning, verseny, kiállítás, vásár vagy egyéb rendezvény céljából a galambdúcból kiszállítják. Ezen állatok kizárólag olyan vakcinával immunizálhatók, amely forgalomba hozatali engedélye szerint alkalmas galambok Newcastle-betegség elleni immunizálására. A vakcinázást a kiszállítás előtt legalább annyi nappal korábban kell végezni, amennyi az immunvédelem kialakulásához szükséges.

11.5. Egyéb

Postagalamb versenyt a betegség gyanújának fennállása ill. járványhelyzet esetén tilos tartani.

12. Newcastle betegség megállapítása más, fogságban tartott madarakban

Más, fogságban tartott madár: bármely olyan madár, amely nem baromfi, és nem hús vagy étkezési tojás termelése, más termékek előállítása, vadállomány fenntartása vagy e szárnyas kategóriák előállítását célzó tenyésztési program céljából tartanak fogságban, hanem többek között kedvtelésből, bemutatók, kiállítások, versenyek, tenyésztés vagy eladás céljából (pl. díszmadarak, papagájok, pintyek stb.)

Más, fogságban tartott madarakra a baromfira alkalmazott intézkedéseket kell alkalmazni, az alábbi eltérésekkel, kiegészítésekkel:

12.1. Járványügyi nyomozás

Más, fogságban tartott madarak esetén a járványügyi nyomozás kiterjed:

- a gazdaságba került Newcastle-betegség lehetséges forrásának, illetve egyéb olyan gazdaságoknak az azonosítása, ahol olyan baromfi, versenygalamb vagy más, fogságban tartott madár van, amely azonos forrásból betegedhetett vagy fertőződhetett meg,
- más, fogságban tartott madarak mozgása, amivel a vírust az érintett gazdaságba behurcolhatták, vagy onnan kivihették;

12.2. Newcastle-betegség gyanúja

Amennyiben a Newcastle-betegség gyanúja más, fogságban tartott madarak esetében merül fel, a hatósági állatorvos

- azonnal megkezdni a betegség megállapításához szükséges vizsgálatokat, mintavételt és járványügyi nyomozást;
- az állományt azonnal megfigyelési zárlat alá helyezi annak érdekében, hogy a gazdaságot ne hagyja el más, fogságban tartott madarak, sem semmilyen más dolog, ami alkalmas a Newcastle-betegség terjesztésére.

Ezeket az intézkedéseket mindaddig fenn kell tartani, amíg a járási hivatal a Newcastle-betegség gyanúját ki nem zárja.

12.3 Newcastle-betegség megállapítása

Amennyiben a Newcastle-betegség más, fogságban tartott madarak esetében kerül hivatalos megállapításra, a járási hivatal elrendeli:

- járványügyi nyomozás lefolytatását, ÉS
- a következő intézkedések végrehajtását:
 - **más, fogságban tartott madarat tilos a zárlat alatti helyre beszállítani; a zárlati helyről más, fogságban tartott madarat csak azonnali leölésre lehet kiszállítani;**
 - a gazdaságban **minden más, fogságban tartott madarat hatósági felügyelet mellett haladéktalanul le kell ölni;** ezt úgy kell végezni, hogy a betegség terjedésének kockázata a lehető legkisebb legyen;
 - az **elhullott vagy leölt más, fogságban tartott madarakat, a termelt tojásokat, gondosan össze kell gyűjteni és hatósági felügyelet mellett ártalmatlanítani kell;**
 - minden **ragályfogó** tárgyat, takarmányt, almot, trágyát vagy egyéb hulladékot külön jogszabály szerint, **hatósági felügyelet mellett kell megsemmisíteni vagy ártalmatlanítani;**
 - a fent felsorolt műveletek elvégzését követően a más, fogságban tartott madarak tartására használt épületeket, ketreceket, eszközöket, azok környezetét, a szállításra használt járműveket, valamint minden egyéb, a vírussal történt kontaminációra gyanús felszerelést a takarítani és szigorított módon fertőtleníteni kell;
 - a takarítást és szigorított fertőtlenítést követő legalább 21 napig tilos a gazdaságba és galambdúcba versenylambot bevinni.

vagy

- legalább a más, fogságban tartott madarak gazdaságon kívüli mozgásának tilalmát a Newcastle-betegség klinikai tüneteinek megszűnését követő legalább 60 napos időszakra, valamint a vírussal történt kontaminációra gyanús anyagok és hulladék megsemmisítését vagy ártalmatlanítását. A kezelésnek biztosítania kell, hogy az összes Newcastle-betegség vírus, illetve a 60 napos időszak alatt felhalmozódott összes hulladék megsemmisül.

A helyi zárlat alatt álló gazdaságban valamely más, fogságban tartott madár **leölése alól az alábbi feltételek teljesülése esetén a járási hivatal felmentést** ad, amennyiben az a járványügyi védekezés eredményességét nem veszélyezteti:

- a madarat a telepen haladéktalanul elkülönítik és legalább 30 napig a többi fogékony állattól megfelelően elkülönítve tartják;
- az állattartó költségére, engedélyezett laboratóriumban végzett, alábbi egyedi vizsgálatok egyértelműen negatív eredményt adnak:

- az elkülönítés első napján vett mintából a kórokozó kimutatására irányuló vizsgálat, és
- az elkülönítés 21. napján vett mintából az ellenanyagok kimutatására szolgáló vizsgálat.

Amennyiben valamely vizsgálat kétes vagy pozitív eredményt ad, vagy a madár a Newcastle-betegség tüneteit mutatja, az állatot haladéktalanul le kell ölni és meg kell semmisíteni.

13. Végrehajtás

A Newcastle-betegség felszámolására indított akció teljes időtartama alatt annak a célnak az elérésére kell törekedni, hogy a helyzetet a lehető leghamarabb ellenőrzés alatt lehessen tartani a legkisebb veszteségek árán. Ennek megvalósítására az állategészségügyi szolgálatnak minden szinten jól képzettnek és felkészültnek kell lennie. Azért, hogy a személyzet erőfeszítései ne legyenek hiábavalók, létfontosságú, hogy minden hatályos leküzdő intézkedés elegendő nyilvánosságot kapjon, hogy minden érintett számára ismertek legyenek, továbbá, hogy ezeket szigorúan betartassák, ha szükséges, a rendőrség erőinek igénybevételével.

Az Éltv. 28. § c) pontja felhatalmazza az Agrárminisztert, hogy rendkívüli élelmiszerlánc-események esetén kezdeményezze a térítés ellenében történő közcélú munkavégzés, a létesítmény, a szállító-, és más eszközök, valamint anyagok igénybevételének, továbbá a rendvédelmi szervek, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal közreműködésének elrendelését. Ha állattartók vagy más személyek megsértik az állat-egészségügyi jogszabályokat, eljárást kell indítani (élelmiszerlánc felügyeleti bírság, büntető eljárás). A sikeres eljárásnak széles nyilvánosságot kell biztosítani.

14. Megelőző immunizálás

14.1. Megelőző immunizálás

Tyúk, pulyka, gyöngytyúk, valamint tenyésztett fácán, fűrj, fogoly esetében kötelező

1. a keltetőben, naposkorban végzett immunizálás;
2. a növendék állatok ismételt immunizálása 14–28 napos korban;
3. ezen felül a nagylétszámú tenyész- és tojóállományokat inaktivált vírust tartalmazó vakcinával is immunizálni kell lehetőleg 16–18 hetes korban, de legkésőbb a tojástermelés megkezdése előtt 3 héttel.

Ezekről az időpontokról – amennyiben a járványügyi helyzet indokolja – a járási hivatal engedélyezheti az eltérést.

Az alkalmazott vakcinától függően az állomány vakcinázási programja a kötelezően előírtnál több immunizálást is tartalmazhat, de kevesebbet nem.

A **versenygalambok** vakcinázása nem kötelező, kivéve, ha azokat tréning, verseny, kiállítás, vásár vagy egyéb rendezvény céljából a galambdúcából kiszállítják. Ezen állatok kizárólag olyan vakcinával immunizálhatók, amely forgalomba hozatali engedélye szerint alkalmas galambok Newcastle-betegség elleni immunizálására. A vakcinázást a kiszállítás előtt legalább annyi nappal korábban kell végezni, amennyi az immunvédelem kialakulásához szükséges.

Vízibaromfiak vakcinázása nem kötelező.

A NÉBIH a megelőző vakcinázási kötelezettség alól felmentést adhat egyes állományok esetében:

- tudományos kutatási, diagnosztikai, kísérleti vagy oltóanyag előállítási célból;
- különleges rendeltetésű és minősítésű (pl. specifikus kórokozóktól mentes) állományokra;
- nemzetközi kereskedelmi okok miatt.

A Newcastle-betegség ellen **alkalmazható vakcináknak** meg kell felelni az alábbi követelményeknek:

- attenuált élő vírust tartalmazó vakcina esetében az ICPI érték 0,5 alatti, illetve inaktivált vakcina esetében a vakcina vírustörzs ICPI értéke 0,7 alatti;
- a vakcinát Magyarországon törzskönyvezték vagy a külföldön törzskönyveztetett készítmény behozatalát a NÉBIH engedélyezte; és
- forgalomba hozatali engedéllyel rendelkezik.

A baromfiállomány tulajdonosa a Newcastle-betegség elleni megelőző vakcinázásokról **köteles nyilvántartást vezetni**, az alábbi adattartalommal:

- vakcina típusa
- vakcinázás ideje
- vakcinázott állatok létszáma

Az élő, attenuált vírust tartalmazó vakcináknál, amennyiben az alkalmazott tartástechnológia, a rendelkezésre álló erőforrások, illetve a baromfifaj lehetőséget adnak rá, a permetezéssel és szembe cseppentéssel történő immunizálási módszereket előnyben kell részesíteni.

Az itatásos eljárás kevésbé munkaigényes, de az így elérhető immunitás gyengébb. Sok esetben az itatóedények és tartályok nem megfelelő tisztasága, a víz rossz minősége (klór- vagy nitrit tartalom), a túl hosszú ivóvízszállító csőrendszer, a szomjazzatás elmulasztása az oka a nem megfelelő védettségnek.

A légutak nyálkahártyájára vagy a kötőhártyára juttatott vakcináknak nagy előnyük, hogy kifejezett lokális (sejthez kötött) immunitást váltanak ki, amely a vakcinázás után HAG-negatív vagy alacsony HAG-titerű csirkéknek is védettséget biztosít. Ketreces tartás esetén, ha permetezési eljárást alkalmazunk, ügyelni kell rá, hogy a ketrecben minden állathoz eljusson a vakcina.

Aerosollal végzett immunizálás során, a vakcinázást végző személyzet biztonságának és egészségének védelme érdekében meg kell előzni a vírus belégzését, illetve kötőhártyára jutását.

14.2. A megelőző immunizálás hatékonyságának ellenőrzése

Az **immunizálások hatékonyságát** a járási hivatalnak laboratóriumi vizsgálatokkal rendszeresen **ellenőriznie kell!**

Ha az állomány létszáma 20 alatt van, akkor minden egyedtől, ennél nagyobb állományokban 21 madárból kell mintát venni (99%-os biztonsággal kimutat legalább 1 negatív szérumot, ha az állomány 20%-a negatív, tekintet nélkül az állomány nagyságára).

Az immunizálás ellenőrzésére **a mintákat a második és harmadik kötelező vakcinázás után 3-4 héttel** kell levenni.

A mintákat állatorvosnak kell venni. A mintavétele a 3.8.2 pontban előírtak szerint kell végezni. A mintavételhez a Szerológiai vizsgálati megrendelő és a Szerológiai mintakimutató lap elérhető a NÉBIH honlapján a „Letölthető nyomtatványok” menüpont alatt, a következő linkeken: <https://portal.nebih.gov.hu/allategeszsegugyi-diagnosztika>

A vizsgálati megrendelő online is elkészíthető és beküldhető a LABOR Elektronikus vizsgálati megrendelői rendszeren KAŰ-s (ügyfélkapus) azonosítással:

<https://labor.nebih.gov.hu/provider-frontend/#/login>

A vizsgálat eredményeit az állattartónak meg kell őriznie, és ellenőrzés során a hatósági állatorvosnak be kell mutatnia, hogy bizonyítani tudja, hogy a vakcinázás megtörtént és az immunizálás hatékonysága elérte a jogszabályban előírt szintet.

Az állomány védettsége akkor megfelelő, ha

a) a csak élő vakcinával immunizált állomány HAG mértani átlagtitere legalább 1:8 (illetve pulykák esetében legalább 1:6) és a vizsgált vérsavók között a negatívok aránya nem több mint 20%;

b) az inaktivált vakcinával is immunizált állományok HAG mértani átlagtitere legalább 1:128 és nem fordul elő 1:16 titer alatti egyed.

Ha védettség nem éri el az előírt szintet, akkor felül kell vizsgálni a vakcinázási programot és technikát.

Ha a vizsgálatok alapján a védettség nem megfelelő, a járási hivatal elrendelheti az állomány ismételt vakcinázását.

III. MELLÉKLET Útmutató a szolgáltató állatorvosok számára a Newcastle-betegség gyanújának megállapításához

A Newcastle-betegség (baromfipestis) elleni védekezés részletes szabályait a 163/2009. (XI. 27.) FVM rendelet tartalmazza.

Mi a teendő, ha az állattartó megbetegedést jelentett a szolgáltató állatorvosnak?

Ha az állattartó állata megbetegedését vagy elhullását jelentette a szolgáltató állatorvosnak, akkor az állatorvosnak késlekedés nélkül ki kell szállnia az állattartó telepre és a járványtani adatok értékelését követően az élő, beteg állatok esetén klinikai vizsgálatot, elhullott állatok esetén pedig kórbonctani vizsgálatot szükséges végeznie. Ezen felül a szolgáltató állatorvosnak meg kell szemlélnie az állomány többi egyedét is, hogy az állattartó által esetleg nem észlelt beteg egyedek is kiszűrésre, illetve vizsgálatra kerüljenek.

A szolgáltató állatorvos felelőssége a helyszínen elvégzett vizsgálatok eredménye alapján a betegség gyanújának felismerése.

Amennyiben az állattartó az állat(ok) betegségét, vagy elhullását – bár arról tudomása volt - nem jelentette az állatorvosnak, akkor a Newcastle-betegség későbbi hatósági megállapítását követően felszámolt állománya után állami kártalanításra nem jogosult, vele szemben élelmiszerlánc- felügyeleti bírság szabható ki.

Milyen esetben értesítse a hatósági állatorvost a Newcastle-betegség gyanújáról?

A Newcastle-betegség gyanúját azonnal jelenteni kell a hatósági állatorvosnak vagy a járási főállatorvosnak, ha a szolgáltató állatorvos a baromfiállomány vizsgálata során az alábbiak valamelyikét észleli:

1. Az állományban a takarmány- és ivóvíz-felvétel 20%-nál nagyobb mértékben csökken.
2. Tojó állomány esetén a tojás termelés 5%-nál nagyobb mértékben csökken 2 napnál hosszabb időtartamig.
3. Az állományban a heti elhullást arány 3%-nál magasabb.
4. Egyedek vizsgálata esetén a melléklet szerinti elváltozásokat diagnosztizálta, amelyek a Newcastle-betegség gyanúját felkeltik.
 - Hirtelen elhullás és fokozott elhullás az állományban.
 - Tüsszögés, levegőért kapkodás, orrváladékozás, légzési nehézség
 - Zöldes, vizes hasmenés
 - Tollborzolás
 - Étvágytalanság
 - Csökkent aktivitás, remegés, szárnyak lógása, a fej és a nyak csavarása, körözés, teljes merevség.
 - Duzzanat a szem és a nyak körül
 - A tojástermelés és a tojások minőségének jelentős csökkenése

Melyek az elsődleges feladatok, amelyeket a szolgáltató állatorvosnak meg kell tennie Newcastle-betegség gyanúja esetén?

1. Newcastle-betegség gyanújáról a szolgáltató állatorvos köteles haladéktalanul tájékoztatni az illetékes hatósági állatorvost vagy járási főállatorvost.
2. A szolgáltató állatorvos az illetékes járási főállatorvos vagy hatósági állatorvos megérkezéséig nem hagyhatja el azt a helyszínt, ahol a betegség gyanúja előfordult.
3. A szolgáltató állatorvos, a betegség helyhez kötése érdekében, köteles az állattartót utasítani a következők betartására:
 - ✓ ha van rá lehetőség, akkor a tüneteket mutató állatokat el kell különíteni;
 - ✓ valamennyi baromfit saját helyén, vagy a telepen belül más helyen izolálva, az állatok megfigyelésére alkalmas helyen kell tartani;
 - ✓ a telep bejáratánál és valamennyi épület bejáratánál láb- és kézfertőtlenítő felszerelést kell kihelyezni;
 - ✓ baromfit az érintett helyről kiszállítani, vagy oda beszállítani tilos;
 - ✓ az elhullott és leölt állatokat úgy kell megőrizni, hogy azokhoz a vizsgálatig vagy ártalmatlanná tételükig se ember, se állat ne férjen hozzá;
 - ✓ tilos a tartási helyről olyan állatokat, azok testrészeit, termékeit és nyersanyagait, takarmányt, almot, továbbá egyéb, járvány terjesztésére alkalmas tárgyakat eltávolítani, kivinni, amelyek baromfival érintkeztek vagy érintkezhetnek;
 - ✓ a tartási helyre csak az állattartó, a gondozó, illetve az állatorvos léphet, a be- és kijáratoknál elhelyezett fertőtlenítő berendezések rendeltetésszerű használata után;
 - ✓ a telepen levő állatállományról (baromfi és minden más állat), illetve a betegségre gyanús és elhullott állatokról a naprakész kimutatást kell készíteni.

A Newcastle-betegség gyanújának felmerülésekor csak hatósági mintavétel történhet.

Mellélet az Útmutatóhoz

Járványtan

A Newcastle-betegség (baromfipestis) világszerte előforduló, nagy ragályozó képességű vírus. 100%-ot elérheti a morbiditás és a mortalitás is. Minden madárfaj fogékony. Baromfifajok közül leggyakrabban a házityúk betegszik meg, de minden más faj is (pl. kacs, liba) is fogékony. Kiemelten megemlítenédk közülük a galambok, kormoránok, papagájok, struccok.

A vírus az embert is megfertőzheti. Az emberben a virulens törzsek leggyakrabban kötőhártyagyulladást okoznak a fertőzés után 24 órán belül.

Elsősorban fertőzött élő állatokkal, nyers baromfihússal, vágási melléktermékekkel, ragályfogó tárgyakkal terjed. Bélsárral szájon át, aerogén úton cseppfertőzéssel, és kötőhártyán át is fertőzhet. Nagy szerepük van a terjesztésben a korábban vakcinázott, de mérsékelt immunitással rendelkező, tünetmentes állatoknak.

Lappangási ideje általában 3-6 nap. Legrövidebb lappangási idő 2 nap, leghosszabb: 15 nap. A vírusűrités már a lappangási idő alatt lehetséges, tetőfokát az 5-10. napon éri el.

A vírust elpusztító hatások: hőmérséklet: 75°C 1 perc alatt, 60°C 30 percen át, klórtartalmú fertőtlenítőszerek néhány perc alatt elpusztítják. Testszövetekben, váladékokban 1-2 hétig, fagyasztott húsban fél évig túlél.

Tünetek

A Newcastle-betegség esetén a klinikai tünetek változékonysága, és más betegségekkel összetéveszthetősége miatt az alábbi esetekben laboratóriumi vizsgálatokat kell végezteni a betegség megerősítésére vagy kizárására:

- az állományban hirtelen jelentkező nagymértékű elhullás
- tojástermelés problémái (csökkenés, lágy héjú tojások stb.)
- légzőszervi tünetek
- egyéb a Newcastle-betegségre jellemző klinikai tünetek vagy kórbonctani elváltozások
- a baromfiállományban megjelenő minden olyan betegség kitörése esetén, amely a más betegségekkel szembeni megelőző vagy gyógyító kezelések ellenére is fennáll.

A Newcastle-betegség klinikai tünetei a vírus virulenciájától függően változóak. Az egyes típusok között azonban jelentős átfedés van. A korábbi vakcinázás jelentősen csökkentheti a klinikai tünetek súlyosságát, és elfedheti a klinikai betegséget. Az avirulens vírustörzsek által érintett baromfi nem mutat klinikai tüneteket. Egyébként a klinikai tünetek a következők lehetnek:

- étvágytalanság, levertség, felborzolt tollak, légzési zavarok, hasmenés és kötőhártyagyulladás magas mortalitással együtt (velogén-viscerotrop).
- bágyadság, felborzolt tollak, nehezített légzés, torticollis, ataxia és fejremegés magas mortalitással együtt (velogén-neurotrop)
- légzőszervi és neurológiai betegség, különösen fiatal madaraknál, alacsony mortalitással együtt (mezogén)
- enyhe légzőszervi betegség, gyakran más betegségekkel, például mycoplasmosissal együtt (lentogén).

Kórbonctan

A legszignifikánsabb kórbonctani elváltozások a velogén vírustörzsekkel történt fertőződés esetén figyelhető meg. Az elváltozások a következők lehetnek:

- velogén-viscerotrop:
 - Az első hullákban kevés, jellegtelen elváltozás: apró vérzések a szívkoszorúér mentén, a mellcsont belső felületén a savóshártya alatt és esetleg az emésztő-és légcsőben.

- Később:
 - ✓ gyűrű alakú vérzések a mirigyes gyomor mirigyeinek kivezető nyílása körül, zúzógyomor nyálkahártyája alatt
 - ✓ a bélcsatorna nyálkahártyája duzzadt, nyálkás, alatta vérzések
 - ✓ a bél nyiroktüszői vérzéses-elhalásosak, helyükön diptheroid pörkökkel fedett fekélyek
 - ✓ savó felhalmozódás lehet a testüregekben és a szívburokban
 - ✓ a petetüszők vérzéses-elhalásosak
 - ✓ a fej-és nyaktájék kocsonyásan beivódott
 - ✓ a légutak nyálkahártyája vérzéses, fibrines álhártyával borított, a járatokat hurutos váladék tölti ki
- velogén-neurotrop: az elváltozások hiányozhatnak. A légutak és a bél nyálkahártyája duzzadt, vérzések maximum a vakbél beszájadásánál lévő nyiroktüszőkben észlelhetők.

Képek a tünetekről és kórbonctani elváltozásokról [itt](#) találhatóak.

Elkülönítő kórjelzés

A klinikai, járványtani, kórbonctani alapon történő elkülönítés szinte lehetetlen, ezért alapvető fontosságú az intézeti diagnosztika. Az egyes betegségek néhány, diagnosztikai szempontból fontos sajátossága:

Baromfikolera: Kelésgyengeség, növendékeknél ízületgyulladás következtében sántaság, „fehér hasmenés”, 4 hetes kor felett idült, elhalásos gócos forma.

Madárinfluenza: a magas patogenitású törzsek okozta megbetegedés tünetei olyannyira hasonlóak, hogy kizárólag laboratóriumi vizsgálattal különíthető el.

Fertőző laryngotracheitis: főleg házityúkban fordul elő. Tünetek: súlyos nehézlégzés, prüszkölés közben vércafatokkal tarkított nyálka, elhúzódó esetekben fibrindugók kilökődése. Magas morbiditás, alacsony mortalitás.

Haemophilus nátha: robbanásszerű megbetegedések, háztyúkokban a szemhéjak, a taraj és az áll-lebenyek vizenyős beszűrődése dominál. Szulfonamidokra gyors gyógyulást mutatnak.

Fertőző bronchitis: légzőszervi tünetek, előbb száraz, majd később nedves „köhögés”. Tojáshozam csökkenése, deformált héjú („bronchitises”) tojások.

Csirkék fertőző agy- és gerincvelőgyulladás: főként a fiatal 1-3 hetes csirkék betegsége. Jellemző tünet a bizonytalan járást követő egyre súlyosbodó ataxia, illetve a fej-nyak gyors remegése.

Marek-féle betegség idült idegrendszeri formája: 6-12 hónapos korban jelentkezik, lassan alakul ki, láb-szétcsúszás, fej-oldaltartás, végül bénulás. Idősebb tyúkokban szemelváltozások alakulnak ki.

Fertőző bursitis: csak 6 hetes korig bekövetkezett fertőzés okoz tüneteket. A vízszerű bélsár a kloáka környékén gipsz-szerű bevonatot képez. Kórbonctanilag jellemző a bursa Fabricii gyulladása.

A leírt tünetek főleg kezdetben és az első esetekben nem kórjelző értékűek, ezért a legkisebb gyanú esetén intézeti vizsgálatot kell kérni!

IV. MELLÉKLET Útmutató a hatósági állatorvosok számára a Newcastle-betegség gyanújának megállapításához

1. A járási főállatorvos és az általa megbízott hatósági állatorvos feladatai

A Newcastle-betegség gyanújáról szóló bejelentés kézhezvételét követően az illetékes járási főállatorvos haladéktalanul köteles **kiszállni az érintett telepre**, vagy hatósági állatorvost küldeni a helyszínre. A betegség megállapítására vagy kizárására irányuló vizsgálatokat a II. MELLÉKLETBEN leírtak alapján kell végrehajtani.

Az Newcastle-betegség gyanúját hatóságilag meg kell erősíteni és az érintett állományra **megfigyelési zárlatot kell elrendelni, ha** a járási főállatorvos vagy a hatósági állatorvos az általa elvégzett vizsgálatok során az alábbiakban felsoroltak valamelyikét állapítja meg:

1. Tünetek:

- az állományban hirtelen jelentkező nagymértékű elhullás
- tojástermelés problémái (csökkenés, lágy héjú tojások stb.)
- légzőszervi tünetek
- egyéb a Newcastle-betegségre jellemző klinikai tünetek vagy kórbonctani elváltozások
- a baromfiállományban megjelenő minden olyan betegség kitörése esetén, amely a más betegségekkel szembeni megelőző vagy gyógyító kezelések ellenére is fennáll.

A Newcastle-betegség klinikai tünetei a vírus virulenciájától függően változóak. Az egyes típusok között azonban jelentős átfedés van. A korábbi vakcinázás jelentősen csökkentheti a klinikai tünetek súlyosságát, és elfedheti a klinikai betegséget. Az avirulens vírustörzsek által érintett baromfi nem mutat klinikai tüneteket. Egyébként a klinikai tünetek a következők lehetnek:

- étvágytalanság, levertség, felborzolt tollak, légzési zavarok, hasmenés és kötőhártyagyulladás magas mortalitással együtt (velogén-viscerotrop).
- bágyadtság, felborzolt tollak, nehezített légzés, torticollis, ataxia és fejremegés magas mortalitással együtt (velogén-neurotrop)
- légzőszervi és neurológiai betegség, különösen fiatal madaraknál, alacsony mortalitással együtt (mezogén)
- enyhe légzőszervi betegség, gyakran más betegségekkel, például mycoplasmosissal együtt (lentogén).

2. Kórbonctani elváltozások

A legszignifikánsabb kórbonctani elváltozások a velogén vírustörzsekkel történt fertőződés esetén figyelhető meg.

Az elváltozások a következők lehetnek:

- velogén-viscerotrop:
 - Az első hullákban kevés, jellegtelen elváltozás: apró vérzések a szívkoszorúér mentén, a mellcsont belső felületén a savóshártya alatt és esetleg az emésztő-és légcsőben.
 - Később:
 - ✓ gyűrű alakú vérzések a mirigyes gyomor mirigyeinek kivezető nyílása körül, zúzógyomor nyálkahártyája alatt
 - ✓ a bélcsatorna nyálkahártyája duzzadt, nyálkás, alatta vérzések
 - ✓ a bél nyiroktüszői vérzéses-elhalásosak, helyükön diptheroid pörkökkel fedett fekélyek
 - ✓ savó felhalmozódás lehet a testüregekben és a szívburokban
 - ✓ a petetüszők vérzéses-elhalásosak
 - ✓ a fej-és nyaktájék kocsonyásan beivódott
 - ✓ a légutak nyálkahártyája vérzéses, fibrines álhártyával borított, a járatokat hurutos váladék tölti ki
- velogén-neurotrop: az elváltozások hiányozhatnak. A légutak és a bél nyálkahártyája duzzadt, vérzések maximum a vakbél beszájadásánál lévő nyiroktüszőkben észlelhetők.

Képek a tünetekről és kórbonctani elváltozásokról [itt](#) találhatóak.

Ha a járási főállatorvos vagy az általa megbízott hatósági állatorvos a Newcastle-betegség gyanúját kizárja, akkor megfigyelési zárlatot nem kell elrendelni, de a 3.8. pontban leírtak szerint mintákat kell beküldeni az ÁDI budapesti telephelyére.

Ha nagyarányú elhullásról értesül a járási főállatorvos, akkor ő vagy az általa kijelölt hatósági állatorvos a helyszínen járványügyi, klinikai és kórbonctani vizsgálatot végez.

A Newcastle-betegség gyanújának megállapítása esetén megfigyelési zárlatot kell elrendelni és mintavétel szükséges.

2. A betegség hatósági megállapítása, illetve laboratóriumi vizsgálatok eredményeinek értékelése

A Nemzeti Referencia Laboratórium által elvégzett laboratóriumi vizsgálatok alapján a Newcastle-betegség hatósági megállapítása a járási főállatorvos feladata.

A Newcastle-betegséget **megerősítettnek kell tekinteni**:

1. ha a laboratóriumi vizsgálat Newcastle-betegség kórokozóját mutatta ki (vírusizolálás), a vakcinatörzsek kivételével;
2. ha a laboratóriumi vizsgálat Newcastle-betegség kórokozó nukleinsavát mutatta ki (RT-PCR), amely nem a vakcinázás miatt volt jelen;

3. a betegségre jellemző klinikai tüneteket mutató, illetve gyanús vagy megerősített esettel járványügyi kapcsolatban lévő állatból indirekt laboratóriumi vizsgálati módszerrel (szerológia) végzett laboratóriumi vizsgálata pozitív, ha ez nem a vakcinázás következménye.

Másodlagos és azt követő járványkitörések esetén a Newcastle-betegségre jellemző klinikai tünetek vagy kórbonctani elváltozások alapján, a laboratóriumi vizsgálatok befejezése előtt, illetve azok nélkül is megállapíthatja a járási főállatorvos a betegséget.

A Newcastle-betegség megállapításához a paramyxovírusok 1-es szerotípusához tartozó bármely madár-vírústörzsnek (APMV-1) meg kell felelnie az alábbiak valamelyikének:

- az intracerebrális pathogenitási index (ICPI) értéke 0,7 vagy nagyobb;
- az F2 fehérje C-végénél többszörösen bázisos aminosavat mutattak ki, míg a 117-es aminosav-maradék helyén fenilalanint, amely az F1 fehérje N-vége

A laboratóriumi vizsgálatok értékelését és a betegség hatóságilag történő megállapítását a 3. pontban részletezettek szerint kell elvégezni.

3. Az útmutató alapjául szolgáló jogszabályok

1. 163/2009. (XI. 27.) FVM rendelet 2.§ 6. pontja alapján:

beteg baromfi: olyan baromfi, amelyben

- a) a Newcastle-betegség hatósági megállapításra került a Nemzeti Referencia Laboratóriumban (a továbbiakban: NRL) elvégzett vizsgálatot követően, vagy
- b) a másodlagos és az azt követő járványkitörések esetén a Newcastle-betegségre jellemző klinikai tünetek vagy kórbonctani elváltozások találhatók;

2. 163/2009. (XI. 27.) FVM rendelet 2.§ 7. pontja alapján:

betegségre gyanús baromfi: olyan klinikai tüneteket vagy kórbonctani elváltozásokat mutató baromfi, amelyek jellege alapján alaposan gyanítható a Newcastle-betegség előfordulása, de nincs járványügyi kapcsolat megállapított kitöréssel vagy a laboratóriumi vizsgálat még nem zárult le

3. 163/2009. (XI. 27.) FVM rendelet 2.§ 10. pontja alapján:

fertőzőtségre gyanús baromfi: olyan baromfi, amely közvetve vagy közvetlenül érintkezhetett a Newcastle-betegség vad vírusával;

4. 163/2009. (XI. 27.) FVM rendelet 2.§ 12. pontja alapján:

hatósági megállapítás: az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró járási hivatal (a továbbiakban: járási hivatal) határozata, amely szerint a Newcastle-betegség előfordulása megállapításra került az NRL eredményei alapján vagy az elsődleges járványkitöréssel összefüggésbe hozható további járványkitörés esetén a Newcastle-betegségre jellemző klinikai tünetek és kórbonctani elváltozások alapján;

5. 163/2009. (XI. 27.) FVM rendelet 2.§ 14. pontja alapján:

intracerebrális pathogenitási index (ICPI): a vírus kórokozó képességének laboratóriumi vizsgálattal megállapított mutatója;

V. MELLÉKLET A minimális mintaszám meghatározása különböző gyakorisági, illetve szeroprevalencia szintek esetén, a betegség, illetve a szeropozitivitás 95 %-os biztonsággal történő kimutatásához

A baromfi száma az állományban	A minimális mintaszám az alábbi gyakorisági, illetve szeroprevalencia szintek esetén		
	20 %	10 %	5 %
10	8	10	10
20	10	16	19
30	11	19	26
40	12	21	31
50	12	22	35
60	12	23	38
70	13	24	40
80	13	24	42
90	13	25	43
100	13	25	45
120	13	26	47
140	13	26	48
160	13	27	49
180	13	27	50
200	13	27	51
250	14	27	53
300	14	28	54
350	14	28	54
400	14	28	55
450	14	28	55
500	14	28	56
600	14	28	56
700	14	28	57
800	14	28	57
900	14	28	57
1000	14	29	57
1200	14	29	57
1400	14	29	58
1600	14	29	58
1800	14	29	58
2000	14	29	58
3000	14	29	58
4000	14	29	58
5000	14	29	59
6000	14	29	59
7000	14	29	59
8000	14	29	59
9000	14	29	59
10000	14	29	59
>10000	14	29	59

VI. MELLÉKLET Diagnosztikai laboratóriumok

1. Nemzeti Referencia Laboratórium (NRL)

NÉBIH Állategészségügyi Diagnosztikai Laboratórium Igazgatóság Budapesti telephelye

1143 Budapest, Tábornok u. 2.

Tel.: (1) 460-6317

E-mail: adi@nebih.gov.hu

A Newcastle-betegség megállapításához az NRL megerősítő vizsgálata szükséges.

2. Területi Laboratóriumok:

2.1. NÉBIH Állategészségügyi Diagnosztikai Laboratórium Igazgatóság Debreceni telephelye

4031 Debrecen, Bornemissza u. 3-7.

Tel.: (52) 418-133

E-mail: adideb@nebih.gov.hu

2.2. NÉBIH Állategészségügyi Diagnosztikai Laboratórium Igazgatóság Kaposvári telephelye

7400 Kaposvár, Cseri út 18.

Tel.: (82) 527-150

E-mail: adikap@nebih.gov.hu

A Newcastle-betegség esetén szerológiai vizsgálatokat a területi laboratóriumok is végeznek.

A Newcastle-betegség kitörése esetén berendelhető személyzet listája

A Newcastle-betegség vármegyei készenléti terveknek tartalmaznia kell:

- a Newcastle-betegség leküzdésére kiképzett állatorvosok, továbbá
- a fertőző betegségek leküzdésében gyakorlattal rendelkező állatorvosok listáját,

A listában fel kell tüntetni az egyes állatorvosok idegen nyelv ismeretét.

A listákat folyamatosan karban kell tartani.

VIII. MELLÉKLET Adatfelvételi lap bejelentendő állatbetegség gyanúja esetén

94

Az adatfelvételi lapot kitöltötte (név, beosztás):

Az adatfelvételi lap kitöltésének helye, ideje:

Az adatfelvételi lap a...20.....-án készült számú/jelzéssel ellátott jegyzőkönyv melléklete.

I. A betegségre vonatkozó általános adatok

Mely betegség vagy gyanúja merül fel:

madárinfluenza (AI) / baromfipestis (ND)

A betegség leghosszabb és legrövidebb lappangási ideje:

AI: 21 nap / 1 nap (ÁSZ)

ND: 21 nap / 1 nap (ÁSZ)

II. Az érintett gazdaság adatai

Állattartó / gazdaság neve:

Állattartó / gazdaság címe és elérhetősége (telefon/e-mail cím):

.....

A tulajdonos/integrátor neve:

A tulajdonos/integrátor címe és elérhetősége (telefon/e-mail cím):

.....

.....*aláírás (név nagybetűvel kiírva)*..... nyilatkozom arról, hogy az adatfelvételi lapon szereplő állatok a tulajdonomat képezik.

Az ellátó állatorvos neve, elérhetősége:

Az állatok tartózkodási helye (cím):

GPS adatok:

északi szélesség:

keleti hosszúság:

Egységes Mezőgazdasági Ügyfél-nyilvántartási Rendszer (korábban MVH) szerinti ügyfél regisztrációs száma:

FELIR szám:

Tenyészeti kód:

Tartási hely azonosító:

III. Előzmények

A fertőző állatbetegség gyanújának jelentése

Bejelentő neve, beosztása:

A bejelentés ideje:

A bejelentés tárgya:

A bejelentést fogadta (név, beosztás):

A fertőző állatbetegség gyanúja az alábbi esemény miatt merült fel:

- a) járványügyi kapcsolat
- b) klinikai tünetek
- c) monitoring program keretén belül talált szeropozitívás
- d) egyéb laboratóriumi vizsgálat eredménye
- e) vadmadár kontaktus nem zárható ki (pl.: vadmadár ürülékkel szennyezett takarmány)

a) a járványügyi kapcsolat jellege:

b) klinikai tünetek:

-első klinikai tünetek észlelésének ideje:

-a leghosszabb lappangási idővel számolva a lehetséges fertőződés legkorábbi ideje:

-észlelt klinikai tünetek kronologikusan:

.....

.....

.....

a takarmány / ivóvíz felvételének csökkenése (ha csökkent) eléri vagy meghaladja

a 20%-ot? igen nem

a tojástermelés csökkenése (ha csökkent) eléri vagy meghaladja

az 5%-ot? igen nem

az elhullási arány eléri vagy meghaladja

- a heti 3%-ot? igen nem

- a szokásos napi elhullás 3x-osát? igen nem

egyéb észrevétel:

.....

IV. Állományadatok

96

faj/ hasznosítási irány	jelenlegi összes létszám a járványtani egységen belül	állatlétszám légtérenként					
nagylétszámú baromfi		légtérazonosító / db					
		1	2	3	4	5	6
házi tyúk - tenyész							
házi tyúk - tojó							
házi tyúk - brojler							
pulyka - tenyész							
pulyka - hízó							
gyöngytyúk							
galamb							
nagylétszámú vízibaromfi		légtérazonosító / db					
		1	2	3	4	5	6
kacsa - tenyész							
kacsa - hízó							
lúd - tenyész							
lúd - hízó							
tenyésztett vadon élő madár		légtérazonosító / db					
		1	2	3	4	5	6
fácán							
fogoly							
fürj							
amerikai vadpulyka							
vadlúd							
laposmellű futómadár		légtérazonosító / db					
		1	2	3	4	5	6
strucc							
emu							

Kislétszámú állomány (fajtánkénti darabszám, hasznosítási irány, kor):.....

.....

.....

Egyéb fogságban tartott madár:.....

.....

Részletes adatok:

légter	dátum (év.hó.nap)	létszám (db)	elhullás (db)	tojástermelés (db)	tünetek (igen/nem)	takarmány / ivóvíz felvétel az egész időszakban
1						
összes elhullás (db és %):						

* látogatás napjától a tünetek jelentkezését megelőző 7. napig

tünetek híján a látogatás napja és az azt megelőző 7 nap.

Fogékony állatok:

ebből beteg:

faja:

fajtája:

kora:

neme:

hasznosítás iránya:

darabszáma:

állományazonosító:

Gyógykezelési adatok:

V. Fertőződés eredete

1. A lehetséges fertőződés időszakában (figyelemmel a leghosszabb és legrövidebb lappangási időre) érintkezés fogékony állattal:.....

2. A lehetséges fertőződés időszakában (figyelemmel a leghosszabb és legrövidebb lappangási időre) érintkezés fertőzősközlő állati termékkel, takarmánnyal:.....

3. Fertőzősközlő egyéb tényezőkkel való érintkezés:.....

4. A gazdaság általános járványügyi biztonsága (bejáratnál járműfertőtlenítés, személyek biztonságos beléptetése, kerítés, épületek állapota, zártsága, vadon élő madarak számára hozzáférhető-e takarmány, trágya):

VI. Fertőzés (betegség) tovaterjedésének lehetőségei

1. Fertőződés feltételezett kezdete óta került-e ki fogékony állat a fertőzött állományból?

2. Fertőződés feltételezett kezdete óta érintkezett-e fogékony állattal a fertőzött állomány valamely egyede?

3. Fertőződés feltételezett kezdete óta került-e ki fertőzött állományból állati termék?

4. Fertőződés feltételezett kezdete óta került-e ki fertőzősközlő tárgy, takarmány, eszköz, gépkocsi, (egyéb fuvarszköz), alom, trágya?

5. Fertőződés feltételezett kezdete óta az itt tartott fogékony állatokkal kontaktusba került személyek fogékony állatokat tartó udvarokban, telepeken jártak-e? Ha igen ki és hol? *(különös tekintettel az ellátó állatorvosra)*

VII. Állathigiéniai körülmények

Ólak, istállók alapterülete, magassága:

fűtés:

világítás:

szellőztetés:.....

padozat:.....

etető, itatók:

használt fertőtlenítők:

jelenlegi fertőtlenítőszer készletük:

utolsó fertőtlenítés ideje:

az állatokról alkotott összbemutató:

helyszínrajz

VIII. Helyszíni intézkedések

.....

.....

.....

IX. Közegészségügyi vonatkozás

.....

.....

.....

X. Laboratóriumi (ÁDI) vizsgálat (mintavételek, rendelkezésre álló eredmények):

.....

.....

.....

Az állattartó a feltett kérdéseket megértette, az adott válaszai a valóságnak megfelelnek.

Hely:

Dátum:

.....

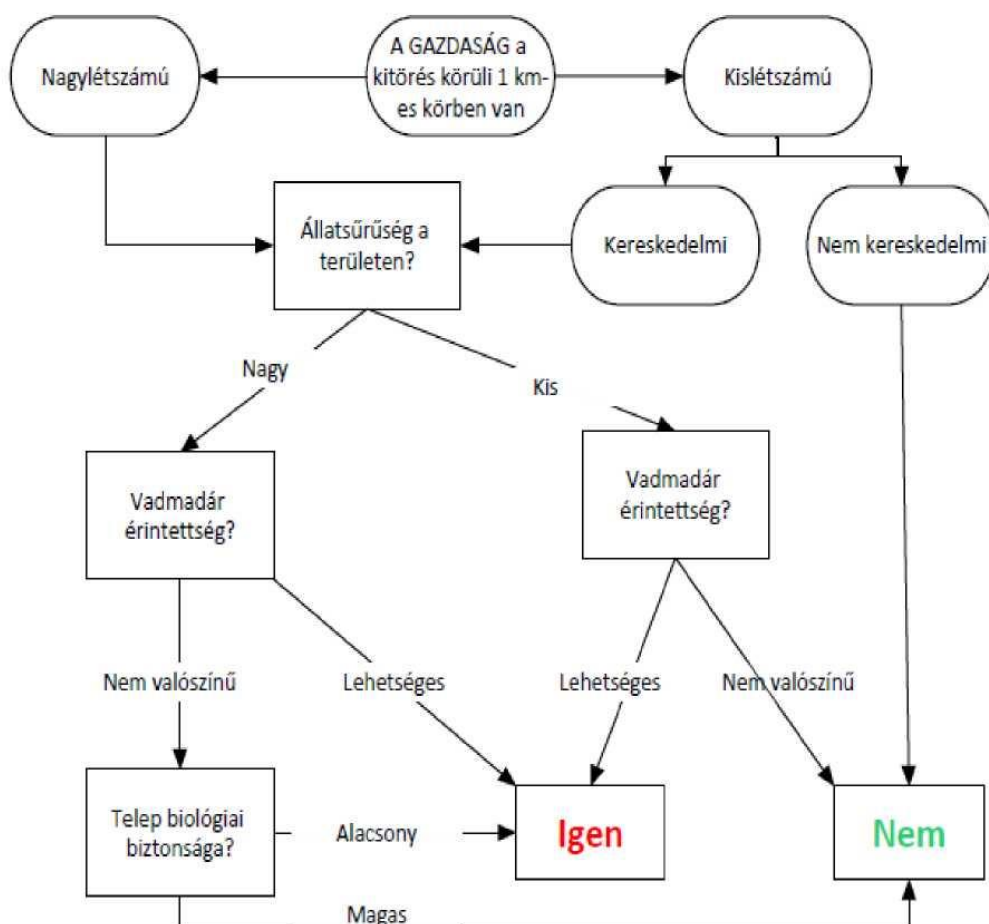
állattartó

hatósági állatorvos

A járványügyi nyomozás eredményét az OJK részére haladéktalanul meg kell küldeni e-mailben!

IX. MELLÉKLET Döntési fa megelőző célú leöléshez

100

Alkalmazandó sorrend a leölések során:

1. Fertőzött gazdaság
2. Megelőző: nagylétszámú, nagy állatsűrűségű területen, lehetséges vadmadár érintettség esetén;
3. Megelőző: nagylétszámú, nagy állatsűrűségű területen, vadmadár érintettség nem valószínű, de biológia biztonság alacsony;
4. Megelőző: kislétszámú, kereskedelmi, nagy állatsűrűségű területen, lehetséges vadmadár érintettség esetén
5. Megelőző: kislétszámú, kereskedelmi, nagy állatsűrűségű területen, vadmadár érintettség nem valószínű, de biológia biztonság alacsony;
6. Megelőző: nagylétszámú, kis állatsűrűségű területen, lehetséges vadmadár érintettség esetén;
7. Tetszőlegesen

X. MELLÉKLET Tájékoztató fertőzött állatok leölésében, rakodásában résztvevő személyek számára

101

A telepre történő belépéskor kötelező:

- nyilatkozni arról, hogy tart-e otthon baromfit
- nyilatkozni arról, hogy a mai napon nem vett és nem is fog részt venni másik telepen történő állatrakodásban (kivéve madárinfluenza járvány miatti állatleölés)
- kezet és lábbelit fertőtleníteni
- egyszer használatos ruházatot (beleértve a lábzsákot) és szájmaszkot felvenni

A telep elhagyásakor kötelező:

- az egyszer használatos ruházatot a telepen az állatorvos által meghatározott helyen hagyni
- kezet és lábbelit fertőtleníteni

JELENLÉTI ÍV

NÉV (nagybetűvel kiírva)	ALÁÍRÁS	TELEFONSZÁM	TART OTTHON BAROMFIT? igen/nem

Nyilatkozom arról, hogy:

- az elhangzottakat megértem és elfogadom
- a mai napon nem vettem és nem is fogok részt venni másik telepen történő állatrakodásban (kivéve madárinfluenza járvány miatti állatleölés)